

Ås kommune
www.as.kommune.no

Handlingsprogram 2017-2020

Budsjett 2017

Økonomiplan 2018-2020

Vedtatt av kommunestyret 14. desember 2016

INNHold

---

1. Innledning	6
2. Forutsetninger for handlingsprogramperioden	8
2.1 Lokalpolitiske føringer	8
2.2 Statsbudsjettet 2017	8
2.3 Befolkningsutvikling 2017 – 2020	11
3. Økonomiske rammer	14
3.1 KOSTRA-nøkkeltall	14
3.2 Økonomisk hovedoversikt.....	16
3.3 Etatenes økonomiske rammer.....	23
3.4 Beskrivelse av særskilte utfordringer.....	27
3.5 Investeringsplan	29
3.5.1 Grunnskole – investeringer.....	30
3.5.2 Barnehage – investeringer.....	31
3.5.3 Pleie og omsorg – investeringer	31
3.5.4 Idrett og kultur – investeringer.....	32
3.5.5 Samferdsel – investeringer	33
3.5.6 Andre prosjekter – investeringer	34
3.5.7 VAR – investeringer	35
3.5.8 Finansiering av investeringene	37
4. Hovedsatsninger i 2017-2020	38
Hovedmål 1 Ås er en miljøvennlig kommune med fokus på bærekraftig ressursbruk ..	39
Hovedmål 2 Ås er en inkluderende og mangfoldig kommune	45
Hovedmål 3 Ås er et kunnskaps- og kultursenter i regionen.....	49
Hovedmål 4 Ås kommune som en aktiv samfunnsutvikler og en attraktiv arbeidsgiver	52

Vedlegg 1: Oppvekst og kulturetaten, budsjetttrammer og konsekvenser.....	56
Vedlegg 2: Helse og sosialetaten, budsjetttrammer og konsekvenser.....	60
Vedlegg 3: Teknisk etat, budsjetttrammer og konsekvenser.....	64
Vedlegg 4: Sentraladministrasjonen, budsjetttrammer og konsekvenser	69
Vedlegg 5: Hovedoversikt, drift.....	73
Vedlegg 6: Budsjettskjema 1A og 1B – drift.....	75
Vedlegg 7: Budsjett fellesinntekter – utgifter	77
Vedlegg 8: Totaloversikt funksjoner	78
Vedlegg 9: Budsjettskjema 2A og 2B – investeringer	80
Vedlegg 10: Utviklingen i totale årsverk for 2017	84
Vedlegg 11: Kommunale avgifter, gebyrer og gebyrregulativ	85
Vedlegg 12: Interkommunalt samarbeid i Follo, oversikt over diverse organer .	100
Vedlegg 13: Budsjett for kontroll og tilsyn.....	101
Vedlegg 14: Årsbudsjett 2017 og handlingsprogram for kirken 2017-2020	108

Foto: Ivar Ola Opheim, Stian Lundanes og Ås kommunes arkiv

Kommunestyrets vedtak 14. desember 2016

Kommunestyrets budsjettvedtak:

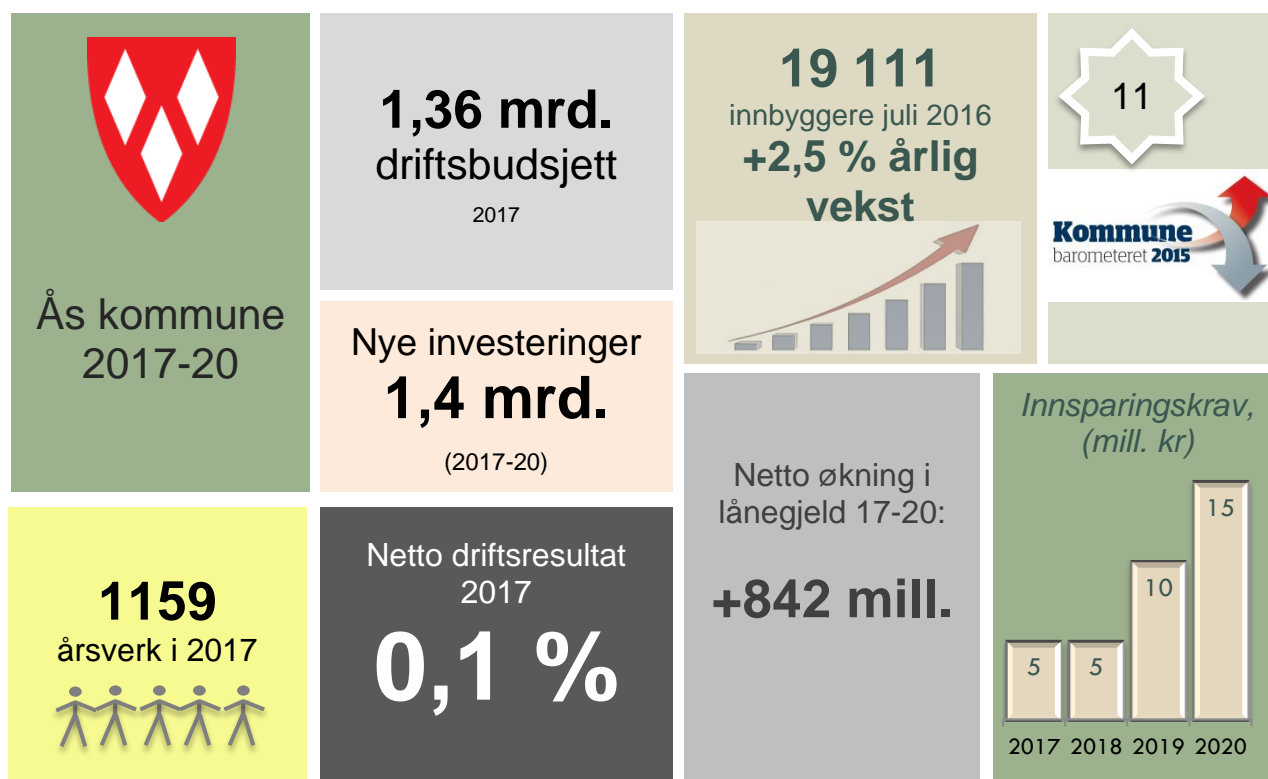
1. Forslag til handlingsprogram 2017-2020 vedtas med endringer i kapittel 4 som fremgår av [vedlegg 4 og 5](#).
2. Forslag til drifts- og investeringsbudsjett for 2017 vedtas med endringer som fremgår av [vedlegg 1 og 2](#).
  - a) Skattesatsene for 2017 fastsettes lik høyeste sats i henhold til Stortingets vedtak i statsbudsjettet for 2017.
  - b) Forslag om nye stillinger og omgjøringer av stillinger vedtas, jf. vedlegg 10 til handlingsprogrammet.
  - c) Forslag til kommunale avgifter og gebyrer vedtas som Ås kommunes avgifter og gebyrer for 2017, jf. vedlegg 11 til handlingsprogrammet.
  - d) Opptak av ordinært lån på 370 692 000 kroner vedtas. I tillegg tas det opp startlån for videreutlån på 30 000 000 kroner. Rådmannen gis fullmakt til å benytte mellomfinansiering i form av trekkfasilitet på inntil 15 000 000 kroner.
  - e) I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og § 3 bokstav d) skal det i skatteåret 2017 skrives ut eiendomsskatt på verker og bruk og annen næringseiendom på 6 promille. Ny alminnelig taksering gjennomføres i 2016 i medhold av eiendomsskatteloven § 8 A-3, andre og fjerde ledd. Nye takster for de tidligere skattlagte eiendommene, gis virkning fra 1.1.2017.
  - f) Gebyrene på selvkostområdene prisjusteres i henhold til selvkost.
  - g) Det budsjetteres med 5 107 000 kroner (ca. 2,7 %) avkastning på kommunens e-verksmidler i 2017. Eventuell meravkastning utover dette skal avsettes til styrking av bufferfond.

Kommunestyrets verbalvedtak

- Tidsfrister i handlingsplanen (kapittel 4) skal oppdateres i henhold til vedtatt planstrategi.
- Arbeidet med utredning av svømmehall i Ås sentralområdet videreføres.
- Veisalting. Ås kommune skal redusere veisaltingen på kommunale veier. Salting skal bare benyttes der det anses som påkrevet for å ivareta sikkerhet. Ås kommune skal be Statens Vegvesen redegjøre for deres årlige bruk av vegsalt i Ås kommune, og for hvordan de arbeider for å redusere bruken. Årlig forbruk av veisalt og kommunens arbeid med redusert bruk hos Statens Vegvesen i Ås skal rapporteres i kommunens årsrapport.
- Oppgradering av kinosalen reduseres med kr 3 000 000 for 2017. Oppgradering av teknisk anlegg, varme og ventilasjon prioriteres. Utskifting av stoler avventes, og en evt. økning av antall stoler må ses i sammenheng med planlagt bruk av salen. Det er behov for en overordnet plan for bruk av kinosalen inkl. vestibylen som kulturarena for det profesjonelle og frivillige kulturlivet i Ås, og vi bestiller en sak på dette i løpet av høsten 2017.
- Ved oppgradering av Kunstgressbanene skal gummigranulat skiftes med mer miljøvennlige alternativer. E-kork kan være et alternativ dersom banene ikke skal vinterbrøytes. Imidlertid kommer også nå andre alternativer miljøvennlige dekker som er tyngre slik at banene kan brøytes. Kommunen bes om å se på ulike miljøvennlige alternativer og presentere disse i sak til HTM før vedlikeholdsarbeidet starter.
- I løpet av 2017 evalueres effekten av arbeidet knyttet til ansatt HR-konsulent med fokus på redusert sykefravær og oppfyllelse av IA-avtalen. De ulike igangsatte tiltak skal redegjøres for, samt effekten av disse. Dersom noen tiltak ikke har hatt ønsket effekt skal disse avsluttes og forslag til nye tiltak skal fremlegges.
- Det fremmes en sak knyttet til å fremme psykisk helse og rusarbeid, for HHS i løpet av våren 2017, hvor det redegjøres for hvilke tiltak som skal iverksettes.
- Ved nyetablering av fiberinfrastruktur skal kommunen undersøke om dette kan gjøres i samarbeid med nærliggende næringsliv, både for å senke kommunens kostnader og lette investering for næringslivet.

- *Kostnadsoverslag for full trådløsdekning i kommunale bygg der dette er hensiktsmessig, legges frem til budsjettbehandling høsten 2017.*
- *Kartleggingsmidlene for 2017 skal knyttes til plan for biologisk mangfold, og innebære kartlegging av ferskvanns- og våtmarksområder som ikke er tilfredsstillende kartlagt per i dag (jamfør Rapport nr. 5 2014, FMOA), samt til antatt sårbare områder regulert til utbygging i nær framtid. I tillegg til ny kartleggingen skal Naturbase oppdateres med tilgjengelig naturtypedata som kommunen har tilgang til, men som ennå ikke er lagt inn (jamfør anbefalinger fra Fylkesmannen i nevnte rapport).*
- *Etablering av EI-ladepunkter i sentrum skal planlegges i tråd med endelig vei og gateplan med tilhørende parkeringsregime (S-03, s.31): Der det er egnet, etablerer kommunen veggkontakter, disse er mye rimeligere, og koster lite å montere. På ikke-kommunal eiendom, kan det settes krav om at utbyggerfinansierte ladepunkter i tilknytning til parkering ved bygg.*
- *Utredning av ny svømmehall/ idrettshall i Ås sentralområde gjennomføres i 2017.*

Nøkkeltall

1. Innledning

ET HANDLINGSPROGRAM MED UTGANGSPUNKT I KOMMUNEPLANENS HOVEDMÅL

Hovedmålene i Kommunestyrets vedtatte kommuneplan setter retningen for arbeidet med handlingsprogram og budsjett for 2017. Handlingsprogrammet skal legge til rette for gode tjenester for innbyggerne og legge til rette for et grønt skifte i Ås kommune.

Handlingsprogrammet tar utgangspunkt i hovedmålene i kommuneplanens samfunnsdel (2015-2027):

1. Innen 2027 er Ås en miljøvennlig kommune med fokus på bærekraftig ressursbruk
2. Innen 2027 er Ås en inkluderende og mangfoldig kommune
3. Innen 2027 er Ås et kunnskaps- og kultursenter i regionen
4. Innen 2027 er Ås kommune et godt sted å bo for alle kommunens innbyggere
5. Innen 2027 er Ås kommune en aktiv samfunnsutvikler og en attraktiv arbeidsgiver
6. Innen 2027 skal Ås kommune levere gode og effektive tjenester til kommunens innbyggere

Utgangspunktet for hovedmålene er satsningsområdene fra kommuneplanen innenfor *miljø, mangfold og muligheter*.

ET BUDSJETT SOM FØLGER OPP SENTRALE SATSINGER

Vedtatt budsjett innebærer en betydelig styrking av rammene innen helse og omsorg. Med åpning av nytt demenssenter og dagtilbud for demente styrkes tilbudet betydelig. Forebyggende helsearbeid styrkes med oppfølging av stortingets opptrapping innen helsestasjon og psykologtjenester. Follo lokalmedisinske senter får økte overføringer til etablering av tilbudet om øyeblikkelig hjelp. Det opprettes også et kommunalt fastlegekontor.

Innen skolesektoren følges opp regjeringens satsing på styrking av tidlig innsats.

For å bedre drift og tilsyn av kommunale bygg styrkes vedlikeholdsavdelingen med to

stillinger. Det er også vedtatt to stillinger til planavdelingen for å styrke arbeidet med sentrumsutvikling og langsiktig planarbeid.

ENDREDE FORUTSETNINGER KREVER OMSTILLING

Kommunebarometeret viser at kommunen gjennomgående leverer gode tjenester. Det totale kostnadsnivået er imidlertid for høyt i forhold til kommunens økonomi.

Kommunen får en lav vekst i frie inntekter i 2017. Dette skyldes at kommunen får et trekk i rammetilskuddet som følge av at beregnet utgiftsbehov går ned. Videre forutsetter Regjeringen at kommunene reduserer kostnader med 0,5 % gjennom effektivisering. Ved trekk i inntekter må utgiftsnivået også tilpasses.

Summen av reduserte inntekter og omstillingskrav i statsbudsjettet, samt økte finanskostnader knyttet til kommunens investeringer, medfører behov for en betydelig omstilling for Ås kommune.

BUDSJETTERT UNDERSKUDD I PLANPERIODEN

Budsjettert driftsresultat viser et underskudd i planperioden. Kommunen må derfor bruke av oppsparte fondsmidler for å saldere budsjettene. Dette er ikke økonomisk bærekraftig over tid.

Ås kommune står foran sitt største investeringsløft noensinne, med investeringer i planperioden på 1,4 mrd. kr.

INNSPARINGSBEHOV PÅ 50 MILL. KR
Kommunen har et innsparingsbehov på 50 mill. kr. for å nå et driftsresultat på anbefalt nivå i 2020.

Nærmere beskrivelse av nødvendige tiltak for å sikre bærekraftig økonomi- og tjenesteforvaltning er omtalt i et eget kapittel.

2. Forutsetninger for handlingsprogramperioden

2.1 Lokalpolitiske føringer

Formannskapet fattet følgende [vedtak 15 juni 2015](#):

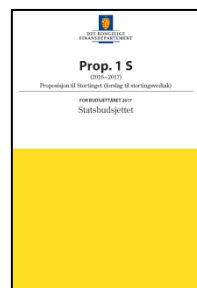
Saken settes opp som drøftingssak på Formannskapets møte 24.8.2016, og for øvrig slutter Formannskapet seg til Rådmannens innstilling:

1. *Prosessen med handlingsprogram 2017-20 gjennomføres som beskrevet i vedlegg 1.*
2. *De foreløpige økonomiske rammene for etatene 2017 – 2020 er en videreføring av rammene for 2016-19, justert for lønnsvekst.*
3. *Tiltak fra budsjettreguleringer 1. og 2. tertial 2016 videreføres ikke automatisk til 2017, men skal vurderes på nytt som nye tiltak med helårseffekt i 2017.*
4. *Prisvekst må etatene som hovedregel ta innenfor egne rammer som en del av etatenes innsparingskrav. Det vurderes særskilt om enkelte enheter må ha kompensasjon for prisvekst.*
5. *Nye tiltak i 2017 må begrenses til nødvendige konsekvensjusteringer, da økning i frie inntekter må disponeres til helårseffekt av tidligere vedtatte tiltak og økte finansutgifter på grunn av høyt investeringsnivå.*
6. *Etatene kan fremme nye tiltak ved omprioriteringer eller reduksjon i eksisterende tjenestetilbud*

I [møtet 24.8.2016](#) konkluderte Formannskapet med følgende: *Det må legges frem et budsjettforslag uten eiendomsskatt.*

Kommunestyret vedtok [14. desember 2016](#) rådmannens innstilling med endringer som er innarbeidet i dette dokumentet.

2.2 Statsbudsjettet 2017

DET ØKONOMISKE OPPLEGGET FOR KOMMUNESEKTOREN I 2017

Regjeringen legger opp til reell vekst i kommunesektorens samlede inntekter i 2017 på 3,4 mrd. kr, tilsvarende 0,7 %.

Videre legger Regjeringen opp til en realvekst i frie inntekter på 4,075 mrd. kr. Det tilsvarer en realvekst på 1,2 %. Årsaken til at veksten i samlede inntekter er lavere enn veksten i frie inntekter skyldes en reduksjon i øremerkede tilskudd på netto 1,3 mrd. kr.

Samlet pris- og lønnsvekst for kommunesektoren (deflator) er i 2017 anslått til 2,5 %.

For Ås kommune utgjør realveksten i inntekter, det vil si vekst utover lønns- og prisvekst, 4,6 mill. kr fra 2016 til 2017. Dette i hovedsak handlingsrommet som skal dekke nye tiltak i driftsbudsjettet for 2017.

ENDRINGER I BEVILGNINGER TIL KOMMUNENE

Helse og omsorg

Opptappingsplan for rus:

I tillegg til 300 mill. kr i frie inntekter grunnlagt med opptappingsplanen, blir det foreslått 45 mill. kr gjennom en tverrdepartemental oppfølging av opptappingsplanen i rusfeltet.

Helsestasjon og skolehelsetjeneste:

Utover 50 mill. kr i frie inntekter foreslår Regjeringen å bevilge 101 mill. kr øremerkede midler. Disse midlene skal gå til kommuner som kan dokumentere at de har brukt midlene som ligger i rammetilskuddet til tjenesten.

Opptappingsplan for habilitering og rehabilitering:

I tillegg til 100 mill. kr av veksten i frie inntekter foreslår Regjeringen å bevilge 100 mill. kr til opptappingsplanen, der 91 mill. kr er øremerkede stimuleringsstilskudd for kommunene. Videre legges det opp til at midlene i opptappingsplanen øker til 300 mill. kr innen 2019.

Dagtilbud til demente:

Regjeringen foreslår å bevilge om lag 45 mill. kr i øremerkede tilskudd for å legge til rette for om lag 750 flere dagaktivitetsplasser.

Styrket tilskudd til rekruttering av psykologer:

Det blir lagt opp til et økt tilskudd på 20 mill. kr for å styrke rekrutteringen av psykologer i kommunene, tilsvarende 65 nye årsverk.

Investeringsstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser:

Det blir foreslått investeringsstilskudd til om lag 1 800 heldøgns omsorgsplasser. Regjeringen ønsker å legge om investeringsstilskuddet slik at det bare blir gitt tilskudd til prosjekter som øker antallet omsorgsplasser. Det blir dermed ikke gitt tilskudd til rehabilitering av eksisterende plasser etter en overgangsperiode.

For at kommunene skal få renoverte eksisterende bygningsmasse ved behov, blir det lagt opp til en gradvis innfasing i perioden 2017-2020, hvor det foreslås at henholdsvis 20, 40, 60 og 80 % forbeholdes tilskudd til plasser som gir netto vekst.

Øyeblikkelig hjelp:

Fra 2017 får kommunene plikt til å tilby øyeblikkelig hjelp døgnopphold for brukere med psykisk helse- og rusproblematikk. Kommunens plikt omfatter bare pasienter og brukere kommunen har mulighet til å utrede, behandle eller yte omsorg til. Det er 86,5 mill. kr i rammetilskuddet til dette formålet.

Aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere:

Regjeringen foreslår å bevilge 60 mill. kr for å dekke kommunenes merkostnader som følge av innføring av aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. Målet er å styrke den enkeltes muligheter for å komme ut i arbeid og bli selvforsørget. I første omgang blir aktivitetsplikten bare innført for mottakere under 30 år.

Ressurskrevende tjenester

Regjeringen foreslår å stramme inn toppfinansieringsordningen for ressurskrevende brukere ved å øke innslagspunktet med 50 000 kr ut over prisjusteringen på 2,4 %, slik at nytt innslagspunkt blir 1,157 mill. kr. Kompensasjonsgraden på 80 % foreslås uendret.

Skole

Regjeringen foreslår å endre opplæringsloven slik at innvandrere som i dag ikke har rett til videregående opplæring i Norge, kan få lov til å fullføre videregående opplæring i Norge likevel, og dermed øke muligheten til å studere videre eller få seg en jobb de er kvalifisert til. Det er foreslått 46,1 mill. kr i økt rammetilskudd til fylkeskommunene til dette i 2017.

Flyktninger og integrering

Ekstratilskudd ved bosetting:

Regjeringen ønsker å videreføre ekstratilskuddet til kommuner som huser flyktninger, og vil gi ekstratilskudd til kommuner som huser flyktninger innen september 2017. Videre gis det 500 000 kr i ekstratilskudd per person som blir bosatt fra institusjon eller tilrettelagt avdeling.

Regjeringen ønsker også å videreføre et ekstra engangstilskudd på 100 000 kr per person for bosetting av enslige mindreårige som blir bosatt i 2017.

Omlagging av refusjonsordningen:

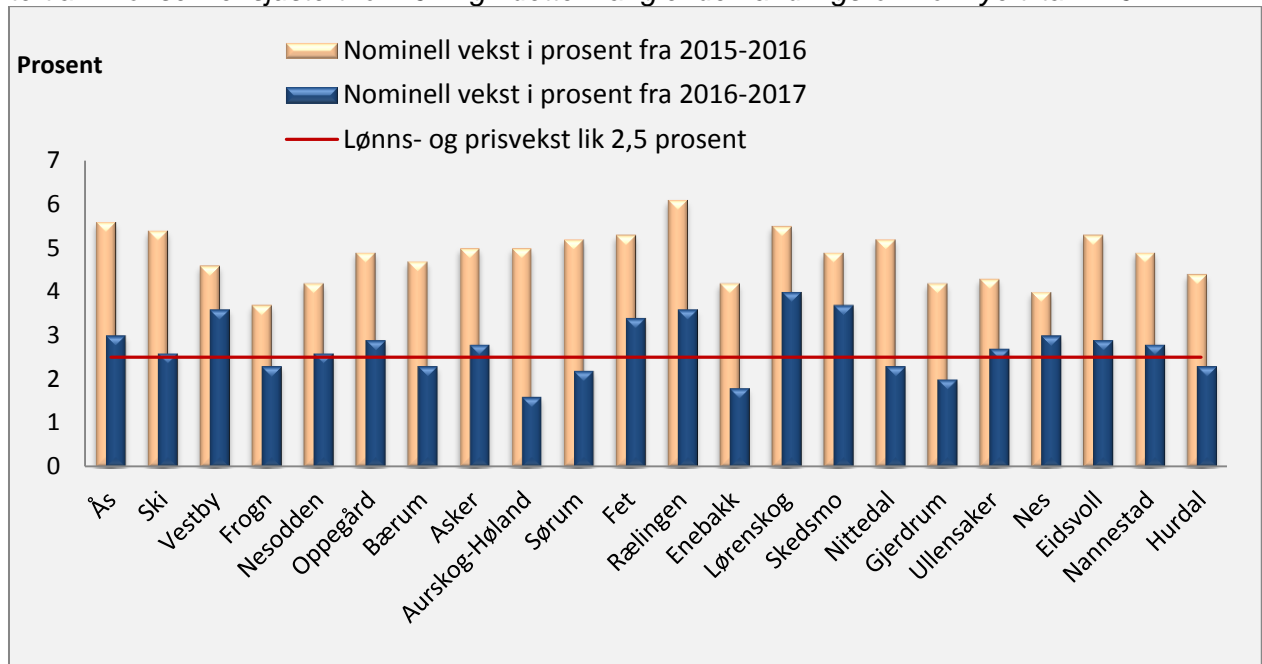
Refusjonsordningen for kommunale barnevernstiltak blir lagt om til en ordning med fast tilskudd for hver enslige mindreårig som blir bosatt. Tilskuddet blir slått sammen med nåværende tilskudd som kommunene får ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Satsen for tilskuddene vil være høyest for de yngste barna og vil dermed virke som et insentiv for å bosette dem.

Momskompensasjon

Regjeringen foreslår at momskompensasjonsordninga også skal inkludere borettslag og sameier som samarbeider med kommunen om helse- og omsorgstjenester. Formålet er at det vil øke fleksibiliteten i valg av samarbeidsformer mellom kommunene og private aktører.

KONSEKVENSER FOR ÅS KOMMUNE

Figur 1. Viser svingningene i det økonomiske handlingsrommet for Akershus-kommuner i 2016 og 2017. Ås kommune har i 2017 et svært begrenset handlingsrom til å møte demografisk vekst. Det som ikke framkommer i diagrammet er at det i 2016 har vært en merskattevekst, noe som i utgangspunktet gir reelt sett større handlingsrom for 2017 enn det diagrammet viser. Ås kommune har allerede anvendt disse inntektene i 2016 gjennom vedtatte nye tiltak i 1. og 2. tertial. Konsekvensjustert for 2017 gir dette manglende handlingsrom for nye tiltak i 2017.

2.3 Befolkningsutvikling 2017 – 2020

Ved utgangen av 2015 var det 18 992 innbyggere i Ås kommune, en økning på 2,64 % i forhold til 2014. Tabell 1 viser den reelle befolkningsveksten i perioden 2011- 2015 og prognose for perioden 2016-2020. Prognosene er basert på kommunenes plan og analysesystem (Kompas), gjeldende boligprogram og andre parametere som påvirker befolkningsveksten.

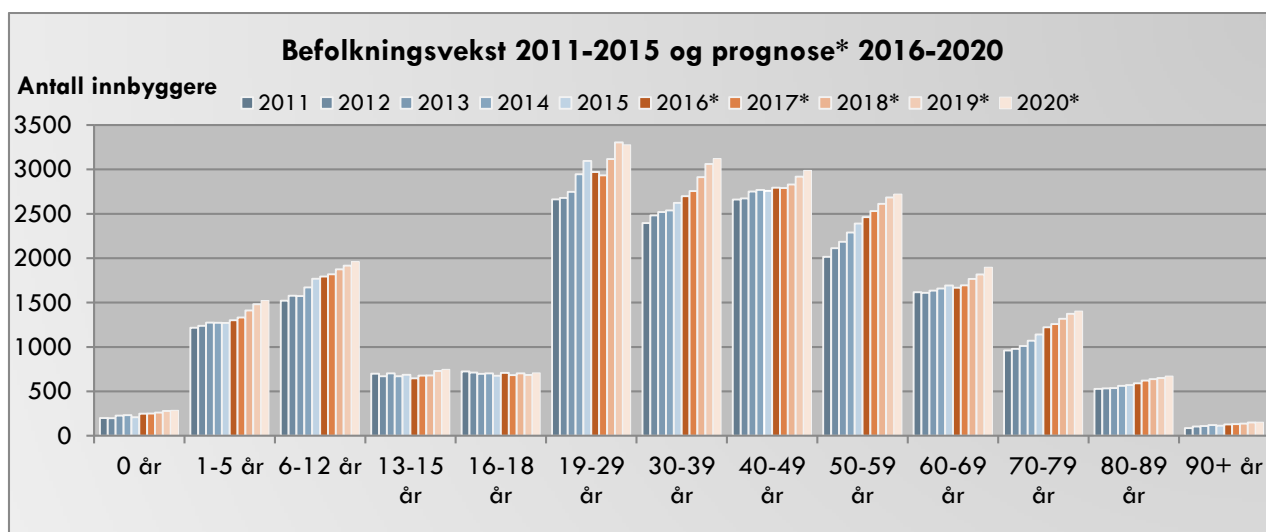
Prognosen fra Kompas anslår 21 467 innbyggere ved utgangen av 2020, mens SSBs

middelvekst-prognose viser 21 018 innbyggere. Selv om det er usikkerhetsfaktorer knyttet til prognosene, vil det fortsatt være en betydelig befolkningsvekst i Ås kommune.

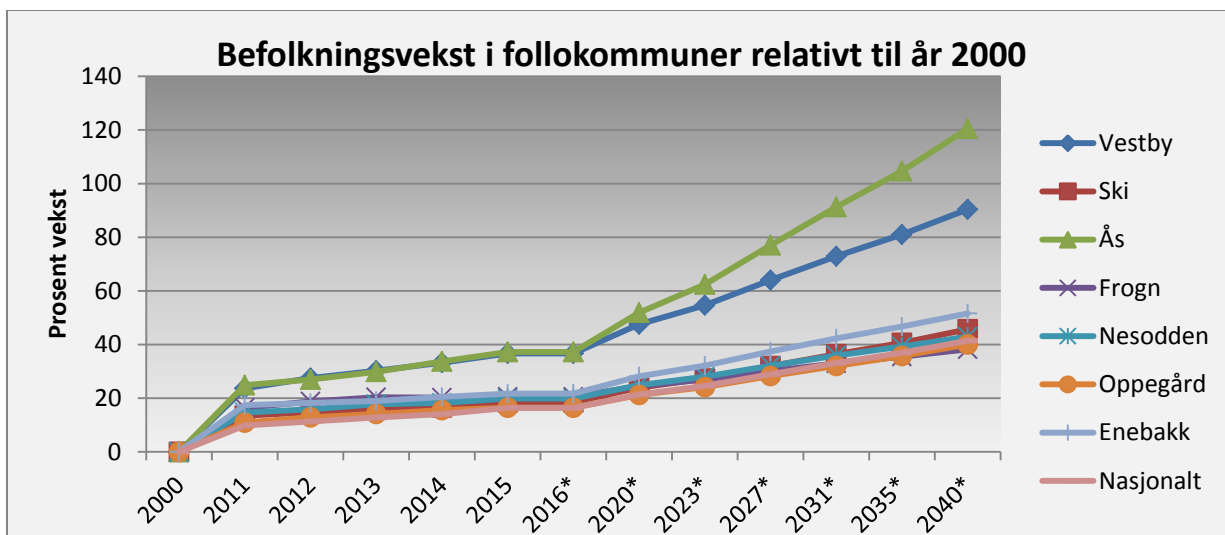
Det forventes at den prosentvise veksten vil være størst for aldersgruppene barn under 13 år og for eldre over 70 år. Det er nødvendig å prioritere tjenester for disse gruppene i årene som kommer ved å utvide kapasiteten, både innenfor barnehage-, skole- og eldreomsorgssektoren.

	Befolkningsvekst 2011-2015 (Kilde: SSB)					Befolkningsprognose 2016-2020 (Kilde: Kompas)				
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0 år	200	198	227	232	208	248	250	262	278	287
1-5 år	1216	1238	1274	1273	1270	1301	1332	1411	1481	1524
6-12 år	1522	1577	1573	1670	1768	1794	1819	1875	1917	1962
13-15 år	699	671	702	670	686	647	677	680	730	747
16-18 år	724	711	698	703	676	709	684	703	685	708
19-29 år	2662	2679	2747	2946	3095	2970	2933	3117	3304	3278
30-39 år	2395	2482	2521	2538	2623	2699	2756	2914	3060	3122
40-49 år	2661	2674	2750	2769	2758	2794	2791	2830	2918	2990
50-59 år	2015	2113	2185	2290	2390	2462	2531	2613	2683	2722
60-69 år	1617	1609	1635	1659	1693	1667	1695	1767	1816	1899
70-79 år	960	978	1011	1071	1141	1222	1258	1318	1373	1404
80-89 år	527	534	536	562	571	591	621	637	650	671
90+ år	86	104	110	120	113	127	131	137	149	153
Alle aldre	17284	17568	17969	18503	18992	19231	19479	20262	21044	21467
Vekst, personer	551	284	401	534	489	239	247	784	782	423
Vekst, prosent	3,29	1,64	2,28	2,97	2,64	1,26	1,29	4,02	3,86	2,01

Tabell 1 og Figur 2. Folkemengde i Ås kommune pr 31. desember 2011-2015 (SSB) og befolkningsprognose 2016-2020 (Kompas)

Figur 3. Befolkningsutvikling i Follokommunene og prognoser* framover, 2010-2040 (Kilde: SSB)

I følge SSBs befolkningsprognoser basert på middelsvekst (alternativ MMMM) er relativt forventet vekst i Ås kommune den høyeste i Follo og langt over det som forventes nasjonalt. Figur 3 viser at befolkningen i Ås kommune vil vokse med ca. 120 % fra år 2000 til 2040.

BEFOLKNINGSUTVIKLINGENS KONSEKVENSER FOR TJENESTETILBUDET

Behov for å utvide skolekapasitet

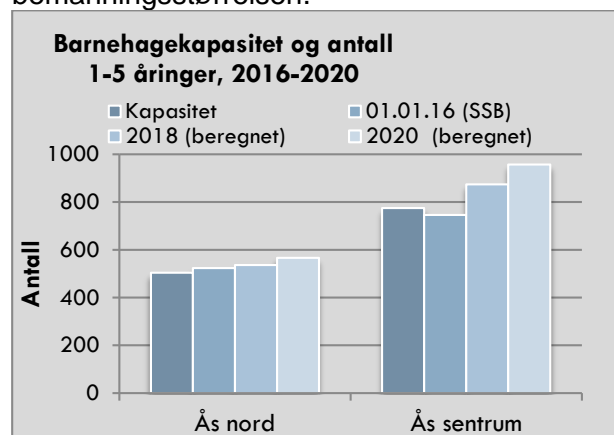

Figur 4. Kapasitet på barne- og ungdomskolene, elev tall pr 01.01.16 og prognoser 2018 og 2020. Rustad skole disponerer modulskolen fram til ferdigstillelse av nye skole i 2019.

Figur 4 sammenligner elevtall i planperioden med realistisk skolekapasitet for alle skolekretsene. Realistisk kapasitet er 10 % reduksjon av maksimal kapasitet og skyldes bl.a. at barne-/elevkullene varierer. I figuren vises kapasitetene fra august 2018 ettersom nåværende skolekapasitetene på Rustad og Solberg vil bli økt frem mot dette tidspunktet. I planperioden forventes skolekapasiteten å dekke behovet i alle skolekretsene unntatt Åsgård. På Åsgård vil kapasiteten være sprengt fra slutten av 2017.

Behov for barnehageplasser

Ås kommune har til sammen ca. 1279 barnehageplasser. Plassene er fordelt i to grupper - barn over og under 3 år. Fordelingen mellom gruppene kan ha relativt store variasjoner fra år til år, noe som også påvirker bemanningsstørrelsen.

Figur 5. Kapasitet på barnehager fordelt på hovedområder og antall 1-5 åringer pr 01.01.16 og prognoser 2018 og 2020. Gjelder kommunale og private barnehager.

Kapasiteten i barnehagene er nådd og forventes å bli overskredet betydelig i årene framover. Kapasitetsutfordringene er størst sør i kommunen, men det er også utfordringer i nord.

Behov for heldøgns pleie- og omsorgsplasser

Tabell 2 viser behovet for heldøgns pleie- og omsorgsplasser for aldersgruppen over 80 år, sett i forhold til dekningsgrader på henholdsvis 20 og 25 %. Nasjonale føringer anbefaler 25 % dekning, men Ås kommune har vedtatt at 20 % dekningsgrad er tilstrekkelig. Kommunens økonomiske situasjon tilsier at det vil være

meget vanskelig å legge til grunn de nasjonale føringene. Som tabell 2 viser, vil kapasiteten på heldøgns pleie- og omsorgsplasser bli utfordret, selv med en 20 % dekningsgrad. Kommunen vil løpende vurdere hvilke boformer og tjenestetilbud som er mest hensiktsmessig for å ivareta behovene.

Ås kommune har mange omsorgsboliger/leiligheter, men ingen med stasjonær bemanning. Dette er «et nivå i omsorgstrappa» som Ås kommune bør vurdere i årene fremover. Med små tilpasninger av personalfasiliteter og velferdsteknologi vil dette kunne etableres.

Tabell 2. Tabellen viser prognosen for aldersgruppen over 80 år og behov for opptrapping av antall plasser i boliger med heldøgns pleie- og omsorgstjenester, sett i forhold til dekningsgrader på 20 % og 25 %.

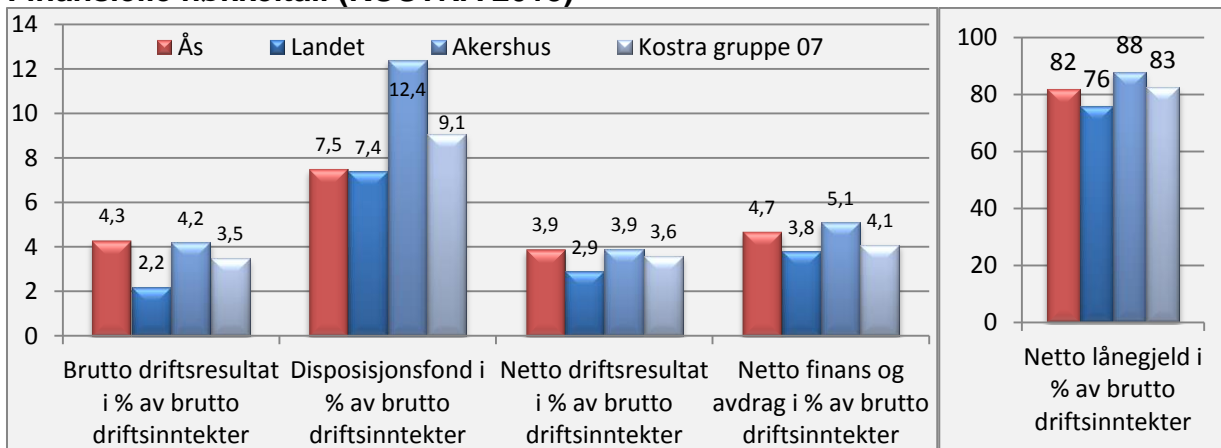
År	Antall innbyggere over 80 år	Totalt antall plasser med 20 % dekningsgrad	Totalt antall plasser med 25 % dekningsgrad	Kapasitet uten dobbeltrom
2017	752	150	188	138
2018	774	155	194	138
2019	799	160	200	138
2020	824	165	206	138

(Moer sykehjem 86 plasser og Ås demenssenter til sammen 52 plasser)

3. Økonomiske rammer

3.1 KOSTRA-nøkkeltall

Finansielle nøkkeltall (KOSTRA 2015)

Figur 6. Viser utvalgte finansielle nøkkeltall fra KOSTRA 2015. Ås sammenlignet med øvrige grupper. Kostragruppe 07 er en gruppe sammensatt av 32 sammenlignbare kommuner i Norge. Felles for disse kommunene er at de er mellomstore med lave bundne kostnader per innbygger og lave frie disponible inntekter

Netto driftsresultat

Netto driftsresultat for kommuner angir forholdet mellom driftsinntekter og driftsutgifter. Fylkesmannen anbefaler at netto driftsresultat skal være minst 3 %. Anbefalingen er gitt for å sikre tilstrekkelig økonomisk handlefrihet til nye investeringer eller for å møte uforutsette svingninger i utgifter og inntekter.

Disposisjonsfondet

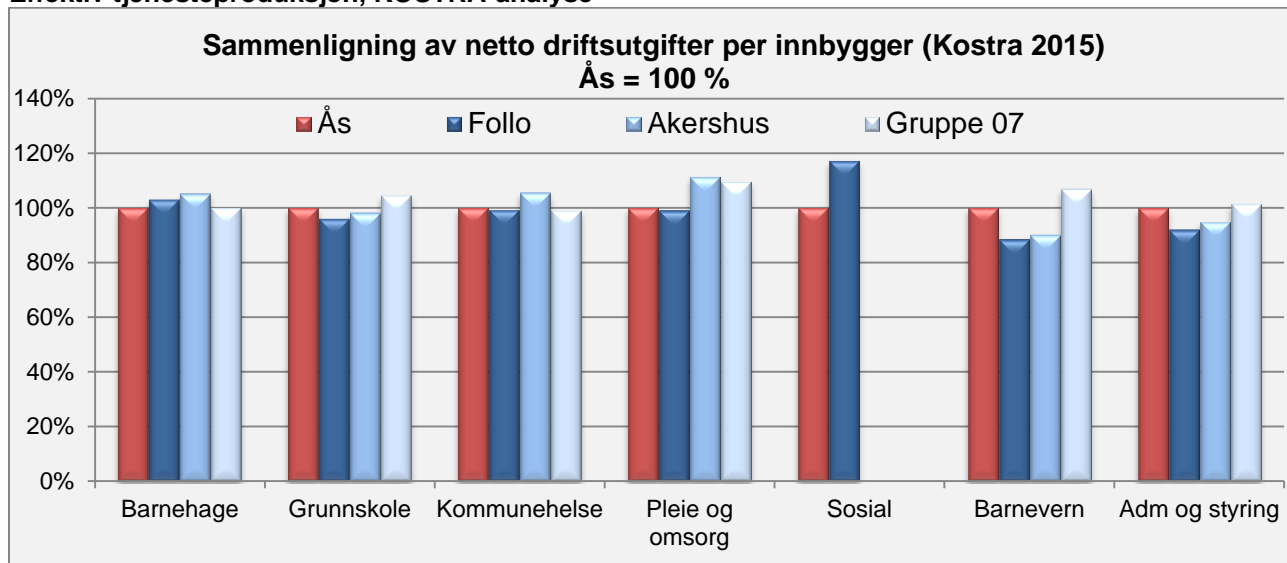
Fylkesmannen anbefaler at disposisjonsfondet utgjør 4 % av driftsinntektene. Ås kommunes samlede disposisjonsfond er ved utgangen av 2016 forventes å være 121 mill. kr eller omlag 9,6 % av kommunens driftsinntekter. Gode økonomiske resultater de senere årene har bidratt til å styrke kommunens disposisjonsfond.

Stram økonomistyring

Med et økt press på kommunens økonomi er det viktig at budsjettene overholdes. Gjennom plan-, budsjett- og rapporteringsprosesser skal den enkelte enhet få en god forståelse for hvilke økonomiske rammer som er stilt til rådighet. De administrative økonomirapporteringene vil være sentrale for økonomistyringen gjennom året.

For å lykkes med en helhetlig økonomistyring gjennom året kreves gode prosesser. Enheter med budsjettmessige utfordringer må følges opp. For å finne inndekning for merutgifter i en enhet krever det at andre enheter må bidra med tilsvarende reduksjoner.

Effektiv tjenesteproduksjon, KOSTRA-analyse

Figur 7. Sammenligning av netto driftsutgifter fordelt pr. innbygger i målgruppen. (KOSTRA 2015). Ås kommune er satt til 100 % og er grunnlaget for sammenligningen med øvrige kommuner.

KOSTRA-tall indikerer at Ås kommune har en effektiv drift på flere områder. Likevel er det områder som bør effektiviseres ytterligere, med mål om å opprettholde kvaliteten i tjenestetilbudet.

Strukturelle forhold, blant annet knyttet til gjeldende bygningsmasse, gjør at en god del av effektiviseringspotensialet ikke kan tas ut på kort sikt. Ved realisering av nye investeringer er det derfor viktig at disse bidrar til å utløse potensialet for en reduksjon i driftsutgiftene. KOSTRA vil bli brukt som grunnlag for videre analyser av effektiv tjenesteproduksjon.

Kommentarer til KOSTRA-tallene:

- Ås kommune har noe lavere utgifter til barnehage enn øvrige gjennomsnitt. Resultatet indikerer at vi har en god barnehagedrift.
- Netto utgifter til skole er noe høyere enn gjennomsnittet i Follo, men samtidig noe lavere enn gruppe 7.
- Innenfor kommunehelse er Ås kommune på nivå med Follo og gruppe 7.

- Ås kommune har lavere utgifter til sosiale tjenester enn alle øvrige grupper.
- Ås kommune har tidligere år hatt betydelig lavere utgifter til barnevern enn de øvrige gruppene. I de senere årene har kommunen hatt en betydelig utgiftsvekst og ligger nå over Follo og Akershus, men fortsatt lavere enn gruppe 7.
- Follokommunene og Akershus hadde i 2015 lavere utgifter til administrasjon og styring enn Ås kommune.

Ås kommune er avhengige av en mer effektiv drift enn de fleste sammenlignbare kommunene. Dette skyldes at kommunen relativt sett har lavere frie inntekter til å finansiere driften.

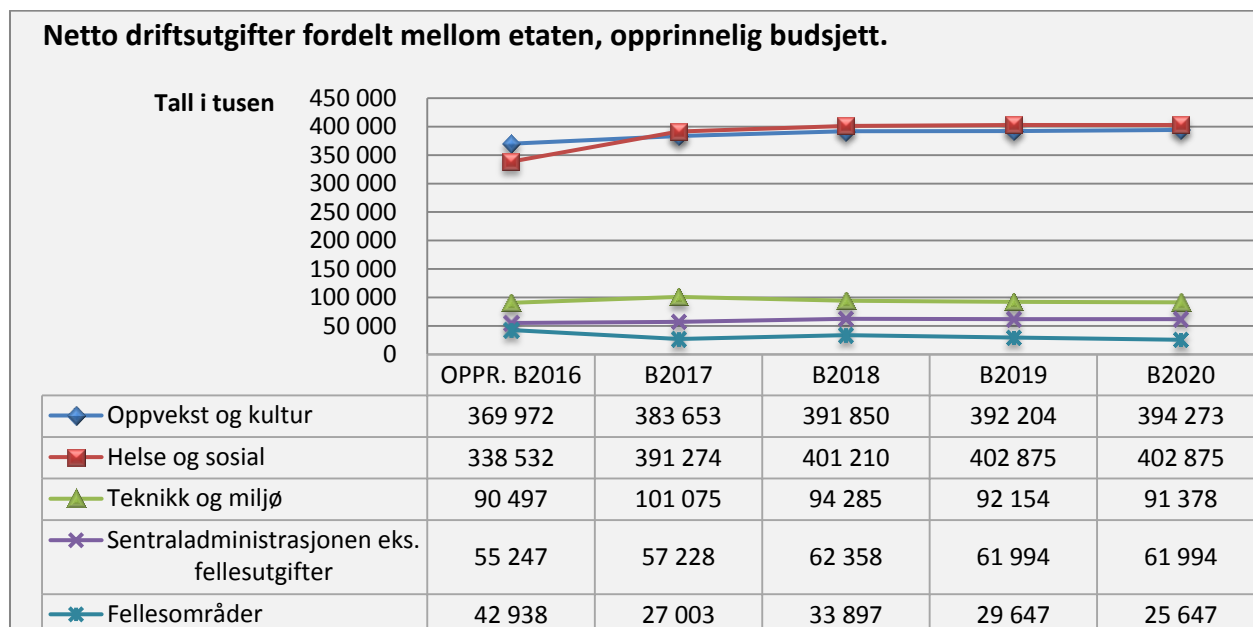
I årene framover er det derfor viktig å rasjonalisere og effektivisere driften ytterligere. Nye investeringstiltak må, i tillegg til å møte veksten, i størst mulig grad bidra til økt effektivisering. For at dette skal realiseres er det behov for endringer i dagens organisering og drift. Kompetansen må brukes best mulig og arbeidsprosesser må gjennomgås for å effektiviseres.

3.2 Økonomisk hovedoversikt

Totalt øker etatenes nettorammer med 62 mill. kr fra opprinnelig budsjett 2016 til budsjettet for 2017. Korrigert for pris- og lønnsvekst får etatene en realvekst på omlag 39 mill. kr, tilsvarende 4,4 %. Dette er den reelle økningen

i rammen som blant annet gjelder helårseffekten av tiltakene som ble vedtatt i budsjettet for 2016, samt nye tiltak for 2017.

Figur 8. Netto driftsutgifter fordelt mellom etatene, opprinnelig budsjett. (Tall i tusen)

Tabell 3. Netto budsjettammer og endringer samlet for alle etater, 2017-2020 (Tall i tusen)

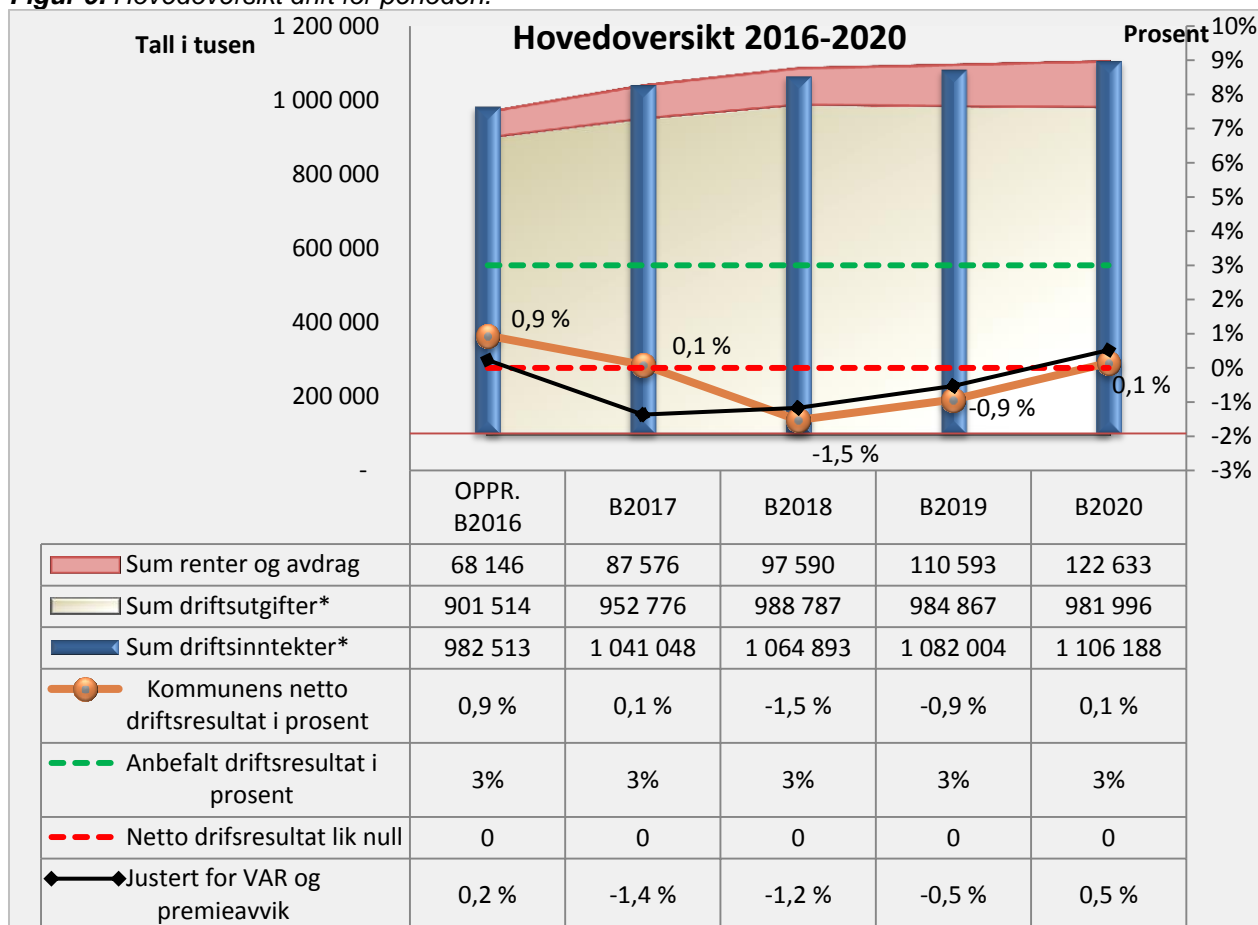
	2017	2018	2019	2020
Vedtatt ramme 2016	897 186	897 186	897 186	897 186
Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	24 286	35 087	40 642	40 642
A. Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19	921 472	932 273	937 828	937 828
B. Konsekvensjusteringer	26 452	37 780	39 764	47 057
C. Nye tiltak og omprioriteringer	17 628	13 366	11 101	11 101
D. Nye besparelser	-6 369	-6 369	-11 369	-16 369
E. Netto endringer i kommunestyrets vedtak	1 050	6 550	1 550	-3 450
Ramme 2017-2020	960 233	983 600	978 874	976 167

Detaljerte oversikter over budsjettammer og endringer, er vist i kapittel 3.3, samt beskrevet i vedleggene 1 til 4.

HOVEDOVERSIKT

Figur 9 gir en hovedoversikt over nøkkeltall i handlingsprogramperioden 2017-2020. Mer detaljerte oversikter finnes under tjenesteområdene, samt i vedleggene.

Figur 9. Hovedoversikt drift for perioden.

* Sum driftsutgifter er basert på etatenes netto budsjetttrammer, korrigert for avsetninger. Sum driftsinntekter omfatter de inntekter som ikke fordelt på etatene.

NETTO DRIFTSRESULTAT

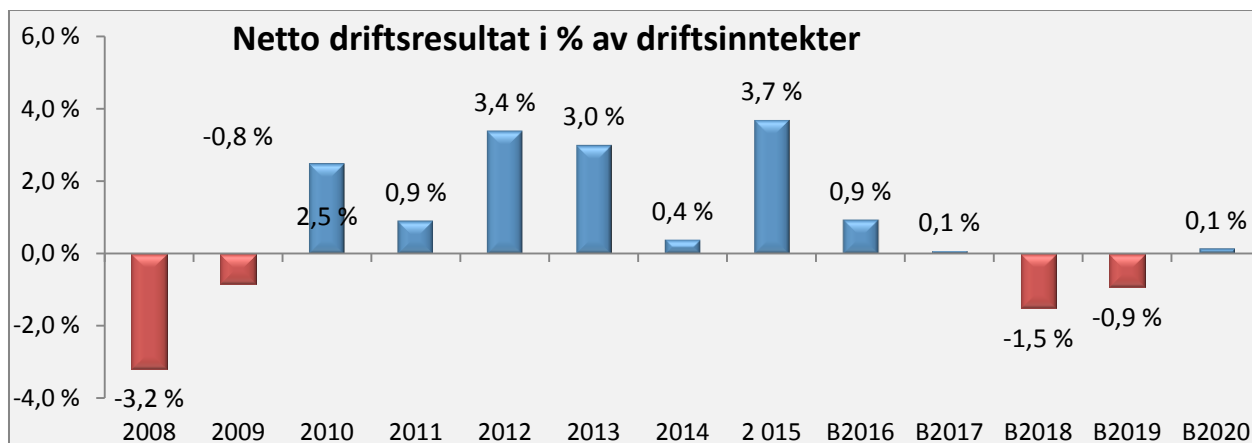
Netto driftsresultat er en viktig styringsindikator. Denne viser blant annet hvor mye av kommunens løpende inntekter som kan settes av til finansiering av fremtidige investeringer. Budsjettert netto driftsresultat for 2017 er 0,1 %.

Det er en stor utgiftsvekst i pleie og omsorgssektoren som følge av tiltak for å få realistiske budsjetter og oppfølging av sentrale satsinger, jf. figur 8 og en økning i finanskostnadene, jf. figur 9. Driftsresultatet er derfor avhengig av inntektsføring av premieavvik fra pensjon og ekstraordinære inntekter fra Ålerudmyra for å oppnå et positivt driftsresultat i 2017.

Fylkesmannens anbefaling er et budsjettert netto driftsresultat på minst 3 %.

Det vil fortsatt være usikkerhet knyttet til anslaget for netto driftsresultat utover i perioden. Særlig gjelder dette utviklingen i pensjonskostnader, avkastning på kapitalforvaltning, renteutgifter, utviklingen i frie inntekter og kostnader knyttet til nye brukere.

Diagrammet på neste side viser den utviklingen av netto driftsresultat i perioden 2009-2020 i prosent av driftsinntektene. Tallene fram t.o.m. 2015 er regnskapstall, deretter er budsjettall lagt til grunn.

Figur 10. Utviklingen av netto driftsresultat i % av driftsinntekter for perioden 2008-2020.

SKATT OG RAMMETILSKUDD

Kommunenes frie inntekter er skatt og rammetilskudd. Ås kommune benytter i hovedsak en modell utviklet av KS for å beregne frie inntekter.

I statsbudsjettet for 2017 legges det til grunn frie inntekter for Ås kommune på ca. 958 mill. kr, mens KS prognosemodell anslår 960 mill. kr. Skatt per innbygger vil med anslaget fra KS utgjøre ca. 95,7 % av landssnittet.

Budsjett for frie inntekter er satt til 968 mill. kr. Dette er over anslaget i statsbudsjettet og prognose fra KS og er basert på egen prognose. Det er fortsatt usikkerhet knyttet til dette anslaget. I tillegg kommer budsjettert eiendomsskatt på verker, bruk og næring på 23 mill. kr.

En lavere skatteinngang medfører at rammetilskuddet øker med bakgrunn i inntektsutjevningen. Det er anslått at Ås kommune får 7,2 mill. kr i inntektsutjevning i 2017. Samtidig har kommunen et beregnet utgiftsbehov på 95,3 % av landsgjennomsnittet i 2017 mot 95,9 % i 2016. Ås kommune får da et trekk i rammetilskuddet på 44,5 mill. kr som følge av dette. Det relative utgiftsbehovet i forhold til andre kommuner har gått ned med 7,1 mill. kr fra 2016 til 2017.

Ås kommune får et veksttilskudd for 2017 på 13,4 mill. kr. Veksttilskuddet er en av komponentene i det samlede rammetilskuddet. I 2016 var tilskuddet på 8,3 mill. kr.

EIENDOMSSKATT PÅ NÆRINGSBYGG, VERK OG BRUK

For eiendomsskatt på næringsbygg og verk og bruk er det lagt til grunn en skattesats på 6 promille for hele perioden. Totalt er det budsjettert 23 mill. kr i inntekter for 2017.

EIENDOMSSKATT PÅ BOLIG

Det er i 2016 vedtatt å utrede eiendomsskatt på bolig som grunnlag for en eventuell innføring fra 2017. Taksering er gjennomført som planlagt i 2016 og en egen sak om vurdering av sosial profil ble lagt fram for kommunestyret i desember 2016.

Formannskapet har i [F-sak 55/16](#) «Planrammer - Handlingsprogram 2017-2020» konkludert med at det må legges frem et budsjettforslag uten eiendomsskatt. Eiendomsskatt på bolig er dermed ikke innarbeidet i budsjett.

Rådmannen vil imidlertid understreke at gjennomføring av alle planlagte investeringer medfører behov for økte inntekter gjennom eiendomsskatt.

ØKONOMISKE EFFEKTER AV EIENDOMSSKATT

Eiendomsskatt er klassifisert som en driftsinnætt som skal føres i driftsregnskapet. Vedtak om eiendomsskatt vil bidra til en styrking av kommunens netto driftsresultat. Når kommunestyret vedtar budsjettet for neste år, skal de også vedta budsjettering av avsetning til fond. Kommunestyret kan derfor ved årlig budsjettvedtak vedta eiendomsskatt og avsette disse inntektene til investeringsfond. Inntektene vil da kunne gå inn som en del av kommunens finansiering av nye investeringer. I investeringsbudsjettet kan bruk av investeringsfond både budsjetteres som en del av kommunens samlede finansiering av investeringer, eller øremerkes enkelte investeringsprosjekter.

Den økonomiske effekten er at netto driftsresultat øker tilsvarende inntektene fra eiendomsskatt i det enkelte skatteår. Videre reduseres kommunens fremtidige renter og

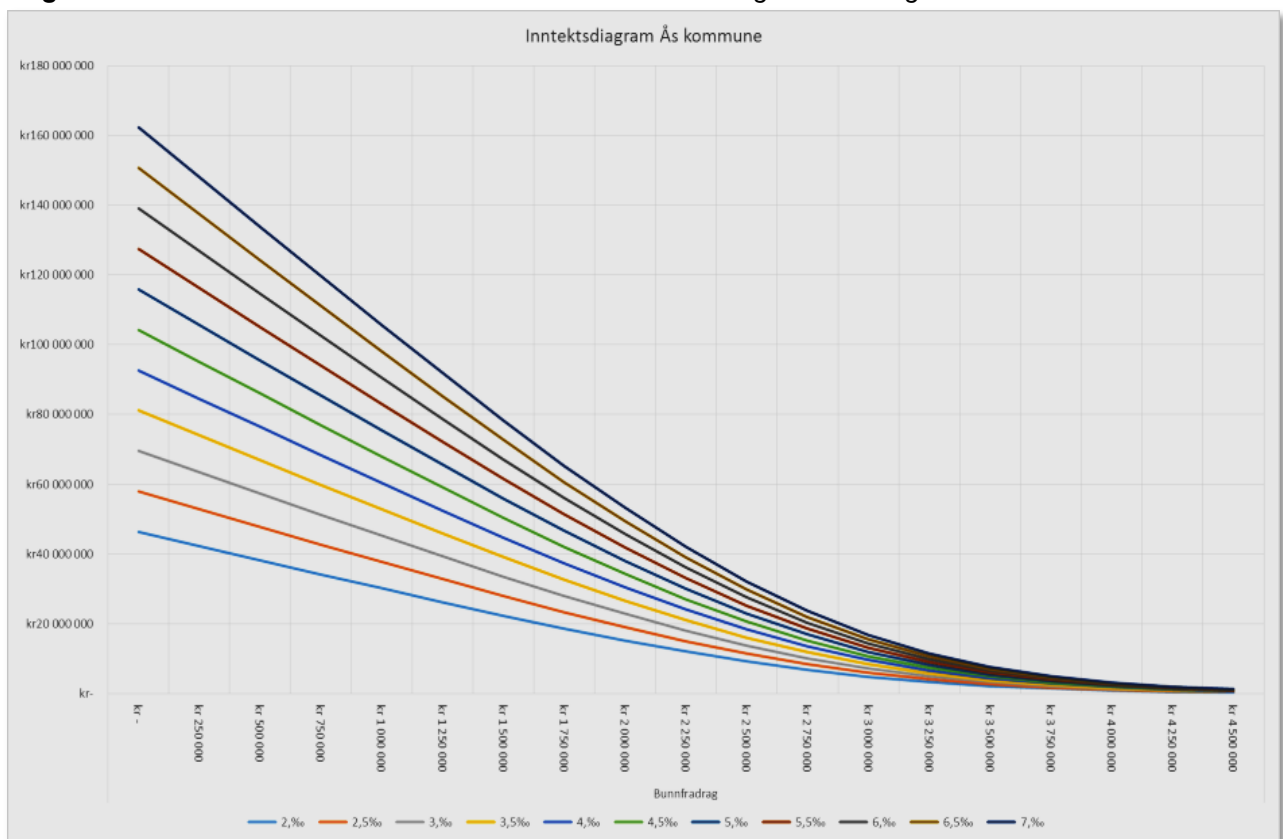
avdrag fordi eiendomsskatten avsettes til investeringsfond som brukes til egenfinansiering av nye investeringer. Dette bidrar til å bedre kommunens netto driftsresultater frem i tid.

Rådmannen har beregnet følgende inntekter fra eiendomsskatt på bolig, fritidsboliger og våningshus ved ulike skattesatser og bunnfradrag:

I tabellen har hver promillesats fått sin egen farge. X-aksen tilsvarer størrelse på bunnfradrag, og Y-akse viser forventet inntekt.

Ut fra analysen kan vi se at kommunen vil få eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer på om lag 30 mill. kr årlig med et bunnfradrag på 1 mill. kr og promille sats på 2 ‰. Figuren viser at inntektene fra eiendomsskatt vil variere fra 0 til 160 mill. kr årlig ut fra hvilke skattesatser og bunnfradrag kommunestyret eventuelt vedtar.

Figur 11. Inntekter fra eiendomsskatt med ulike skattesatser og bunnfradrag.

ANDRE SENTRALE INNTEKTER

Anslaget for investeringskompensasjon fra Husbanken og Utdanningsdirektoratet settes til 6,7 mill. kr basert på fjorårets beregning. Kompensasjon for renteutgiftene baserer seg på den flytende renten i Husbanken.

Vertskommunetilskuddet for psykisk utviklingshemmede er budsjettert med en forutsetning om at 9 brukere faller inn under ordningen.

Flyktninger

Det høye antallet flyktninger i Europa som følge av krigen i Syria og andre områder, satte kommunene i en ekstraordinær situasjon i 2016. Kommunen ble anmodet om å øke bosetting betydelig i 2016 og 2017.

I 2016 fikk Ås kommune anmodning fra IMDI om å ta imot 40 flyktninger i 2016 og 45 flyktninger i 2017. Av disse skulle det være 5 enslige mindreårige i 2016 og 5 i 2017. Dette var en betydelig opptrapping i forhold til tidligere nivåer. Tjenesteområder rettet mot flyktninger ble derfor styrket i 2016 som følge av denne forventede veksten. Dette skulle finansieres av økt integreringstilskudd.

IMDI har redusert anmodningen til 30 flyktninger i 2017. I tillegg anmoder de om at kommunen ikke skal ta i mot enslige mindreårige. Dette er et vesentlig lavere nivå enn kommunen har forberedt seg på. Konsekvensen av dette er 6 mill. kr lavere inntekter fra integreringstilskudd enn forutsatt. Dette setter kommunen i en økonomisk krevende situasjon og medfører behov for omstilling.

ENDRINGER I LÅNEOPPTAK

Låneopptaket for 2017 vil være på 371 mill. kr. I tillegg gjør kommunen et låneopptak på 30 mill. kr i startlån. Korrigert for betalte avdrag på lån med 65 mill. kr, gir dette en netto økning i lånegjelden på ca. 306 mill. kr.

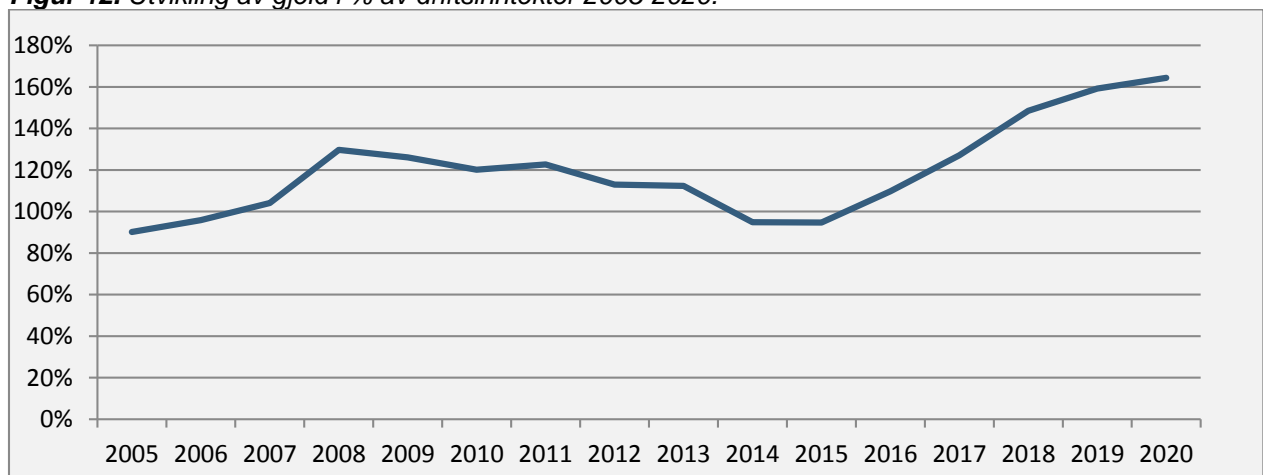
For nye lån og lån som er tatt opp med flytende rente, er det lagt til grunn et rentenivå på 1,5 % for 2017, 1,6 % for 2018, 1,7 % for 2019 og 1,9 % for 2020. Anslagene tar utgangspunkt i markedets forventede renteutvikling, justert for et påslag for usikkerhet utover i perioden.

UTVIKLINGEN I LÅNEGJELD

Ås kommune har over flere år lånefinansiert en stor andel av investeringene, noe som har medført en høy gjeldsgrad.

I de seneste årene er investeringstakten gått noe ned, samtidig som driftsinntektene har økt årlig. Netto gjeld i % av driftsinntekter har dermed blitt redusert. Investeringsnivået i handlingsprogrammet, innebærer at netto gjeld vil øke betydelig i årene framover. Forutsatt at det investeres i gode bygg som legger til rette for effektiv drift av tjenester, vil en økning i lånegjelden være håndterlig. Dette forutsetter investeringer som legger til rette for strukturelle endringer og stordriftsfordeler. Follo kommunene er et eksempel på kommuner med høy lånegjeld, men samtidig gode netto driftsresultater. Investeringsbudsjettet er nærmere beskrevet i kapittel 3.5.

Figur 12. Utvikling av gjeld i % av driftsinntekter 2005-2020.

FORVALTNING AV FINANSIELLE ANLEGGSMIDLER

Midler fra salg av Søndre Follo Energiverk (SFE) er plassert i rente- og aksjemarkedet. For at dette skal være lønnsomt på lang sikt, må avkastningen på midlene være høyere enn kommunens lånekostnader. Gjennomsnittlig avkastning siste 4 år har vært på 5,9 % mens kommunens gjennomsnittlige innlånsrente har vært på 2,7 %. Meravkastningen har da vært på 3,2 %. Gjennomsnittlig årlig avkastning for hele investeringsperioden 2001-2015 har vært ca. 2 % høyere enn kommunens innlånsrente. Plasseringen av E-verksmidler i kapitalmarkedet har dermed gitt meravkastning for kommunen sammenliknet med alternativet som ville vært nedbetaling av lån.

Avkastningen av E-verksmidlene påvirkes av kurssvingninger selv om aksjeandelen er lav. Kommunen har ikke tilstrekkelige med midler til å dekke et år med dårlig avkastning. De årene kommunen oppnår høy avkastning bør derfor bufferen styrkes for å kunne møte svingninger i avkastningen uten at dette trenger å få direkte følger for driften.

Ås kommunes langsiktig finansielle aktiva er pålydende ca. 188 mill. kr. I tillegg kommer midler avsatt på bufferfond. Budsjettert avkastning fra SFE-midlene er satt til 5,1 mill. kr for 2016. Dette innebærer en avkastning på ca. 3 % og er ett prosentpoeng over kommunens innskuddsrenter. Eventuell meravkastning utover dette forslås avsatt til bufferfond.

FONDSUTVIKLING

Kommunens disposisjonsfond består av flere underfond.

Generelt disposisjonsfond er kommunens reserve mot uforutsette hendelser. Fondet vil med foreslåtte rammer reduseres med 23 mill. kr gjennom planperioden, fra 90 mill. kr i 2016 til 67 mill. kr i 2020, jf. figur 13.

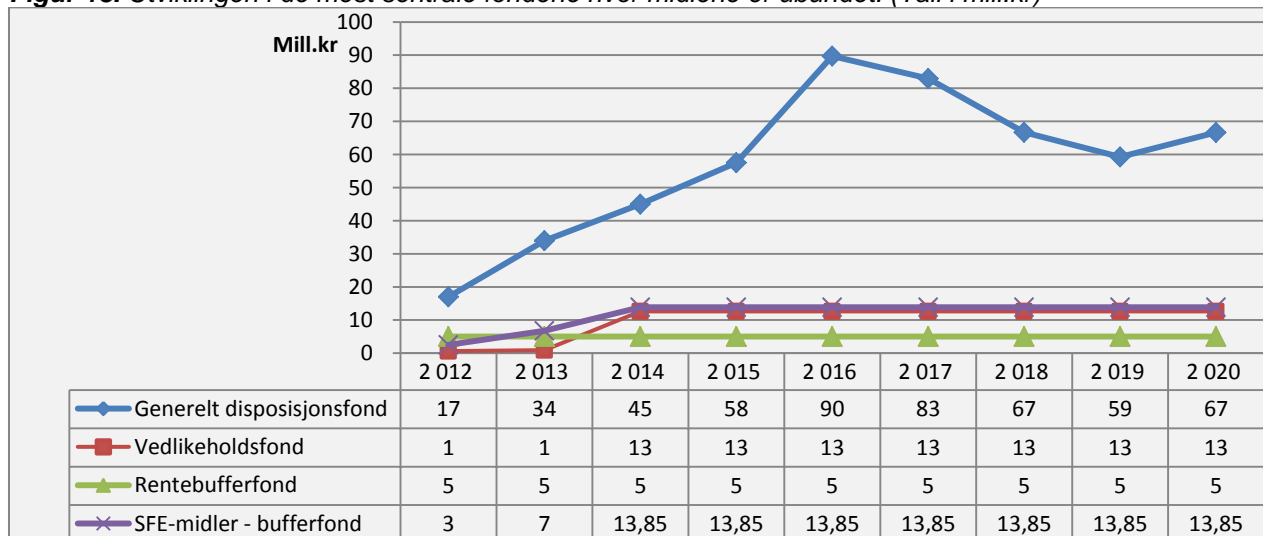
Vedlikeholdsfondet er satt av for å gjennomføre vedlikehold i tråd med vedlikeholdsplanen. Fondet er i 2016 pålydende 13 mill. kr.

Rentebufferfondet på 5 mill. kr ble avsatt i 2011 og skal være en buffer mot uforutsett rentetøkning.

SFE-midler – bufferfond er et disposisjonsfond som er bygd opp med avkastning fra E-verksmidler. Fondet utgjør 13,8 mill. kr og skal være en buffer for å dekke tap i år med negativ kapitalavkastning.

Alle disposisjonsfondene kan benyttes både til drift og investeringer.

Figur 13. Utviklingen i de mest sentrale fondene hvor midlene er ubundet. (Tall i mill.kr)

PRIS- OG LØNNSVEKST

Tallene for planperioden legges fram i faste 2017-priser, mens tall for 2016 og tidligere år er i løpende priser. I statsbudsjettet er det lagt til grunn en samlet pris- og lønnsvekst på 2,5 % fra 2016 til 2017 for kommunesektoren.

Det er budsjettet med en lønnsvekst på 2,7 % fra 2016 til 2017. Overhenget er anslått til 0,9 %. En reserve på 1,8 % er satt av på felles lønnspost, denne er til dekning av lønnsoppjøret for 2017.

For pensjonsordningene er det på enhetene budsjettet med 18 % i premiesats for ansatte med pensjon i KLP, og 11,55 % for ansatte med pensjon i SPK. Det er innarbeidet en sentral innsparing på pensjon da oppdaterte prognoser fra KLP viser at disse satsene kan reduseres.

GEBYRINTEKTER OG EGENANDELER

Inntekspotensialet fra gebyrer og egenandeler blir løpende vurdert. Vi arbeider med å utnytte inntektsgrunnlaget for kommunen i forhold til takten av utvikling vi planlegger.

Selvkostområder 2017

Gebyrene innen selvkostområdene beregnes i henhold til selvkostprinsippet og det innebærer

at hvert enkelt års over- eller underskudd fremføres og avregnes mot selvkostfond (bundet driftsfond). Det er selvkostfond for VAR, Bygg, Geodata og Plan. Overskudd må disponeres innen en periode på fem år.

Selvkost innebærer at gebyrene ikke skal overstige kommunes kostnader på området. Prisingen i regulativet skal ta utgangspunkt i de faktiske kostnadene for de enkelte sakstyper og oppgaver, noe som innebærer at gebyr fra en sakstype, ikke skal subsidiere en annen sakstype.

VAR

Gebysatsene for årsavgift på vann øker med 6,6 % i 2017. Satsen for årsavgift på avløp er uendret, sammenlignet med 2016.

Bygge- og delesak

Gebysatsene for 2017 reduseres med 5 % i forhold til 2016.

Geodata

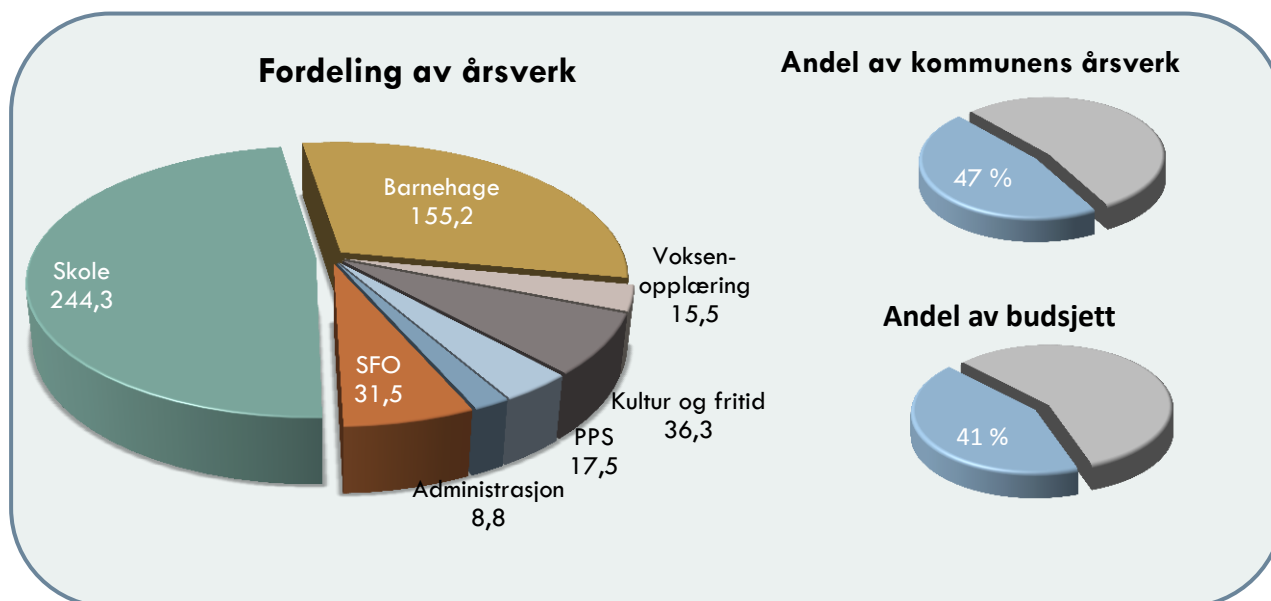
For området geodata økes gebysatsene med 5 %.

Plansak

Gebysatsene for 2017 reduseres med 5 % i forhold til 2016.

3.3 Etatenes økonomiske rammer

OPPVEKST OG KULTUR

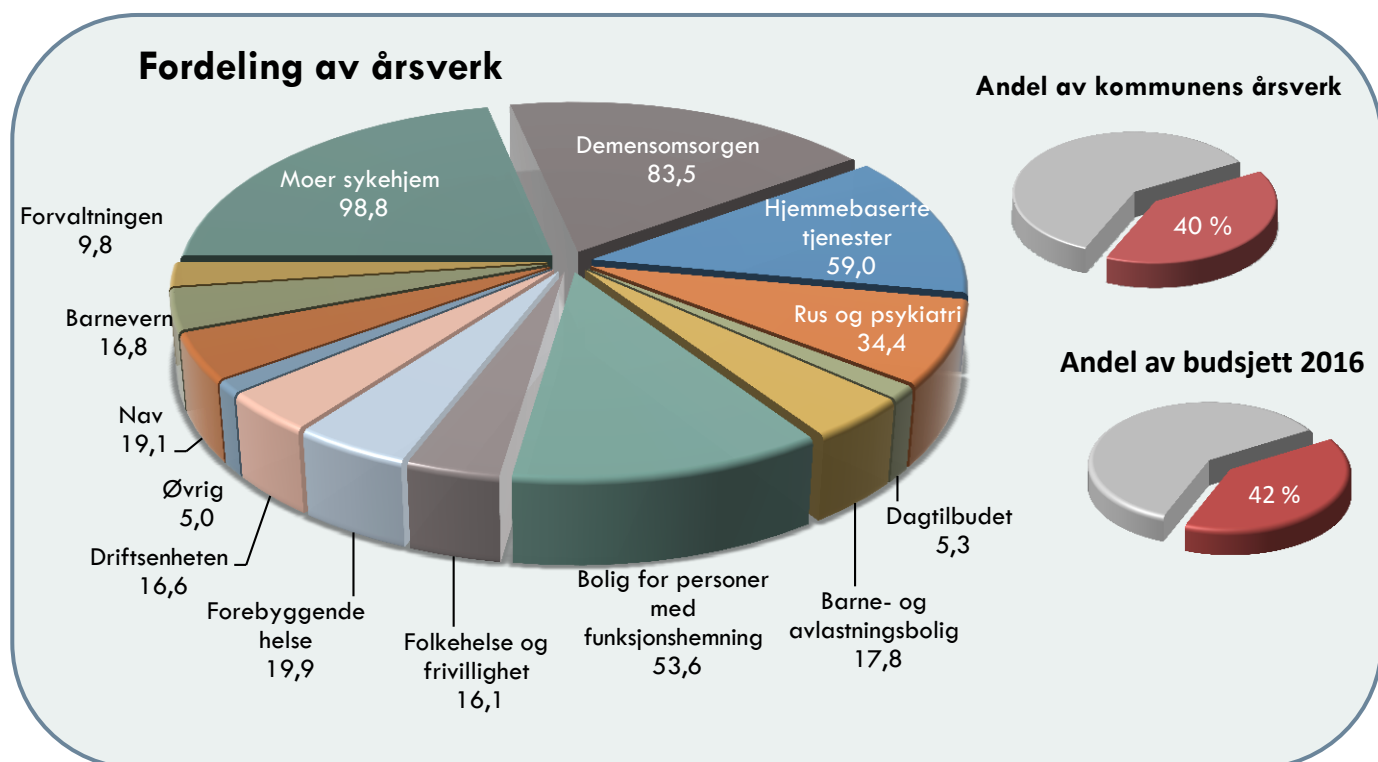
BUDSJETTRAMMER OG KONSEKVENSER

Tabell 4. Budsjettrammer og endringer 2017-2020. (Tall i tusen)

	2017	2018	2019	2020
Vedtatt ramme 2016	369 972	369 972	369 972	369 972
Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	3 850	10 904	11 463	11 463
A. Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19	373 822	380 876	381 435	381 435
B. Konsekvensjusteringer	7 406	8 394	8 254	10 323
C. Nye tiltak og omprioriteringer	2 245	2 050	1 985	1 985
D. Nye besparelser	-120	-120	-120	-120
E. Netto endringer i kommunestyrets vedtak	300	650	650	650
Ramme 2017-2020	383 653	391 850	392 204	394 273

Detaljert oversikt over budsjettrammer og endringstiltak er beskrevet i vedlegg 1.

HELSE OG SOSIAL

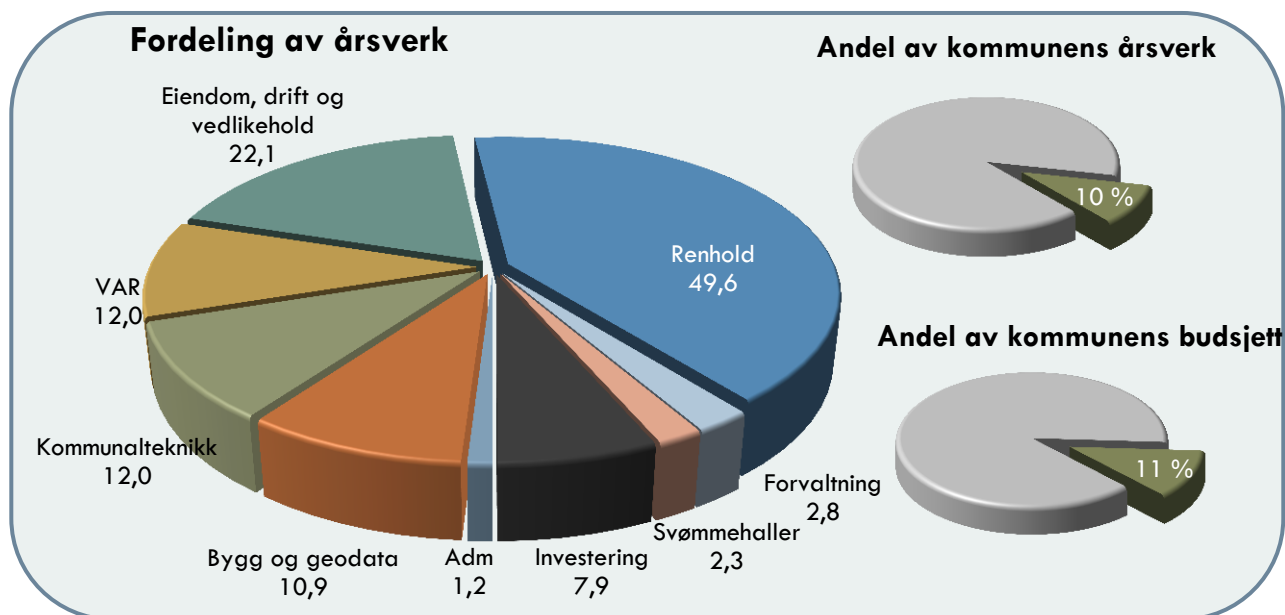
BUDSJETTRAMMER OG KONSEKVENSER

Tabell 5. Budsjettrammer og endringer 2017-2020. (Tall i tusen)

	2017	2018	2019	2020
Vedtatt ramme 2016	338 532	338 532	338 532	338 532
Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	24 888	31 134	33 999	33 999
A. Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19	363 420	369 666	372 531	372 531
B. Konsekvensjusteringer	21 649	24 739	28 739	32 739
C. Nye tiltak og omprioriteringer	6 354	6 854	5 654	5 654
D. Nye besparelser	-749	-749	-749	-749
E. Netto endringer i kommunestyrets vedtak	600	700	-3 300	-7 300
Ramme 2017-2020	391 274	401 210	402 875	402 875

Detaljert oversikt over budsjettrammer og endringstiltak er beskrevet i vedlegg 2.

TEKNISKE TJENESTER

BUDSJETTRAMMER OG KONSEKVENSER

Tabell 6. Budsjettrammer og endringer 2017-2020. (Tall i tusen)

Teknikk og miljø uten VAR	2017	2018	2019	2020
Vedtatt ramme 2016	106 437	106 437	106 437	106 437
Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	-2 224	-2 603	-858	-858
A. Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19	104 213	103 834	105 579	105 579
B. Konsekvensjusteringer	5 239	3 624	3 853	7 059
C. Nye tiltak og omprioriteringer	1 631	1 634	1 634	1 634
D. Nye besparelser	-500	-500	-500	-500
E. Netto endringer i kommunestyrets vedtak	2 650	2 450	1 450	450
Ramme 2017-2020	113 233	111 042	112 016	114 222

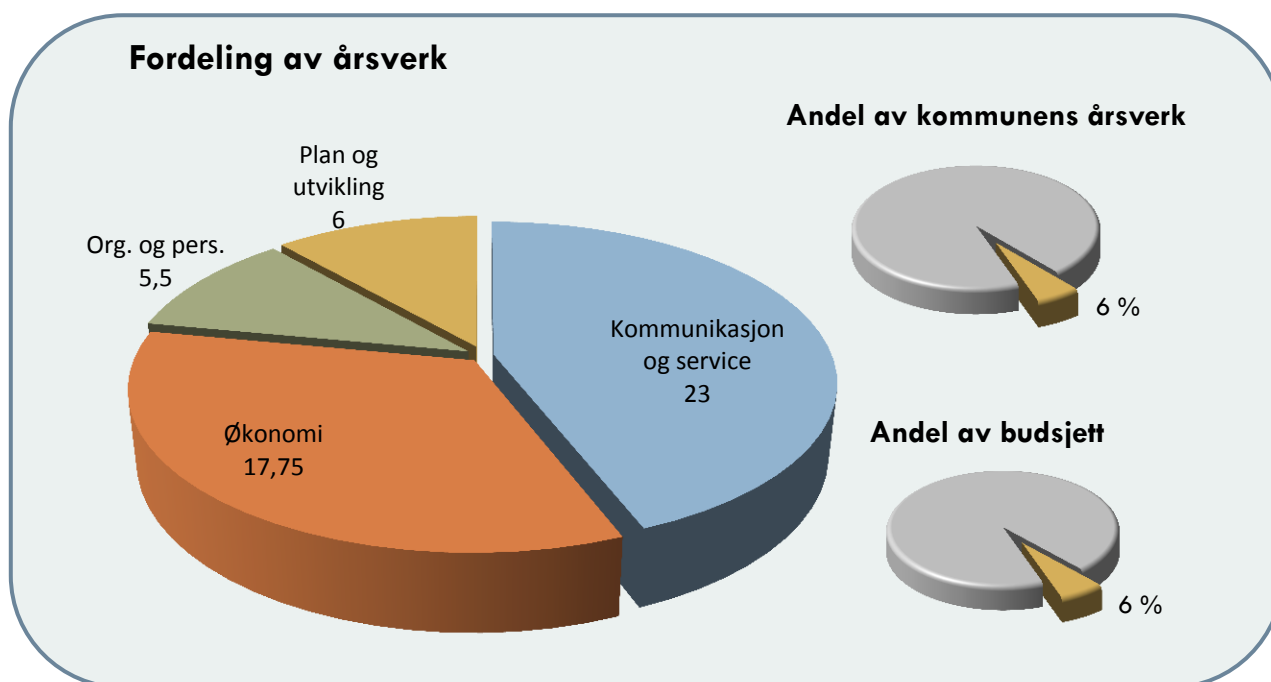
VAR	2017	2018	2019	2020
Vedtatt ramme 2016	-15 940	-15 940	-15 940	-15 940
Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	-2 825	-4 145	-4 145	-4 145
A. Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19	-18 765	-20 085	-20 085	-20 085
B. Konsekvensjusteringer	5 757	2 478	-627	-3 609
C. Nye tiltak og omprioriteringer	850	850	850	850
Ramme 2017-2020	-12 158	-16 757	-19 862	-22 844

Teknikk og miljø inkludert VAR	101 075	94 285	92 154	91 378
Total ramme 2017-2020				

Detaljert oversikt over budsjettrammer og endringstiltak er beskrevet i vedlegg 3.

RÅDMANNENS STAB OG STØTTEFUNKSJONER

BUDSJETTRAMMER OG KONSEKVENSER

Tabell 7. Budsjettrammer og endringer 2017-2020. (Tall i tusen)

	2017	2018	2019	2020
Vedtatt ramme 2016	98 185	98 185	98 185	98 185
Vedtatte endringer, jf. HP 2016-19	597	-203	183	183
A. Vedtatte ramme, jf. HP 2016-19	98 782	97 982	98 368	98 368
B. Konsekvensjusteringer	-13 599	-1 455	-455	545
C. Nye tiltak og omprioriteringer	6 548	1 978	978	978
D. Nye besparelser	-5 000	-5 000	-10 000	-15 000
E. Netto endringer i kommunestyrets vedtak	-2 500	2 750	2 750	2 750
Ramme 2017-2020	84 231	96 255	91 641	87 641

Detaljert oversikt over budsjettrammer og endringstiltak er beskrevet i vedlegg 4.

3.4 Beskrivelse av særskilte utfordringer

INNLEDNING

Kommunebarometeret viser at kommunen gjennomgående leverer gode tjenester. Det totale kostnadsnivået er imidlertid for høyt i forhold til kommunens økonomi.

Rådmannens budsjetterte driftsresultat viser et underskudd i planperioden. Kommunen må derfor bruke av oppsparte fondsmidler for å saldere budsjettene. Dette er ikke økonomisk bærekraftig over tid. Kommunen må derfor ned på kostnader og redusere tjenester på et nivå som gir sunn drift i årene framover.

Dersom Ås kommune skal møte framtidige utfordringer på en god måte, er vi avhengige av flerårige strategier for utvikling og styring av kommunen. Det bør derfor være en hovedprioritet i alle vedtak knyttet til handlingsprogrammet å beslutte tiltak med langsiktige gevinster og i påfølgende prosesser sikre gjennomføringsevne for de vedtatte tiltakene.

I det følgende omtales flere sentrale muligheter og forutsetninger som må tas stilling til i budsjettbehandlingen og planperioden.

INNSPARINGSBEHOV PÅ 50 MILL. KR

For å komme opp på et netto driftsresultat på nærmere 3 % (anbefalt nivå) har Ås kommune et innsparingsbehov på 50 mill. kr. i 2020. Rådmannen vil derfor framheve tre nødvendige tiltaksområder:

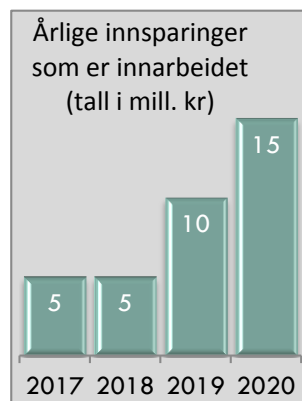
1. Omstilling (15 mill. kr årlig)
2. Kutt i tjenestetilbud (15 mill. kr årlig)
3. Eiendomsskatt (30 mill. kr årlig)

En omstilling og reduksjon i tjenester og tjenestenivå, vil medføre en reduksjon antall stillinger. Det blir derfor viktig med en god prosess som ivaretar både brukerne av tjenester og de ansatte. De ansattes rettigheter skal ivaretas på en god måte i henhold til lov- og avtaleverk.

ADMINISTRATIVT OMSTILLINGSPROSJEKT

Rådmannen har innarbeidet et forslag til salderingstiltak som innbefatter å gjennomføre et administrativt omstillingsprosjekt. Et slikt prosjekt kommer i tillegg til eksisterende innsparinger på mange enheter.

Prosjektgjennomføringen skal gi årlige innsparinger fra 5 til 15 mill. kr i planperioden.

Dette vil være et administrativt arbeid, hvor alle enheters økonomiske stilling, og arbeidsprosesser på tvers av enheter, vurderes med sikte på effektivisering og innsparing. En viktig faktor er å digitalisere flere oppgaver og sikre effektiv arbeidsflyt.

STORE INVESTERINGER FOR Å MØTE BEFOLKNINGSVEKSTEN

Ås kommune står foran sitt største investeringsløft noensinne, med investeringer i planperioden på 1,4 mrd. kr.

De store investeringene i planperioden medfører stor økning i renter og avdrag med om lag 34 mill. kr fra 2017 til 2020. En betydelig del av kommunens økning i frie inntekter vil dermed gå til å dekke de økte finanskostnadene.

Arbeidet med investeringer gis høy prioritet i kommende periode. Investeringene er framtidsrettede, men også høyst nødvendig.

POLITISK SAMARBEID OM REDUKSJON I TJENESTETILBUDET

Rådmannen har i budsjettet for 2017 ikke innarbeidet kutt i tjenester, da det ikke foreligger tydelige politiske signaler på hvilke områder som kan nedprioriteres.

Rådmannen vil invitere til en politisk prosess for å vurdere kutt i tjenestetilbud. I dette arbeidet vil det bli vurdert hvilket servicenivå og hvilke oppgaver kommunen skal utføre og hva som er lovpålagte og ikke lovpålagte tjenester. Videre må det vurderes hvilke tjenester kommunen kan avvikle. Uten økning av inntektsgrunnlaget vil dette vil bli nødvendig. Økonomisk effekt av endringene bør være i størrelsesorden 15 mill. kr.

ENDREDE FORUTSETNINGER FOR DRIFTEN AV BJØRNEBEKK

Driften av Bjørnebekk asylmottak avsluttes trolig 1.7.2017, da kontrakten med UDI utløper. Det er ikke rammebetingelser for videre drift med det store investeringsbehovet som Bjørnebekk står ovenfor. Ås kommune har årlig 16 mill. kr i inntekter knyttet til Bjørnebekk. Ved avvikling av Bjørnebekk bortfaller disse inntekter og tilhørende kostander må reduseres.

INVESTERINGER DET IKKE ER ROM FOR I HANDLINGSPROGRAMMET

Kommunen har flere investeringsprosjekter enn de som har fått plass i handlingsprogrammet. Det er bestilt utredning av en svømmehall i samarbeid med bl.a. NMBU. Denne har rådmannen tatt ut av planen.

I tillegg er utvidelsen av sykehjemmet skjøvet ett år ut i tid. Det må vurderes om kommunen heller skal satse på en mellomløsning med flere omsorgsboliger med noe bemanning og ellers bruk av hjemmetjenester i perioden mens investeringene på skoleområdet pågår for fullt.

Skolene ønsker å investere i økt tetthet med digitale læremidler som nettbrett og PC til elevene. Dette er også skjøvet noe ut i tid.

Kommunen får flere flotte nye bygg, men rådmannen vurderer at investeringsnivået for standardheving av eksisterende bygg må reduseres.

KREVENDE Å GJENNOMFØRE INVESTERINGSPLANEN UTEN EIENDOMSSKATT.

Kommunestyret har vedtatt en utredning av eiendomsskatt på boliger i 2016. Taksering gjennomføres som planlagt og en egen sak om vurdering av sosial profil legges frem i november 2016.

Formannskapet har bedt Rådmannen om å legge frem et budsjett for 2017 uten eiendomsskatt på bolig. Rådmannen vil understreke at det vil bli svært krevende å gjennomføre de planlagte investeringer uten en økning av inntektsgrunnlaget.

3.5 Investeringsplan

INNLEDNING

Behovet for investeringer i Ås kommune er betydelig. Gjennomføringen av investeringsprogrammet er derfor en av Ås kommunes viktigste satsinger og prioriteringer i perioden.

For å lykkes med en effektiv gjennomføring av investeringsprogrammet kreves gode planprosesser og framdrift i gjennomføringen. På skolesektoren må det også gjøres grep for å sikre at skolekapasiteten utnyttes mest mulig effektivt i planperioden. Dette vil kreve en endring i skolegrensene.

INVESTERINGSPROGRAMMET

Investeringsbudsjettet for 2017 er på 433 mill. kr. De samlede investeringene fra 2017 til 2020 beløper seg til 1,4 mrd. kr. Netto økning i lånegjeld i planperioden vil være 892 mill. kr.

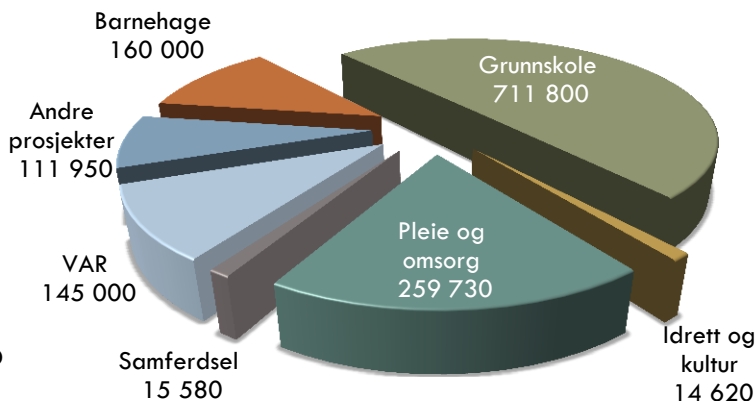
Kommunestyret har blant annet vedtatt at det i fireårsperioden skal igangsettes eller ferdigstilles følgende investeringer:

- Solberg skole
- Rustad skole
- Åsgård skole
- Sjøskogen skole
- Utvidelse nytt sykehjem
- Flere omsorgsboliger
- To barnehager

Investeringsprosjektene innbefatter et betydelig finansieringsbehov og en betydelig økning i finanskostnadene. Økte finanskostnader må dekkes inn gjennom omstilling og effektivisering av organisasjonen og innbefatte et lavere tjenestetilbud, eller kreve en innføring av eiendomsskatt på boliger.

Investeringsprogrammet inneholder også gjennomføring av flere miljørettede investeringer, samt en styrket satsning på IKT infrastruktur i skolene

Figur 14. Investeringsbudsjett for perioden 2017-2020 fordelt på grupper. (Tall i tusen)

OM INVESTERINGSRAMMENE

Alle investeringsrammer i HP 2017-20 vil bli oppgitt i 2017 priser. Alle priser er eks. mva. om ikke annet er opplyst.

Prosjektrammene skal dekke alle kostnader i prosjektet. Herunder intern og ekstern prosjektledelse, klargjøring av tomt, utomhusareal, inventar, ikt og infrastruktur. Alternativt kan enkeltelementer være definert i egne prosjekter med egne budsjetterammer.

Prosjekter som er i tidlig fase vil ha betydelig usikkerhet knyttet til anslagene. Her vil det derfor kunne komme nye kostnadsanslag etter at mulighetsstudie og forprosjekt er gjennomført.

I de følgende kapitler presenteres en sektorvis gjennomgåelse av investeringsprogrammet for 2017 – 2020.

I oversiktene er de enkelte prosjektenes totale budsjetterammer summert i en egen kolonne. Total prosjektramme inkluderer dermed også historiske og framtidige budsjettmidler utenfor planperioden. Dette er gjort for å gi en helhetlig oversikt over totalkostnaden for hvert prosjekt.

(Alle beløp i investeringsoversiktene vises i hele tusen og er uten merverdiavgift. Løpende prosjekter med årlige bevilgninger er merket med *.)

3.5.1 Grunnskole – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot. ramme	2017	2018	2019	2020
G-01	Rustad skole, utvidelse	361 000	90 000	150 000	94 100	-
G-02	Åsgård skole, planlegging utvidelse	338 000	-	4 000	4 000	52 000
G-03	Solberg skole, utvidelse	257 600	140 000	50 000	-	-
G-04	Modulskole Ås stadion	72 000	40 000	5 200	5 200	5 200
G-05	Sjøskogen skole, planlegging utvidelse	46 500	-	-	-	21 000
G-06	Solberg skole, inventar og ikt-utstyr	10 000	-	10 000	-	-
G-07	Rustad skole, inventar og ikt-utstyr	10 000	-	-	10 000	-
G-08	Trådløst nett og kabling på skolene	5 000	1 250	1 250	1 250	1 250
G-09	Oppgradering utearealer skoler og barnehager	3 000	1 000	1 000	1 000	-
G-10	Investering Follo Barne- og ungdomsskole	*	12 000	-	-	-
G-11	IT-utstyr skoler	*	2 400	3 900	2 400	2 400

Sum årsbudsjett:	286 650	225 350	117 950	81 850
Samlet budsjett i planperioden:	711 800			

G-01	Rustad skole, utvidelse – Det er vedtatt en utvidelse av Rustad skole fra 2 til 4 parallell med flerbrukshall. Skolen skal være ferdigstilt til skolestart 2019. Prosjektet er i kritisk fase på tid. Prosjektet henger sammen med modulskolen på Ås stadion som skal romme elevene i byggefasen.
G-02	Åsgård skole, planlegging utvidelse – Åsgård skole er vedtatt utvidet til en 4 parallell skole. Et nytt mulighetsstudie pågår. Kommunestyret vedtok en framskyndelse av planarbeidet med en ny sentrumsskole. Oppstart bygging er foreløpig anslått til 2020-21, men vil avhenge av vedtatt skolebehovsplan.
G-03	Solberg skole, utvidelse – Solberg skole er vedtatt utbygd til en 2 parallell skole med flerbrukshall. Ferdigstilles til skolestart 2018. Fremdrift og økonomi er i henhold til plan.
G-04	Modulskole Ås stadion – Modulene skal i første omgang brukes for elevene på Rustad skole i byggefasen av nye Rustad skole. Investeringssummen er regulert i henhold til innhentet anbud, <u>PBK-Sak 16/16</u> . Det legges opp til en foreløpig leieperiode på 6 år hvor Åsgård-elevene benytter skolen fra 2021-2023. I perioden 2019 – 2021 vil det planlegges for alternativ bruk for kommunens tjenester, alternativt utleie.
G-05	Sjøskogen skole, planlegging utvidelse – Det er vedtatt en utvidelse av Sjøskogen skole. En vurdering av modulbasert tilbygg foregår etter vedtak i <u>PBK-Sak 13/16</u> . Økonomisk ramme er justert basert på revidert mulighetsstudie <u>PBK-Sak 8/16</u> .
G-06	Solberg skole, inventar og ikt-utstyr – Prosjektet skal dekke inventar og IKT-utstyr.
G-07	Rustad skole, inventar og ikt-utstyr – Prosjektet skal dekke inventar og IKT-utstyr.
G-08	Trådløst nett og kabling på skolene – Utvidelse av trådløst nettverk på skoler for å forbedre dekning og kapasitet. For å heve kapasiteten på det trådløse nettet ved skolene må dekningsgraden måles og det må tegnes dekningskart. Denne analysen er grunnlaget for det videre arbeidet med å utbedre nett og kabling ved skolene. Målet er å få samtlige skoler fra MB til GB nivå.
G-09	Oppgradering utearealer skoler og barnehager – Det er behov for investeringer til oppgradering av uteområdene på skoler og barnehager. Lekeapparater er flere steder nedslitte og noen har måttet fjernes. Tiltakene gjelder skoler og barnehager som ikke berøres av utbygginger.
G-10	Investering Follo Barne- og ungdomsskole – Ås kommunes andel av byggeprosjekt knyttet til ny Follo barne- og ungdomsskole.

G-11	IT-utstyr skoler – Gjelder innkjøp av PC'er, nettbrett og utstyr til lærere og elever. Digitale ferdigheter er i kunnskapsløftet definert som grunnleggende forutsetninger for læring og utvikling i skolen. Nasjonale prøver gjennomføres digitalt, og det er et mål at alle skal få like muligheter til digital kompetanse.
------	--

3.5.2 Barnehage – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
B-01	Ny barnehage Nordby	80 000	8 000	50 000	22 000	-
B-02	Ny barnehage Dyster/Eldor	80 000	-	8 000	50 000	22 000

Sum årsbudsjett:	8 000	58 000	72 000	22 000
Samlet budsjett i planperioden:	160 000			

B-01	Ny barnehage Nordby – Utredning av ny barnehage er igangsatt. Romprogram godkjent i PBK-Sak 9/16. Mulighetsstudie utarbeides.
B-02	Ny barnehage Dyster/Eldor – Utredning ny barnehage påstartes når reguleringsplanen for Dyster-Eldor er stadfestet.

3.5.3 Pleie og omsorg – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
P-01	Utvidelse Moer sykehjem, trinn 1	190 488	10 000	18 300	78 200	30 428
P-02	Demenssenteret, nybygg	126 818	5 334	-	-	-
P-03	Omsorgsboliger nord, nybygg	75 000	-	5 000	40 000	30 000
P-04	Solfallsveien, brukertilpassede boliger	30 840	12 360	16 480	-	-
P-05	Ljungbyveien byggetrinn 2, omsorgsboliger	15 000	3 700	-	-	-
P-06	Demenssenteret, inventar og ikt-utstyr	11 948	1 648	-	-	-
P-07	Utskiftning av senger på Moer	1 000	250	250	250	250
P-08	Fastlegekontor på Moer, inventar og utstyr	1 000	1 000	-	-	-
P-09	IT utstyr HS	*	320	320	320	320
P-10	Energibrønner Moer	5 000	-	5 000	-	-

Sum årsbudsjett:	34 612	45 350	118 770	60 998
Samlet budsjett i planperioden:	259 730			

P-01	1. byggetrinn sykehjem – Kommunestyret har tidligere vedtatt et mulighetsstudie med 2 byggetrinn. 1.byggetrinn vil omfatte ca. 40 plasser. Etter kommunestyrets budsjettvedtak skal byggestart være i 2018 og innflytting i 2020. Prosjektet er ikke fullt finansiert. Det gjenstår å finansiere 51,5 mill. kr i 2020 forutsatt en opprettholdelse av rammen på 190,5 mill. kr. Manglende finansiering oppstod i forbindelse kommunestyrets vedtak om framskyndelse med ett år, sammenlignet med rådmannens forslag.
------	---

P-02	Demenssenteret, nybygg – Prosjektet er i rute og ferdigstilles etter planen innen utgangen av 2016. Finansieringen er ikke en økning i prosjektrammen, men er en overføring av budsjettmidler fra tidligere år. Prosjektet ferdigstilles innenfor tidligere vedtatt budsjetttramme på 126,8 mill. kr.
P-03	Omsorgsboliger nord, nybygg – Det har over år vært behov for flere omsorgsboliger med bemanning til alvorlig syke personer. Med utrulling av samhandlingsreformen innenfor rus og psykisk syke, med påfølgende lov og forskriftsendringer, ser rådmannen det som helt nødvendig å utvide dette tilbudet. Vedtatt oppstart av prosjektet i 2018. Lokalisering må avklares.
P-04	Solfallsveien, brukertilpassede boliger – Prosjektrammen foreslås økt tilsvarende økning av en ekstra bolig. Det er nå 7 familier som er med i prosjektet. Tilskudd fra Husbanken økes til 9,5 mill. Prosjektet er i stor grad selvfinansierende. Estimert ferdigstilling i 2019, jf. K-Sak 24/16.
P-05	Ljungbyveien byggetrinn 2. – 3 nye tilpassede omsorgsboliger. Innflytting januar 2018. Økonomi og fremdrift er nå i henhold til plan. Jf. sak: K-sak 65/16.
P-06	Demenssenteret, inventar og ikt-utstyr – Prosjektet skal dekke inventar og IKT-utstyr.
P-07	Utskiftning av senger på Moer – Flere av sengene ved Moer sykehjem er i dårlig forfatning og det er behov for utskiftning. Investeringsmidlene skal dekke 10 nye senger i årlige investeringer.
P-08	Fastlegekontor på Moer, inventar og utstyr – Investeringsmidler knyttet til etableringen av et kommunalt fastlegekontor på Moer. Investeringsmidlene skal dekke ombygging og etablering med inventar og medisinskteknisk utstyr.
P-09	IT utstyr HS – Kravene til IKT utstyr innenfor helse og sosial er stadig økende. Det er også en stor utvikling innenfor elektronisk samhandling. Dette krever nye moduler og løsninger for flere fagsystemer.
P-10	Energibrønner Moer – Erstatning av brønner som utgår ved nybygg Moer.

3.5.4 Idrett og kultur – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
I-01	Oppgradering kinosal	4 000	4 000	-	-	-
I-02	Tiltaksplan Lillebrand og Storebrand	1 000	1 000	-	-	-
I-03	Rehabilitering kunstgressbanen i Ås	3 850	3 850	-	-	-
I-04	Tiltaksplan nærmiljø og friluftsliv	3 200	3 200	-	-	-
I-05	Biblioteket Ås kulturhus, Automatisk inn/-utsjekk	500	500	-	-	-
I-06	Ventilering og klimakontroll, kjeller kulturhus	400	400	-	-	-
I-07	Utredning ny svømmehall	350 ¹	-	-	-	-

¹midlene ble gitt i 2016-budsjettet

Sum årsbudsjett:	12 950	-	-	-
Samlet budsjett i planperioden:				12 950

I-01	<p>Oppgradering Kinosal – De siste årenes drift har vist at selve bygget har mangler i forhold til planlagt bruk. Prosjektet var planlagt å omfatte bygningsmessige tiltak i kinosalen som utskiftning av stoler og oppvarming, samt teatertekniske tiltak som kabling, sceneteppe, lys og lyd. Kommunestyret vedtok i budsjettbehandlingen at varme, lyd, lys og ventilasjon skal prioriteres.</p> <p>Gjennomføringen av prosjektet forutsetter at kommunen får tilskuddsmidler tilsvarende 1,3 mill. kr.</p>
------	---

I-02	Tiltaksplan Lillebrand og Storebrand – Gjennomføring av tiltak i henhold til tiltaksplan for idrett, nærmiljø og friluftsliv. Rehabilitering Storebrand og Lillebrand. Rådmannens forslag til investeringsbehov tilsvarende 6 mill.kr ble redusert med 5 mill.kr. Kommunestyrets ber om en politisk sak på utredning av denne avtalen. Det vil søkes om spillemidler som skal dekke inntil 1/3 av totalkostnaden. I budsjettvedtaket står det nå oppført 1 mill. i eksternfinansiering, dette må revideres.
I-03	Rehabilitering kunstgressbanen i Ås – Gjennomføring av tiltak i henhold til tiltaksplan for idrett, nærmiljø og friluftsliv. Rehabilitering av kunstgressbanen på Ås stadion. Det søkes om spillemidler som skal dekke inntil 1/3 av totalkostnaden, 1 mill. kr. Kommunestyret vedtok økt ramme med 350 000 for miljøvennlig løsning.
I-04	Tiltaksplan nærmiljø og friluftsliv – Gjennomføring av tiltak i henhold til forvaltningsplan for statlig sikrede friluftslivsområder. Oppgradering av HC-rampe, restaurering/sanering av toaletter/opprustning adkomst fra p-plasser, griller, oppgradering p-plasser på Breivoll. Oppgradering av lysanlegget i lysløypa i Nordskogen. Delfinansieres med tilskuddsmidler.
I-05	Biblioteket Ås kulturhus, Automatisk inn-/utsjekk – Investeringen gjør det mulig å drive selvbetjent bibliotek utenom bibliotekets bemannede åpningstid. Meråpent bibliotek gir brukerne utvidet tilgang til biblioteket og utnytter bibliotekets samlinger og lokaler på en bedre måte. Kommunestyrets vedtak innebærer at prosjektet skal gjennomføres i 2017.
I-06	Ventilering og klimakontroll, kjeller kulturhus – Ås kommunes lokalhistoriske arkiv ligger i den delen av Kulturhuset som ikke var med i rehabiliteringsprosjektet 2010-2011. Temperatur og luftfuktighet varierer svært mye i magasinet. Dette fører til dårlige forhold for det magasinerte materialet. Dette er verdifullt historisk materiale som må bevares for ettertiden som ikke kan erstattes.
I-07	Utredning ny svømmehall – Utredning pågår. Foreløpige estimater tilsier investeringsbehov på fra 60-70 mill. kr. og oppover avhengig av innhold og beliggenhet.

3.5.5 Samferdsel – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
S-01	Oppgradering veilysanlegg	9 463	2 000	2 000	2 000	-
S-02	Asfaltering grusveier	500 ¹	-	-	-	-
S-03	Hurtigladepunkt for El-bil	2 100	400	400	400	-
S-04	Biler/Maskiner/Utstyr	*	2 580	3 800	100	1 100
S-05	Trafikksikkerhetstiltak Rustad	2 000	2 000			

¹Prosjektet utgår jf. kommunestyrets vedtak. Midler avsatt tidligere år er 500.

Sum årsbudsjett:	6 980	6 200	2 500	1 100
Samlet budsjett i planperioden:	16 780			

S-01	Oppgradering veilysanlegg – Det er et krav at alt veilys skal være målt innen 1.1.2019. Det må etableres tennskap med målere flere steder. I tillegg må alle HQL-armaturer skiftes ut da HQL-pærer ikke lenger produseres. Flere steder må også ledninger og stolper skiftes ut. Pågående prosjekt.
S-02	Asfaltering av grusveier – Prosjektet ble ikke vedtatt. Midler er tatt ut.
S-03	Hurtigladepunkt for El-bil – Etablering av El-ladepunkter i sentrum skal planlegges i tråd med endelig vei og gateplan med tilhørende parkeringsregime. Ladepunkter for øvrig i kommunen etableres etter behov.

S-04	Biler/maskiner/utstyr – Anskaffelser i henhold til utskiftningsplan for biler og maskiner i enhet for vei, idrett og natur.
S-05	Trafikksikkerhetstiltak Rustad – I forbindelse med flytting av elevene fra Rustad skole til grusbanen må det inn trafikksikkerhetstiltak.

3.5.6 Andre prosjekter – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
A-01	EPC	40 000	17 000	18 000	-	-
A-02	Pott for fullfinansiering av prosjekter etter anbudskonkurranse	20 000	5 000	5 000	-	-
A-03	Velferdsteknologiprojekt	12 000	2 000	3 500	3 500	3 000
A-04	Bjørnebekk	3 906 ¹	-	-	-	-
A-05	Digitaliseringsprosjekt	3 500	500	1 000	1 000	1 000
A-06	IKT ny terminalserver plattform	850	850	-	-	-
A-07	Standardheving og rehabilitering	*	7 000	6 000	6 000	6 000
A-08	Egenkapitaltilskudd KLP	*	3 000	2 400	2 400	2 400
A-09	Kirkelig Fellesråd	*	100	100	100	100
A-10	Mindre invest.prosjekt	*	750	750	750	750
A-11	Info teknologi	*	2 600	2 600	2 600	2 600

¹Midlene er bevilget tidligere år

Sum årsbudsjett:	38 800	39 350	16 350	15 850
Samlet budsjett i planperioden:	110 350			

A-01	EPC (energispereavtale) – En energispereavtale består av et sett av energieffektiviseringstiltak knyttet til kommunens bygningsmasse. Kommunene må selv finansiere investeringstiltakene. Investeringene skal bidra til lavere energiforbruk, og dermed lavere energikostnader fremover. Tiltakene skal være tilbakebetalt i løpet av en 8 – 10 års periode. Analysefasen pågår og vil ferdigstilles innen utgangen av 2016. Resultatene av analyse vil være førende for prioritering av tiltak.
A-02	Pott for fullfinansiering av prosjekter etter anbudskonkurranse – Prosjektene innarbeides i budsjettet i en tidligfase hvor det foreligger betydelig usikkerhet. Potten er beregnet for å fullfinansiere prosjekter hvor det oppstår uforutsette hendelser og anbefales etablert fremfor å innarbeide hele denne usikkerheten i den enkelte prosjektrammen.
A-03	Velferdsteknologiprojekt – Integrere velferdsteknologiske løsninger i kommunens helse- og omsorgstjenestetilbud for å klare å realisere gevinster. Vellykket bruk av velferdsteknologi forutsetter økt kunnskap, nye arbeidsmåter og en endring i hvordan kommunen yter tjenester. Teknologi må erstatte hele eller deler av tjenesten slik at gevinster faktisk kan tas ut. Et sentralt suksesskriterium er å rekruttere mange brukere som kan ha nytte av velferdsteknologiske løsninger fremfor å motta tradisjonelle tjenester. Tiltak i 2017 vil være å utarbeide en velferdsteknologiplan som skal danne grunnlaget for den videre satsningen på området.
A-04	Bjørnebekk – Opprinnelige avsatte midler til renovering av Bjørnebekk i sin nåværende form er tatt ut. Kommunestyret vedtok i budsjettbehandlingen at ingen midler tilføres i planperioden, men med forbehold om behandling i 1/2017 er satt av midler til mulig avviklingsprosess.

A-05	Digitaliseringsprosjektet - For å møte fremtidige utfordringer må vi løfte kompetansen, digitalt samhandling og infrastruktur. Målene nedfelt i Digitaliseringsstrategien for IKT Follo 2015-2018 er førende for dette arbeidet i Ås og resten av Follokommunene. Planen bygger på den overordnede digitaliseringsstrategien til KS som gir et samlende grep om digitaliseringsarbeidet i kommunesektoren.
A-06	IKT ny terminalserver plattform – utvikle et dashboard som gjør det enklere å jobbe på både åpent og lukket nett. I tillegg vil prosjektet omfatte informasjonssikkerhetstiltak.
A-07	Standardheving og rehabilitering - Det er et betydelig vedlikeholdsetterslep i kommunens eiendomsmasse. Det avsettes derfor årlige beløp til standardheving og renovering av eksisterende bygg. I takt med betydelig nybygging, vil vedlikeholdsetterslepet bli redusert. For 2017 er investeringsrammen årlig nedjustert med 4 mill. kr. I dette prosjektet skal også tiltak knyttet til universell utforming ivaretas, slik at alle kommunale bygg tilfredstiller kravene innen 2025. For å nå dette målet må det arbeides systematisk med å tilrettelegge for dette. Arbeidene er satt i gang og løper over flere år.
A-08	Egenkapitaltilskudd KLP – Påkrevet egenkapitaltilskudd er beregnet ut fra pensjonsfondet i fellesordningen.
A-09	Kirkelig Fellesråd – Jf. tidligere vedtak.
A-10	Mindre invest.prosjekt – Rådmannen vil disponere uspesifisert pott for mindre investeringer til akutte investeringsbehov og andre forhold som oppstår gjennom året.
A-11	Info teknologi - Midlene vil knytte seg til flere prosjekter som bidrar til mer effektiv produksjon og sikrere informasjonsflyt. Investeringene er nødvendige for å møte behovene knyttet til økt IKT-avhengighet i tjenesteproduksjonen.

3.5.7 VAR – investeringer

Nr.	Prosjektbeskrivelse	Tot.ramme	2017	2018	2019	2020
V-01	Nytt høydebasseng	9 833	5 000	-	-	-
V-02	Nytt driftsstyringsanlegg	500	500	-	-	-
V-03	Hovedplan Vannforsyning	*	11 000	11 000	11 000	11 000
V-04	Hovedplan Kloakksanering	*	10 000	10 000	10 000	10 000
V-05	Oppgradering vann	*	5 000	5 000	5 000	5 000
V-06	Oppgradering avløp	*	5 000	5 000	5 000	5 000
V-07	Mindre investeringsprosjekter VA	*	1 500	1 500	1 500	1 500
V-08	Biler/Maskiner, VAR	*	2 500	1 000	1 000	1 000
V-09	Utskiftning vannmålere	*	1 000	1 000	1 000	1 000

Sum årsbudsjett:	41 500	34 500	34 500	34 500
Samlet budsjett i planperioden:	145 000			

V-01	Nytt høydebasseng - Investeringen er i samsvar med tidligere investeringsrammer. Den store veksten i utbyggingen på NMBU-området og i Ås sentrum medfører at kapasiteten i drikkevannsbassenget blir for liten. I dag tilsvarer reservevolumet i underkant av ett døgn forbruk. Dette er for lite. For å øke sikkerheten skal det bygges et nytt basseng som skal stå ferdig i 2017.
-------------	---

V-02	Nytt driftsstyringsanlegg - Ved kjøring av reservevannsdrift har det blitt avdekket problemer med styring av denne. For å kunne bruke reservevannsforsyningen mer optimalt er det behov for å bygge om ventilstyringen til høydebassengene for å kunne regulere mengden inn til bassengene. Dette bør gjøres samtidig med etablering av nytt høydebasseng og oppgradering av driftskontrollanlegget.
V-03	Hovedplan Vannforsyning - Investeringene er i samsvar med tidligere investeringsrammer og vedtatt hovedplan. Hovedandelen av investeringene vil være utskifting av vann- og avløpsledninger i Dysterskogen. Arbeidene startet i 2015 og vil være ferdig i 2017. Det er startet prosjektering av området Togrenda. Arbeidene her vil bli startet i 2017. Ås kommune har ca. 7,5 km eternitt-ledninger som er fra slutten av 50-tallet og tidlig på 60-tallet. Vi ser nå at det er en økning i bruddfrekvensen ved disse ledningene og det vil være ønskelig å få startet sanering av disse ledningene. En del av disse ledningene ligger i områder med ensidig vannforsyning. Vannledningsbruddene på denne type ledning fører til totalt brudd i vannforsyningen. Det legges inn 1 mill. kr i tillegg til tidligere vedtatt hovedplan.
V-04	Hovedplan Kloakksanering - Investeringene er i samsvar med tidligere investeringsrammer og vedtatt hovedplan. Hovedandelen av investeringene vil være utskifting av vann- og avløpsledninger i Dysterskogen. Arbeidene startet i 2015 og vil være ferdig i 2017. Det er startet prosjektering av området Togrenda. Arbeidene her vil bli startet i 2017.
V-05	Oppgradering vann - I forbindelse med nye utbyggingsområder vil det bli nødvendig å foreta en oppgradering av vann- og/eller avløpsledninger med hensyn til forsyningsbehov, brannvannsdekning og kapasitet på avløpsledningene. Det vil bli forsøkt å få deler av disse kostnadene dekket inn via blant annet utbyggingsavtaler. I noen tilfeller vil kommunen måtte foreta en oppgradering i eksisterende områder. Prosjektene vil bli avdekket etter en kapasitetsberegning av vann og avløpsnett.
V-06	Oppgradering avløp - I forbindelse med nye utbyggingsområder vil det bli nødvendig å foreta en oppgradering av vann- og/eller avløpsledninger med hensyn til forsyningsbehov, brannvannsdekning og kapasitet på avløpsledningene. Det vil bli forsøkt å få deler av disse kostnadene dekket inn via blant annet utbyggingsavtaler. I noen tilfeller vil kommunen måtte foreta en oppgradering i eksisterende områder. Prosjektene vil bli avdekket etter en kapasitetsberegning av vann og avløpsnett.
V-07	Mindre investeringsprosjekter VA - Reparasjoner og mindre utbedringer som må gjøres i forbindelse med akutte hendelser på nettet er en del av pågående driftsoppgaver. I enkelte situasjoner behøves imidlertid større fornyelsestiltak og investeringer for å løse problemet. For at organisasjonen skal være rustet for å håndtere slike situasjoner er det satt av midler som disponeres av VAR-enheten. Det er videre behov for å etablere en tappetasjon for spylebiler ved Vinterbro.
V-08	Biler/Maskiner, VAR - VAR-enhetens bilpark må fortløpende oppgraderes. I 2017 skal vannverket skifte ut en 10 år gammel servicebil og en åtte år gammel bil som er svært dårlig. I tillegg er det behov for å ha utstyr til tining av tele for utbedring av lekkasjer etc.
V-09	Utskiftning vannmålere – Det er behov for å skifte ut vannmålere til målere forberedt for fjernavlesning.

3.5.8 Finansiering av investeringene

Investeringene finansieres slik det framgår av tabellen nedenfor.

Tabell 9. Finansieringen av investeringene. (Tall i tusen)

Finansiering av investeringer	2017	2018	2019	2020
Finansiering med bruk av lån	-370 692	-355 150	-257 570	-159 298
Tilskudd Husbanken				
Boliger vanskeligstilte (Ljungbyveien)	-4 000			
Bokollektiv demente	-55 270			
Omsorgsboliger Nordbyområdet			-16 500	
Solfallsveien			-9 600	
Tilskudd spillemidler				
Solberg skole			-7 000	
Rustad skole				-7 000
Spillemidler Ås stadion og Storebrand		-1 000		
Spillemidler Breivoll og Nordskogen lysanlegg		-1 300		
Andre tilskudd				
Tilskudd til oppgradering av kinoen		-1 300		
Tilskudd trafikksikkerhetstiltak	-1 600			
Salgsinntekter				
Salg Dyster/Eldor		-50 000	-50 000	-50 000
Salg av leiligheter Solfallsveien			-15 400	
Salg av Togrenda barnehage			-6 000	
Finansiering ekskludert lån	-60 870	-53 600	-104 500	-57 000
Finanseringer totalt	-431 562	-408 750	-362 070	-216 298

Rådmannen gis fullmakt til å disponere av garantifondet til slutføring av nødvendige etterarbeider på avsluttede investeringsprosjekter. Rådmannen gis fullmakt til å disponere av pott for fullfinansiering av prosjekter, dersom resultatet av anbudskonkurranse gir ny kostandskalkyle for et prosjekt som er opptil 5 % høyere enn prosjektets ramme.

Hovedmål 1

Ås er en miljøvennlig kommune med fokus på bærekraftig ressursbruk

DELMÅL 1.1

Ås skal være et visningsvindu for bærekraftig areal- og tettstedsutvikling.

Styre og regulere veksten slik at den ikke overskrider kommunens evne til å opprettholde tjenestetilbud med en akseptabel kvalitet til enhver tid.

Befolkningsprognosene viser at Ås står foran en sterk befolkningsvekst. Dette vil utfordre tjenestetilbudet. Det er derfor viktig å styre veksten slik at den ikke overskrider kommunens evne til å opprettholde et godt tilbud.

Tiltak:

1. Utarbeide revidert boligprogram basert på kommuneplanens forutsetninger om befolkningsvekst og utbyggingsmønster. Tidsfrist: Høsten 2017
2. Gjennomgang av VA infrastruktur for å identifisere flaskehalser og beregne maksimal tilvekst i sentrale utbyggingsområder Tidsfrist: Høsten 2017
3. Gjennomføre utbyggingsavtaler ved minimum tre nye reguleringsplaner. Tidsfrist: 2018.

90 % av veksten skal i hovedsak skje i Ås tettsted og langs bussaksene, der dette ikke kommer i konflikt med jordvern, biologisk mangfold og nær friluftsområder.

Tiltak:

4. Fullføre arbeidet med en områderegeringsplan for Ås sentralområdet. (Jf. tiltak 28) Tidsfrist: Våren 2018.
5. Rapportere på hvor boligveksten i kommunen har kommet i forhold til boligprogrammet. Tidsfrist: Årlig.

Prioritere gang, sykkel og kollektive løsninger foran privatbil i planleggingen av nye områder, og ved rehabilitering av etablerte områder

Det skal legges til rette for at flest mulig kan gå, sykle eller kjøre kollektivt. Det er derfor behov for å sikre arealer til kollektivtransport, gående og syklende.

Tiltak:

6. Utarbeide en gang- og sykkelveiplan som også omfatter bruk av sykkelfelt. Tidsfrist: Høsten 2017
7. Utarbeide en vei- og gateplan for Ås sentrumsområde som har som ambisjon at persontransportveksten skal tas med kollektiv, sykkel og gange. Tidsfrist: Høsten 2017
8. Utarbeide en veinorm som definerer tilstrekkelig areal og standard for gang-/sykkelveier og sykkelfelt. Normen vil bl.a. bygge på føringer fra vei og gateplan for Ås sentrum. Tidsfrist: Høsten 2017
9. Utarbeide kommunal parkeringsnorm. Normen vil bl.a. bygge på føringer fra vei og

gateplan for Ås sentrum. Tidsfrist: Vår 2018

10. Innføre avgiftsparkering. Avventer vei- og gateplan for Ås sentrum. Tidsfrist: Våren 2018

11. Utarbeide en vei- og gateplan for Vinterbro/Sjøskogen som har som ambisjon at persontransportveksten skal tas med kollektiv, sykkel og gange. Forutsetter ekstern finansiering. Tidsfrist: Høsten 2018

Sørge for at miljøvennlig materialbruk ved nybygging og rehabilitering blir standard for kommunens bygningsmasse

Kommunen skal oppfordre til bruk av miljøvennlig materialbruk gjennom byggesaksbehandlingen og kommunen bør gå foran som et godt eksempel ved nybygg og rehabilitering av egen bygningsmasse.

Tiltak:

12. Vurdere bruk av massivtre, grønne tak og standarder for miljøsertifisering, f.eks. Breeam-standardene i neste store utbyggingsprosjekt og synliggjøre kostnader og besparelser ved innføring. Tidsfrist: Høsten 2017.

Ivareta eksisterende kulturminneverdier som viktige ressurser i den videre utviklingen av Ås kommune.

Kulturminner og kulturmiljøer gir steder særpreg og egenart og kan bidra til verdiskapning. Disse verdiene skal ivaretas i arbeidet med å utvikle Ås tettsted og de øvrige tettstedene i Ås.

Tiltak:

13. Gjennomføre en kulturmiljøanalyse og grøntstrukturanalyse for Solberg- og Vinterbroområdet. Forutsetter ekstern finansiering. Tidsfrist: Høsten 2019.

DELMÅL 1.2

Ås skal være et lavenergisamfunn

Legge til rette for bruk av lav- og nullutslippskjøretøy.

En forutsetning for å øke andelen miljøvennlig transport er tilstrekkelig tilgang på parkerings- og oppstillingsplasser med ladepunkter.

Tiltak:

14. Etablere ladestasjoner med tidsbegrenset parkering ved kommunale virksomheter. Det skal utarbeides en etableringsplan. Tidsfrist: Høsten 2017.

15. Benytte null-utslippsbiler der det er praktisk mulig, og lage en utskiftingsplan for kommunens kjøretøy. Tidsfrist: Høsten 2017.

16. Være pådriver for å få etablert en hydrogenstasjon i Ås. Tidsfrist: Våren 2017

Motivere innbyggere og næringsliv til økt miljøinnsats

Ås kommune administrerer miljøfyrtårnordningen lokalt. Gjennom systematisk planlegging og gjennomføring av tiltak bidrar ordningen til mer miljøvennlig drift i private og offentlig virksomheter.

Tiltak:

17. Videreføre tilbudet om gratis miljøsertifisering av bedrifter i Ås. Tidsfrist: Årlig

---

Sørge for at all bruk av fyringsolje i kommunale bygg opphører innen 2020

Miljødirektoratet har sendt på høring ny forskrift om forbud mot oljefyring som innebærer at det fra 2020 blir forbudt å bruke fossil olje og parafin til oppvarming av boliger, og som grunnlast i øvrige bygg.

Tiltak:

18. Kartlegge all bruk av fyringsolje i kommunale bygg samt lage utskiftingsplan med investeringsbehov, besparelser etc. (jf. EPC¹-prosjekt)
Tidsfrist: Høsten 2017

Redusere energibruk i kommunale bygg

Ås kommune har ca. 115.000 m² formålsbygg som representerer et betydelig energiforbruk.

Tiltak

19. Innføre rutiner for rapportering og bevisstgjøring om energibruk i virksomhetene.
Tidsfrist: Høsten 2017

20. Gjennomføre EPC¹ prosjekt som vil avdekke mulighet for å redusere energibruken i kommunale bygg og gjennomføre tiltak i henhold til anbefalinger.
Tidsfrist: 2017/2018

Være en pådriver for å få på plass en bysykkelordning

Bygdebike er et sykkeldelingssystem som skal bidra til å øke sykkelbruken i Ås. Tilgang på lånesykler i området jernbanestasjonen - sentrum - NMBU vil kunne gjøre sykkeltransport mer attraktivt for pendlere og andre i Ås.

Tiltak

21. I samarbeid med NMBU og Åspro evaluere og videreutvikle bygdebikeordningen.
Tidsfrist: Våren 2017

¹ En energisparekontrakt (EPC) består av et sett av energieffektiviseringstiltak hvor energientreprenøren garanterer for planlagt effekt. Modellen sikrer at innsparinger som oppnås finansierer investeringen.

DELMÅL 1.3

Ås skal ha en utforming som fremmer folkehelse og livskvalitet

Være pådriver for et effektivt og miljøvennlig transportsystem med effektiv kollektivtransport og gode gang-, sykkel- og turveier

Som en del av arbeidet med å fremme folkehelse og livskvalitet skal det legges til rette for at kommunens innbyggere kan gå, sykle og ta kollektivt til daglige gjøremål. Gående og syklende som trafikantgrupper skal prioriteres i regulerings- og byggeplaner.

Bidra til å øke sykkelandelen til 17 %

Sykelandelen i Ås kommune er 9 % i dag og bør økes til 12 % i løpet av 4 årsperioden i tråd med fylkeskommunens sykkelstrategi.

Tiltak:

22. I samarbeid med Jernbaneverket og eventuelt andre transportaktører utarbeide en plan for utforming av stasjonsområdet.
Tidsfrist: Høsten 2018.

23. Alle barne- og ungdomsskolene i kommunen deltar årlig i en kampanje som oppfordrer elevene til å sykle/gå til skolen.
Tidsfrist: Årlig

Sikre god tilgang til grøntområder og anlegg for idrett, rekreasjon og fysisk aktivitet

Kommunens tilrettelegging for friluftsliv, nærmiljø og idrett er viktig for trivsel og folkehelse.

Tiltak:

24. Gjennomføre tiltak i henhold til Tiltaksplan for idrett, nærmiljø og friluftsliv. Tidsfrist: Årlig

25. Kartlegge og verdigvurdere friluftsområdene i Ås.
Tidsfrist: Høsten 2017

26. Merke turstier i egen regi, samt i samarbeid med velforeninger og andre frivillige og bedre informasjonen om turmuligheter i kommunen. Tidsfrist: Årlig

27. Sikre gode anlegg for rekreasjon og fysisk aktivitet i tilknytning til rehabilitering og nybygg av skoler og barnehager. Tidsfrist: Årlig

Arbeide for å sikre bomiljø ren luft, gode lysforhold, lave støynivåer, trygge utearealer og møteplasser

En viktig del av folkehelsearbeidet er å sikre bomiljø ren luft, gode lysforhold, lave støynivåer, trygge utearealer og møteplasser. Stille krav om dette i reguleringsplaner og byggesaker.

DELMÅL 1.4

Ås skal ha levende lokalsentra der det er lett å leve miljøvennlig

Styrke Ås tettsted som kommunesenter og tilrettelegge for en kompakt tettstedsutvikling

Ås sentrum er i vekst med økt utbygging av boliger, næring, handel-, service- og kulturtilbud. I denne utviklingen er det viktig å sikre helhetlige løsninger på veier, parker, bygninger, grønnstruktur, møteplasser og utearealer.

Tiltak:

28. Utarbeide en områdereguleringsplan for Ås sentralområdet. (Jf. tiltak 4) Tidsfrist: Våren 2018

Være pådriver for å etablere kollektivknutepunkt på Vinterbro

Vinterbro vil være viktig for å utvikle et kollektivtilbud i Follo som ikke bare er Oslo-rettet, men som også gir grunnlag for å utvikle et bedre lokalt kollektivtilbud på tvers av kommunegrensene.

Tiltak:

29. Være pådriver overfor Akershus fylkeskommune for å iverksette plan om bussterminal på Vinterbro. Tidsfrist: Våren 2017

Være pådriver for hyppige kollektivavganger innad i kommunen og Follo

Kommunen skal være en pådriver for å bedre tog- og busstilbudet i kommunen.

Tiltak:

30. Ha tett dialog med sentrale aktører som NSB, Ruter, Flybussen og nabokommunene om kollektivtilbudet. Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 1.5

Barn og unge skal være aktive i utviklingen av et bærekraftig Ås

Utvikle arenaer og aktiviteter der barn og unge deltar i miljøarbeid og utvikling av Ås som bærekraftig kommune

Ås kommune har engasjerte innbyggere med høyt kunnskapsnivå. Det er ønskelig at den oppvoksende generasjon blir samfunnsengasjert og miljøbevisst.

Tiltak:

31. Videreutvikle elevrådene, ungdomsrådet og barn- og unges kommunestyre. Tidsfrist: Årlig

32. Gjennomføre barnetråkk-registreringer på barneskolene og ungdomsskolen i Nordby. Tidsfrist: Våren 2017

33. Motivere skolene til økt bruk av *Den naturlige skolesekken*. Tidsfrist: Årlig

34. Øke bruken av NMBU og Vitenparken som lærings- og undervisningsarena knyttet til framtidens behov og bærekraftige utvikling. Tidsfrist: 2018

Synliggjøre barn og unges behov for arealpolitikk og sosial infrastruktur

Ås kommune har som mål å legge til rette for at befolkningen kan leve et godt og helsefremmende liv. Dette må ivaretas uten at det går på bekostning av barn og unges muligheter til å ivareta sine behov.

Tiltak:

35. Utvikle retningslinjer for ungdomsrådet slik at barns og unges behov knyttet til arealpolitikk og sosial infrastruktur blir ivaretatt. Tidsfrist: Høsten 2018

DELMÅL 1.6

Ås skal ha en bærekraftig forvaltning av naturmiljø og grønnstruktur

Gjennomføre kartlegging som gir god oversikt over de viktigste artene og naturtypene

Arealendringer og fremmede arter utgjør trusler mot naturmangfoldet i kommunen. Kunnskap om biologiske viktige areal (naturtyper og rødlistearter) er viktige for en effektiv arealplanlegging, særlig da kommunen står overfor stor vekst. Fremmede arter har en økende spredning i kommunen og kommer først og fremst fra hager og hageavfall.

Tiltak:

36. Veilede og informere publikum om håndtering av hageavfall, hagerømlinger og brunskogsnegler. Tidsfrist: 2018, deretter årlig

37. Kartlegge og revidere naturtyper i kommunen, med særlig vekt på våtmark og ferskvann. Tidsfrist: 2017

38. Bekjempe fremmede arter med høy økologisk risiko som truer biologisk viktige områder. Tidsfrist: 2017, deretter årlig

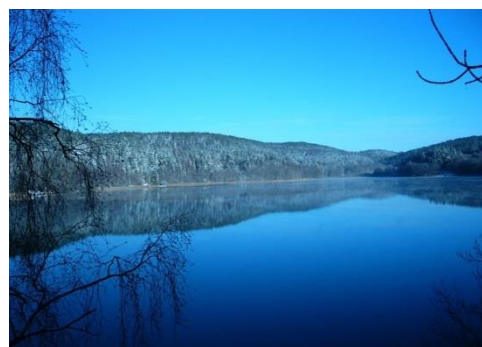
Forvalte og bevare arealer av betydning for biologisk mangfold etter prinsipper om bærekraft, samlet belastning på økosystemer og føre-var-prinsippet

Tiltak:

39. Utarbeide en plan for biologisk mangfold. Tidsfrist: Høsten 2017
40. Gjennomføre supplerende kartlegging av biologisk mangfold i myr/våtmarksområder. Tidsfrist: 2017

Sikre god kjemisk og økologisk miljøtilstand i elver, innsjøer, kystvann og grunnvann

Kommunen deltar i PURA og Morsa prosjektene hvor det er et mål å bedre vannkvaliteten i Bunnefjorden, Gjersjøen, Årungenvassdraget og Hølenvassdraget. Prosjektene har egne tiltaksplaner.

Sikre en forsvarlig bruk av Bunnefjorden, Gjersjøen og Årungen som rekreasjonsområde

Bunnefjorden, Gjersjøen og Årungen er viktige rekreasjonsområder for kommunens innbyggere.

Tiltak:

41. Gradvis utarbeide skjøtselsplaner for de mest benyttede statlig sikrede friområdene.

Tidsfrist:

- Høsten 2017: Breivoll
- Høsten 2018: Årungen
- Høsten 2018: Tangen
- Høsten 2019: Stuenes

Samarbeide med andre kommuner i regionen for å utarbeide en enhetlig forvaltningspraksis for massedeponier

Det er behov for å få etablert gode og enhetlige saksbehandlingsrutiner for søknad om bakkeplanering og etablering av massedeponier i kommunen.

Tiltak:

42. Implementere veilederen for håndtering av overskuddsmasser i plan- og byggesaksbehandlingen.
Tidsfrist: Våren 2017

DELMÅL 1.7

Ås skal ha et levedyktig og fremtidsrettet landbruk

Stimulere til økt tilbud til nærmarkedet og tilleggsnæringer innenfor «inn på tunet», besøksgårder, lokal foredling og direktesalg av mat og opplevelser

Det er ønskelig at befolkningen i Ås i større grad tilbys opplevelser, tjenester og varer fra lokale gårder i Ås og Follo.

Tiltak:

43. Starte kartlegging av etablerere med tilleggsnæringer i landbruket. Registrere bransje, behov for kompetansetiltak og etablere nettverk.
Tidsfrist: Våren 2017

44. Gjøre SmakÅs til et årlig arrangement for mat, teknologi og bærekraftig matproduksjon.
Tidsfrist: Årlig

Bidra til økt bruk av skogen og kulturlandskapet, ved tilrettelegging for ferdsel og opphold, i samarbeid med landbruket

Det er mange flotte og attraktive friluftsområder i skogen og i kulturlandskapet i Ås. Det er behov for å merke turstier og løyper som gjør det enkelt å komme til disse områdene uten å komme i konflikt med landbruks- og grunneierinteresser. Dette gjelder særlig området rundt Ås sentrum og de øvrige tettstedene i kommunen.

Tiltak:

45. Bedre tilgangen til kulturlandskapet ved å etablere turstier og løyper uten konflikt med landbruksinteresser.
Tidsfrist: Årlig

Bidra med informasjon om miljøvirkemidler i landbruket

Miljøvirkemidlene i landbruket benyttes for å redusere landbrukets miljøbelastning på omgivelsene, i Ås og Follo spesielt for å redusere erosjon og avrenning til vassdragene.

Tiltak:

46. Utvikle de kommunale strategiene for forvaltning av miljøvirkemidlene (SMIL-virkemidlene).
Tidsfrist: Høsten 2018

Hovedmål 2

Ås er en inkluderende og mangfoldig kommune

DELMÅL 2.1

Barn og unge skal oppleve trygghet i hverdagen

Bidra til at voksne tar ansvar i møtet med barn og unge

Ås kommune vil fokusere på inkludering av barn ved å satse målrettet på å trygge barns oppvekstvilkår.

Tiltak:

47. Gjennom etablerte møtearenaer for foreldre gi informasjon om aktuelle temaer og om kommunens tilbud til barn og foreldre. Tidsfrist: Høsten 2017

Gi barn og unge, som lever under vanskelige forhold, god oppfølging

Alle barn og unge i Ås skal få rett tjeneste til rett tid på rett sted.

Tiltak:

48. Gjennomføre «Samordning av tjenester til barn og unge» og komme med anbefaling om hvordan kommunen kan gi mer systematiske, helhetlige og koordinerte tjenester. Utføres i forbindelse med organisasjonsgjennomgangen. Tidsfrist: Våren 2018

Alle barn i Ås kommune skal beskyttes mot seksuelle overgrep

Tiltak:

49. Kommunen, samt dens barnehager og skoler må ha en beredskapsplan for å forebygge og bekjempe seksuelle overgrep mot barn. Tidsfrist: 2018

Veilede og gi råd, til foreldre som har behov, slik at barn opplever omsorg og god oppvekst i hjemmet
Barnehager og skoler skal gi alle barn uansett bakgrunn og forutsetninger de samme mulighetene til å utvikle seg.

Tiltak:

50. Igangsette foreldrekurs i samarbeid med FAU og SU i alle barneskolene for foreldre til barn på 1. trinn.
Tidsfrist: Høsten 2017

DELMÅL 2.2

Innbyggerne i Ås skal ha muligheter til å skaffe seg en inntekt

Bidra til å tilrettelegge for tiltak som kvalifiserer for arbeidslivet

Et inkluderende samfunn der alle får muligheter til å bidra og delta i samfunnslivet krever tilrettelegging slik at hver enkelt kan bidra med sine ressurser. Ungdom må oppleve at det er behov for dem og at de er til nytte samtidig som de tjener penger.

Ås kommune har et økende antall arbeidsledige. NAV disponerer ulike tiltak som kvalifiserer for deltakelse i arbeidslivet, og brukere skal tilbys tiltak ut fra sine individuelle behov, og de muligheter som finnes på arbeidsmarkedet i omegnen.

51. Kommunen skal ha minst én lærlingeplass per 1000 innbygger.
Tidsfrist: Årlig

52. Alle etater tilrettelegger og tilbyr praksisplass, språkpraksis, arbeidspraksis til kandidater via kommunen, NAV og utdanningsinstitusjoner.
Tidsfrist: Årlig

Bidra til opplæring og veiledning til ungdom slik at de fullfører utdanning og/eller kommer i arbeid

Barns levekår og oppvekstmiljø påvirker utdanningsløpet og yrkesmuligheter senere i livet. Utdanning er et virkemiddel for å sikre barns muligheter. Ås kommune legger til rette for at flest mulig fullfører skole og utdanning og dermed styrker sine muligheter som voksen for å klare seg selv gjennom egen inntekt.

Ås kommune har en stor andel ungdom som dropper ut av videregående skole. Behovet for ufaglært arbeidskraft er synkende. Det er viktig at flest mulig unge skaffer seg en kompetanse som kan anvendes i arbeidslivet.

Tiltak:

53. Styrke arbeidet med grunnleggende ferdigheter i grunnskolen slik at elevene gis best mulig forutsetninger for å fullføre utdanning og/ eller komme i arbeid. Tidsfrist: Årlig

54. Gi god karriereveiledning i ungdomsskolen og gi rådgivere kompetansehevende tiltak. Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 2.3

Sosiale helseforskjeller i Ås skal reduseres

Gi alle kunnskap om helse, fysisk aktivitet og kosthold og forebygge utvikling av sykdom gjennom å iverksette tiltak på et tidlig tidspunkt

Barns levekår og oppvekstmiljø får konsekvenser for helse og trivsel i voksen alder. Å påvirke faktorer som kan fremme helse og trivsel, forebygge psykisk sykdom og arbeide for å utjevne sosiale helseforskjeller er viktig i et folkehelseperspektiv.

Tiltak:

55. Ved ansettelser i barnehagene skal det kjønn som er minst representert gis fortrinn ved lik kompetanse for å utjevne kjønnsbalanse. Tidsfrist: Høsten 2020

56. Drive holdningsskapende arbeid blant foreldre og elever for å få de elevene som bor under 4 km fra skolen, til å sykle eller gå til skolen. Tidsfrist: Årlig

Gi utsatte grupper bedre mulighet for å ta vare på egen helse gjennom informasjon, veiledning og støtte

Frisklivssentralen gir helsetjenester til personer som har eller står i fare for å utvikle livsstilssykdom. Sentralen gir veiledning og opplæring innen fysisk aktivitet, ernæring og endring av levevaner. Tilbudet gis gjennom individuelle samtaler og gruppebaserte aktiviteter og kurs.

Tiltak:

57. Opprettholde og utvikle tilbudet på frisklivssentralen i takt med endrede behov. Tidsfrist: Årlig

Fremme psykisk helse og rusarbeid og gjøre tilbudet lett tilgjengelig

Psykisk helse og rusarbeid er et nasjonalt satsningsområde og kommunen har et bredt tilbud innenfor rusomsorgen. Kommunen har fått tilskuddsmidler til utvidelse av rustiltak hvert år. Dette er en ordning som skal videreføres.

Tilrettelegge for sunn mat til barn i barnehager, skoler og i fritidsordninger

Barnehage og skole er arenaer der mangfoldet i samfunnet kommer sterkest til uttrykk. Å påvirke faktorer som kan fremme helse og trivsel, og arbeide for å utjevne sosiale helseforskjeller er viktig i et folkehelseperspektiv.

Tiltak:

58. Følge statlige retningslinjer for ernæringsmessig riktig og ønsket kosthold i barnehager, SFO og skoler. Tidsfrist: Våren 2017

DELMÅL 2.4

Ås skal ha en boligpolitikk som utjevner sosiale forskjeller

Tilrettelegge for mangfoldige bomiljøer for mennesker i ulike livssituasjoner

Det er stort behov for boliger for personer som kommunen har et særskilt ansvar for. Ved regulering av boligområder skal boligprogrammet følges slik at det blir en variasjon i boligmassen både når det gjelder størrelse og kvalitet.

DELMÅL: 2.5

Ås skal være en inkluderende kommune for alle

Sikre innvandrere og flyktninger selvstendighet gjennom utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse

Kommunen må forvente et større mangfold av mennesker med ulike forutsetninger og behov. Hvordan kommunen møter et stadig rikere etnisk mangfold, avgjør om dette fører til muligheter og vekst, eller utfordringer og misnøye.

Mangel på tilstrekkelige kvalifikasjoner for å få eller stå i jobb er et stort hinder for mange personer med innvandrerbakgrunn. Introduksjonsprogrammet for flyktninger bidrar ikke i tilstrekkelig grad til at flyktninger kommer i arbeid. For begge grupper er manglende språkkunnskaper en hindring.

Tiltak:

59. Delta i KS effektiviseringsnettverk på flyktningeområdet og utarbeide en tjenesteanalyse.
Tidsfrist: Våren 2017

60. Oversette sentrale opplysninger om barnehager, skoler, kulturskole og bibliotek på kommunens nettsider til engelsk og eventuelt andre aktuelle språk. Tidsfrist: Våren 2017

61. Sikre praksisplasser og jobbtrening for innvandrere og flyktninger for å styrke integreringen, trene på bruken av norsk i dagliglivet og en hverdag som gir mening og motivasjon. Tidsfrist: Årlig

Bidra til økt kompetanse som sikrer at offentlige tjenester tilpasses mangfoldet blant innbyggerne

Et inkluderende samfunn er et tilgjengelig samfunn. Tilgjengelige omgivelser kan gjøre det enklere for alle å leve et godt og fysisk aktivt liv. Brukerne har behov for tilgang til tjenester, f.eks. biblioteket ut over de åpningstidene som er i dag.

Tiltak:

62. Meråpent (selvbetjent) bibliotek på Ås bibliotek.

Tidsfrist: Høsten 2018

63. Gjennomføre prosjekt med støtte fra IMDI om yrkesrettet arbeidstrening for flyktninger. Prosjektet omfatter deltakere fra Bjørnebekk og introduksjonsprogrammet, gjennomføres i samarbeid med Åspro.
Tidsfrist: 2017

DELMÅL: 2.6

Innen 2027 er Ås en god kommune å bli gammel i

Gi informasjon, råd og veiledning til eldre om helse og egen mestring

Kommunen vil legge til rette for at innbyggerne skal klare seg selv lengst mulig.

Tiltak:

64. Utarbeide en velferdsteknologiplan som skal danne grunnlaget for den videre satsningen på området.
Tidsfrist: 2018

Gi et godt helse- og omsorgstilbud til eldre som har behov for det

Ås kommune forventer et økt antall eldre med behov for tjenester. Gruppen mellom 50-66 år med behov for kommunale tjenester er økende.

Tiltak:

65. Utarbeide revidert mulighetsstudie for Moer sykehjem.
Tidsfrist: Våren 2017

DELMÅL: 2.7

Innen 2027 er Ås tilrettelagt for mangfoldet i befolkningen

Tilrettelegge for et kultur- og fritidstilbud som gjenspeiler mangfoldet i befolkningen

Tiltak:

66. Ås skal være en kommune der ingen blir diskriminert, mobbet, trakassert eller hetset på bakgrunn av etnisitet, kjønnsidentitet, funksjonsevne eller seksualitet.
Tidsfrist: Årlig

Hovedmål 3

Ås er et kunnskaps- og kultursenter i regionen

DELMÅL 3.1

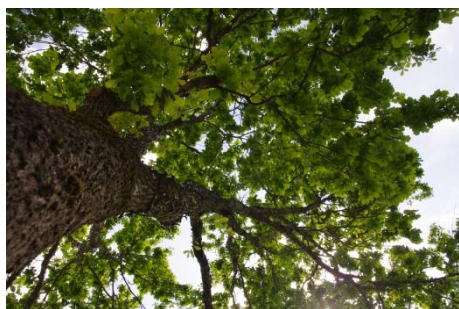
Barn og unge skal ha kompetanse som styrker dem i møtet med framtidens utfordringer

Bidra til at alle barn og unge skal ha en synlig progresjon i sin læring og utvikling

Kommunen skal legge til rette for barns muligheter og iboende lærelyst. Alle barn skal ha en god progresjon i sin læringsutvikling.

Gi barn og unge utfordringer i et trygt og utviklende læringsmiljø

Barn og unge i Ås skal møte trygge rammer og et inkluderende fellesskap der gode relasjoner er utgangspunktet for læring og utvikling. Nye barnehager og skoler skal ha gode fysiske ute- og innemiljøer.

Øke barn og unges læring gjennom møtet med allsidig kompetanse, kulturelle aktiviteter og opplæring tilpasset deres forutsetninger

Kunnskap og kultur er tett forbundet. Både muligheten til å være deltakende og til å oppleve kunst- og kultur er viktig i et attraktivt og velfungerende samfunn.

Tiltak:

67. Utarbeide søknad om tilskuddsmidler til oppgradering av kinosalen.
Tidsfrist: Våren 2017

68. Avklare ny organisering av kultursektoren, gjennomføres i forbindelse med organisasjons-gjennomgangen.
Tidsfrist: Våren 2018

69. Ferdigstille prosjektet «Syngende kommune» og det nasjonale pilotprosjektet «Follo-piloten».
Tidsfrist: Høsten 2018

DELMÅL 3.2

Livslang læring skal være en mulighet for alle

Samarbeide med arbeids-, kultur- og næringsliv for å gjøre opplæring mer praksisnær og relevant

Samarbeidet mellom barnehager og skoler, mellom skoleslag og mellom skole, nærings og kulturliv skal styrkes for å bedre gjennomføringen av hele grunnopplæringen.

Tiltak:

70. Ungdomsskolene tilbyr alternativ undervisning i form av flere varianter av praksisrettet arbeid.
Tidsfrist: Våren 2019

DELMÅL 3.3

Ås tettsted skal være et attraktivt sted for studenter og forskere

Være pådriver i markedsføringen av studiestedet- og forskingssenteret i Ås i samarbeid med andre aktører

Det er etablert en samarbeidsavtale mellom NMBU, tilgrensende forskningsinstitutter, Follorådet og fylkeskommunen hvor markedsføringen av Ås som studiested og forskingssenter er ett av innsatsområdene.

Tiltak:

71. Bidra i formidlingen av resultater fra samarbeidet mellom NMBU, tilgrensende forskningsinstitutter, Follorådet, fylkeskommunen og Ås kommune.
Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 3.4

Rammevilkårene for kommunens utdannings- og forskningsmiljøer skal styrkes

Styrke samarbeidet mellom kommunens skoler og universitetet

I utviklingen av kunnskapssamfunnet må kommunen bygge videre på og styrke kommunens utdanningsinstitusjoner og samarbeidet mellom disse. Flere av kommunes skoler har i dag et godt samarbeid med universitetet.

Tiltak:

72. Utrede mulighet for et samarbeid med Ås videregående skole om tilbud for grunnskoleelever som har kompetanse til å ta fag på videregående skoles nivå.
Tidsfrist: Våren 2017

73. Videreutvikle samarbeidet mellom skolene og NMBU.
Tidsfrist: Våren 2017

Legge til rette for kunnskapsbaserte arbeidsplasser i nærheten av Ås sentrum og Campus Ås

Næringsklynger i tilknytning til utdannings- og forskningsmiljøer gir gode forutsetninger for regionsutvikling.

Tiltak:

74. I samarbeid med Campus Ås, gårdeiere og eiendomsutviklere utarbeide en langsiktig plan for å tilby attraktive lokaler til kunnskaps- og forskningsrelatert næringsvirksomhet.
Tidsfrist: Høsten 2017

75. Kommunen skal i samarbeid med Campus Ås føre en aktiv dialog med virksomheter som vurderer å etablere seg i Ås med tanke på å imøtekomme behov.
Tidsfrist: Årlig

Bidra til at universitetets kompetanse blir benyttet i lokal og regional næringsutvikling

Kommunen bør aktivt bruke den kompetansen som er tilgjengelig. Dette gjelder spesielt kompetanse knyttet til FoU-miljøene på Campus Ås

Tiltak:

76. Kommunen skal skape relasjoner mellom utdannings- og forskningsmiljøene på Campus Ås, næringsliv og offentlig forvaltning gjennom etablering av møteplasser, planarbeid og gjennom å inngå i FoU-prosjekter.
Tidsfrist: Våren 2017

DELMÅL 3.5

Vekst og verdiskaping skal skje i et samvirke mellom forskning, kultur, næringsliv og offentlig sektor

Ta initiativ til og bidra til gjensidig kunnskap og samarbeid mellom offentlig sektor og næringslivet, og utdannings- og forskningsinstitusjonene for å øke det gjensidige utbyttet

Akershus fylkeskommune, Follorådet, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Ås kommune har inngått en samarbeidsavtale om næringsutvikling i Follo. Avtalen beskriver 8 innsatsområder som partene skal samarbeide om.

Tiltak:

77. Operasjonalisere samarbeidsavtalen mellom kommunen, NMBU, fylkeskommunen og Follorådet og delta i samarbeidsprosjekter som støtter opp om avtalen.
Tidsfrist: Årlig

Være en pådriver for næringsutvikling i tilknytning til Campus Ås og aktivt markedsføre Ås som en attraktiv kommune for kunnskaps- og forskningsrelatert næringsvirksomhet

Universitetet på Ås, tilgrensende institutter og etableringen av Follobanen gir kommunen et åpenbart konkurransefortrinn i arbeidet med å få flere kunnskaps- og forskningsrelatert næringsvirksomhet til å etablere seg på Ås.

Tiltak:

78. Følge opp Ås kommunes næringsstrategi 2016-2028.
Tidsfrist: Årlig

Hovedmål 4

Ås kommune som en aktiv samfunnsutvikler og en attraktiv arbeidsgiver

DELMÅL 4.1

Ås kommune skal være en aktiv deltaker på vesentlige samfunnsarenaer

Bidra til lokalt og regionalt samarbeid som styrker utvikling av kommunen og regionen som helhet

Kommunen må være synlig og aktiv tilstede på vesentlige arenaer og delta i faglige nettverk i Follo og Akershus

Tiltak:

79. Delta aktivt i Follorådet, Follorådets faggrupper og i andre faglige nettverk i Follo, Akershus og i regi av KS.
Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 4.2

Ås kommune skal ha videreutviklet sin posisjon som en attraktiv og fremtidsrettet arbeidsgiver

Legge til rette for fornyelse, innovasjon og ta aktivt i bruk ny kunnskap og ny teknologi for å forbedre og effektivisere kommunens organisasjon og tjenester

Kommunen må forholde seg til et samfunn som er i rask endring og må tilpasse virksomheten og tjenestetilbudet i takt med disse endringene. Ledere og ansatte tar i bruk teknologi som forbedrer og effektiviserer saksbehandling og tjenester.

Tiltak:

80. Utbedre infrastruktur for fiber og trådløst nettverk i det kommunale nettet. Tidsfrist: Årlig/2019

81. Trådløst nett – utarbeide dekningskart for kommunale bygg.
Tidsfrist: 2018

Utfordre, støtte, motivere medarbeiderne til aktiv deltakelse og ansvar i utviklingen av kommunen, tjenestene og et helsefremmende arbeidsmiljø

82. Planlegge og gjennomføre lederutviklingstiltak knyttet til medarbeiderundersøkelsen og arbeidsgiverstrategien.
Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 4.3

Ås kommunes behov for arbeidskraft skal være dekket og tilpasset kommunens organisasjon og tjenester

Videreutvikle tiltak for å rekruttere, utvikle og beholde arbeidskraft som bidrar til kvalitet, utvikling og arbeidsglede

Det er krevende å rekruttere og beholde kompetente arbeidstakere. Et godt arbeidsmiljø, mulighet til videreutvikling, meningsfulle arbeidsoppgaver og konkurransedyktige arbeidsvilkår er viktige faktorer.

DELMÅL 4.4

Innbyggerne i Ås kommune skal være godt informert om kommunens tjenester

Videreutvikle metoder som sikrer god kommunikasjon med innbyggerne vedrørende behov, omfang og standard på kommunens tjenester.

Ås kommune skal drive aktiv informasjon om sin virksomhet og det skal sikres at kommunen gir pålitelig og samordnet informasjon om rettigheter, plikter og muligheter.

83. Kommunikasjonsstrategi med handlingsplan revideres.
Tidsfrist: 2017

84. Legge til rette for informasjon og dialog i kommunens kanaler som nettsted, sosiale medier, apper, og chat-tjeneste. Tidsfrist: 2018

Sikre at politiske beslutninger blir fulgt opp og at brukernes rettssikkerhet blir ivaretatt.

Ås kommune skal tilrettelegge for innsyn og meroffentlighet. Innbyggere skal sikres innsyn i saksbehandlingen og få informasjon om sine rettigheter og plikter.

85. *Min kommunale side* etableres med integrasjon mot fagsystemer som gir innbyggeren informasjon og status i innbyggerens kommunale saker.
Tidsfrist: 2020

86. Innføre elektronisk votering i møter og utvalg. Tidsfrist: 2017/2018

Tilrettelegge for medvirkning og frivillig innsats fra brukere, innbyggere og samarbeidspartnere.

87. Styrke dialogen mellom kommune, innbygger og folkevalgt i sosiale medier for større grad av medvirkning i utformingen og utviklingen av kommunale tjenester.
Tidsfrist: Årlig

DELMÅL 4.5

Ås har god beredskap når det gjelder samfunnssikkerhet

Styrke beredskapsarbeidet i egen organisasjon gjennom økt kunnskap, systematisk forebyggingsarbeid og testing av beredskap og planverk

Samfunnet blir stadig mer komplekst og samtidig mer sårbart for uønskede hendelser, både naturlige og menneskeskapt. Kommunen må derfor være forberedt på å møte et bredt spekter av kriser, også hendelser som de fleste oppfatter som nær sagt umulige.

Tiltak:

88. Gjennomføre årlige øvelse på beredskapsområdet.
Tidsfrist: Årlig

89. Revidere risiko- og sårbarhetsanalyse på enhetsnivå, og utarbeide prioriterte tiltaksplaner.
Tidsfrist: 2017

90. Utarbeide beredskapsplan og definere tiltak for håndtering av vold og kriser mot kommunale barnehager, skoler og andre større offentlige bygninger. Tidsfrist: 2017

91. Definere tiltak som motvirker isolering av etniske eller religiøse grupper i befolkningen.
Tidsfrist: Årlig

92. Informasjon om kommunens beredskapsarbeid oppdateres på kommunens hjemmesider.
Tidsfrist: Årlig

Samarbeide med NMBU innenfor beredskapsområdet

NMBU er en stor aktør i kommunen med sine mange studenter og ansatte. Kommunen må derfor videreutvikle og forsterke samarbeidet med NMBU om samfunnssikkerhet.

Tiltak:

93. Arrangere et felles seminar med kommunens og NMBU sin kriseledelse. Tidsfrist: 2018

94. Gjennomføre en beredskapsøvelse sammen med NMBU. Tidsfrist: 2017

95. Samordne beredskapsplanverk mellom NMBU og kommunen.
Tidsfrist: Høsten 2017

DELMÅL 4.6

Kulturlivet, næringslivet og frivillige organisasjoner deltar sammen med kommunen i utviklingen av samfunnet

Sikre frivilligsentralens grunnlag for å videreutvikle hjelpetiltak og være en felles arena for dialog mellom kommunen og frivillige lag og foreninger.

Tiltak:

96. Kommunen må utrede hvordan man skal organisere og benytte frivilligsentralens funksjon og ressurser. Bør sees på i forbindelse med omstillingsprosjektet.
Tidsfrist: 2017

VEDLEGG

Vedlegg 1: Oppvekst og kulturetaten, budsjetttrammer og konsekvenser

(Tall i hele 1000 kr)

A Konsekvenser av vedtatt budsjett:

A. Rammer og tidligere vedtatte tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
A. Vedtatt ramme 2016		369 972	369 972	369 972	369 972
Vedtatte tiltak i HP 2016-19					
1. Utsettelse utvidelse Solberg skole	2060	0	345	345	345
2. Naturfagstime jf. statsbudsjettet 2016	21*	187	187	187	187
3. Vekst barnehage grunnet befolkningsprognose	2070	2 000	3 000	4 000	4 000
4. Elevtallsvekst 2016 - 2019	2060	1 829	5 407	6 040	6 040
5. 1 årsverk assistent i 2016 Frydenhaug barnehage	2320	-541	-541	-541	-541
6. Gratis kjernetid for 3-åringer	2070	100	100	100	100
7. Per Capita tilskudd grunnet flere flyktninger	2108	275	2 406	1 332	1 332
SUM VEDTATT RAMME 2017-20, JF. HP 2016-2019		373 822	380 876	381 435	381 435

For 2017 er det tatt utgangspunkt i vedtatt ramme for 2016 fra budsjettvedtaket 9.12.15. Vedtatte tiltak fra Handlingsprogrammet 2016-2019 legges til og gir vedtatt ramme for 2017-2020.

1. Utvidelsen av Solberg skole ble utsatt til 2018.
2. Det ble i 2015 økt timetallet i naturfag med 1 uketime på 5,6 eller 7.trinn. Helårseffekt fra 2017 gir økt kostnad på 187 000 kr.
3. Grunnet befolkningsvekst i kommunen er det lagt inn 2 mill. kr til vekst i barnehagene.
4. Økning i elevtallsveksten for perioden er beregnet til 1,829 mill. kr.
5. Grunnet ekstra behov fikk Frydenhaug barnehage tilført 1 årsverk i 2016. Rammen reduseres i henhold til dette med 541 000 kr.
6. Ordningen med gratis kjernetid i barnehage for husstander med inntekt under 405 000 kr ble innført i 2016. Ordningen fortsetter med helårseffekt fra 2017 og gir økt ramme på 100 000 kr.
7. Det ble vedtatt i K-sak 23/15 å øke antall bosatte flyktninger til 40 fra 2016. Endringen i Per Capita tilskudd fra 2016 til 2017 utgjør 275 000 kr.

B. konsekvensjusteringer:

B.	Konsekvensjusteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
8.	Helårseffekt av lønnsoppgjør uten skole og SFO	2*	4 436	4 436	4 436	4 436
9.	Lønnsglidning	2*	-628	-628	-628	-628
10.	Avsluttet internfakturering av porto	2*	-104	-104	-104	-104
11.	Skolemodell med lønns- og elevtallsvekst	2*	4 591	4 591	4 591	4 591
12.	Programvare IKT system	20*	400	400	400	400
13.	Økte kostnader kjøp av elevplasser andre kommuner	2060	273	273	273	273
14.	Elevtallsvekst høst 2017	2060	-216	1 306	35	2 104
15.	Styrking av 100 % midler	2060	420	420	420	420
16.	Prisvekst SFO deflator	2060	-400	-400	-400	-400
17.	Økte tilskudd til de private barnehager	2070	3 875	1 875	1 875	1 875
18.	Refusjoner knyttet til gjestebarn	2070	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
19.	Endring antall barnehagebarn prognose	2070	-2 000	0	0	0
20.	Endring av makspris barnehager	2070	-509	-509	-509	-509
21.	Justering inntekter SFO inkl. inntektsreduert betaling	21*2	-1 267	-1 267	-1 267	-1 267
22.	SFO modell inkl. lønnsvekst og flere brukere	21*2	1 274	1 274	1 274	1 274
23.	Endring av per Capita tilskudd VO	2108	-275	-2 131	-1 000	-1 000
24.	1 årsverk VO økt antall flyktninger jf. 1.tertial	2108	700	700	700	700
25.	Midlertidig stengt avd. Tunveien vår 2017	2390	-1 367	0	0	0
26.	Behovsprøvde betalingssatser kulturskolen	2 410	50	50	50	50
27.	Øker lokalhistorisk arkiv med 10 %	2432	68	68	68	68
28.	PPS fullelektronisk arkiv HK lisens	2511	85	40	40	40
SUM KONSEKVENSJUSTERINGER:			7 406	8 394	8 254	10 323

8. Helårseffekten av lønnsoppjøret for 2016 er beregnet til 4,436 mill. kr for etaten. Skoler og SFO er ikke med i denne beregningen.
9. Lønnsveksten i kommunen er mindre enn tilføringen etter lønnsforhandlingene. Dette skyldes endringer i sammensetning, ansiennitet, samt kompetanse. For etaten utgjør dette en reduksjon på 628 000 kr.
10. IT avslutter internfakturering av porto. Dette er et innsparingstiltak som oppfordrer til å sende digital post. Etaten reduserer rammen med 104 000 kr.
11. Skolene har rammestyring. Rammene fastsettes på bakgrunn av lønnsvekst, elevtallsendringer og evt. nye timer jfr. Statsbudsjettet. Lønnsveksten til skole i 2016 utgjør 4,546 mill. kr. Totalt er skolene tilført 4,591 mill. kr.
12. Nytt IKT system for skole/barnehage/SFO som erstatter Oppad, blir dyrere. Rammen økes med 0,4 mill. kr.
13. Kostnader knyttet til kjøp av elevplasser i andre kommuner øker med 273 000 kr.
14. Avsetningen til elevtallsvekst for høsten 2017 er redusert med bakgrunn i endring i befolkningsprognosene fra 2016 til 2017. Elevprisen er beregnet til henholdsvis 55 080 kr for barneskolene og 80 967 kr for ungdomsskolene. Hver høst styrkes/redueres skolenes budsjett i henhold til endringer i elevtallet. I 2017 er elevtallsveksten beregnet til å utgjøre 2,267 mill. kr.
15. Økt elevtall i barneskolen fører til økt behov for spesialpedagogiske tiltak. Midlene til skole økes med 420 000 kr.
16. Det er lagt inn en prisøkning på SFO med 2,5 %. Nye satser er 2970 kr/mnd for heltidsplass (mer enn 10 timer inkludert kost) og 2009 kr/mnd for deltidsplass (tom 10 timer per uke inkludert kost). Helårseffekten gir økt inntekt med 0,4 mill. kr.
17. Utbetalingen til private barnehager vil øke med 3,875 mill. kr i 2017. Dette skyldes i hovedsak at kostnadene i de kommunale barnehagene i 2015 var høyere enn forventet.

18. Det forventes høyere refusjoner knyttet til gjestebarn fra andre kommuner. Prognosene tilsier en forventet merinntekt på 2 mill. kr.
19. Pott til forventet vekst i antall barn i kommunale barnehager er konsekvensjustert i forhold til prognoser for befolkningsvekst. I 2017 forventes barnetallene lave, mens de i 2018 går vesentlig opp. Denne utviklingen vedvarer ut perioden. Potten for 2017 er redusert med 2 mill. kr.
20. Endring i makspris gir økte inntekter med 0,509 mill. kr.
21. Rammen for inntekter i SFO økes grunnet flere barn i SFO. Jf. K-sak 35/16 er det innført inntekstredusert betaling i SFO. Dette er beregnet til å utgjøre 0,2 mill. kr med helårseffekt fra 2017. Ordningen skal evalueres før neste års budsjett. Inntektsrammen økes med 1,134 mill. kr.
22. Grunnet økt antall barn og lønnsvekst i SFO økes rammene med 1,898 mill. kr.
23. Rammen for Per Capita tilskudd korrigeres i henhold til vedtak om 40 bosatte flyktninger. Inntekten økes med 275 000 kr i 2017.
24. 1 årsverk voksenopplæringen grunnet økt antall flyktninger jf. K-sak 23/15. Rammen økes med 0,7 mill. kr.
25. Tunveien barnehage har en midlertidig stengt avdeling våren 2017. Den forventes åpnet igjen høst 2017. Rammen reduseres med 1,367 mill. kr.
26. Jf. K-sak 46/16 om behovsprøvde betalingsatser i kulturskolen reduseres inntektskravet til kulturskolen med 50 000 kr.
27. Det er behov for å øke lokalhistorisk arkiv med 0,1 årsverk stilling jf. K-sak 43/16.
28. PPS går over til fullelektronisk arkiv. Dette koster 85 000 kr i 2017.

C. Nye tiltak:

C.	Nye tiltak og omprioriteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
29.	2 årsverk spesialpedagogiske tiltak grunnskole	2511	1 485	1 485	1 485	1 485
30.	Reduserer kjøp fra andre private	2060	-500	-500	-500	-500
31.	SFO midler til fordeling barn med spesielle behov	2060	500	500	500	500
32.	Midlertidig ressurser grunnet utbygging Rustad og Solberg	2060	260	65		
33.	Tilretteleggingsmidlene til barn med ekstra behov i barnehager	2514	500	500	500	500
SUM NYE TILTAK OG OMPRIORITERINGER:			2 245	2 050	1 985	1 985

29. Behovet for spesialpedagogisk kompetanse knyttet til elever med særskilte behov i skolen øker. Det opprettes 2 årsverk til grunnskole som medfører en økt ramme på 1,485 mill. kr.
30. Potten til kjøp fra andre private ved grunnskole reduseres med 0,5 mill. kr, forutsatt at bemanningen knyttet til elever med spesielle behov i skolen, økes.
31. Det er behov for å sette av midler til fordeling til barn med spesielle behov i SFO. Det settes av 0,5 mill. kr.
32. Det er behov for ekstra ressurser som følge av utbygging av Solberg og Rustad skoler. 260 000 kr fordeles i 2017 og Solberg trenger 65 000 kr i 2018.
33. Det er behov for å sette av midler til tilretteleggingsmidler til barn med ekstra behov i barnehagene. Rådmannen foreslår at det bevilges 0,5 mill. kr.

D. Nye besparelser:

D.	Nye besparelser	Ansvar	2017	2018	2019	2020
34.	Redusere budsjett til VO	2 108	-120	-120	-120	-120
SUM NYE BESPARELSER			-120	-120	-120	-120

34. Voksenopplæringen reduserer sitt budsjett for varer og tjenester med 120 000 kr.

E. Kommunestyrets vedtak:

E. Kommunestyrets vedtak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
35. Redusere VO med 0,5 årsverk jmf. 24	2108	-350	-350	-350	-350
36. PPS øke med 1 psykolog barnehage	2511	350	700	700	700
37. Undervisningssamarbeid med vitensenteret	20*	300	300	300	300
SUM ENDRINGER I KOMMUNESTYRETS VEDTAK		300	650	650	650

35. Kommunestyret vedtok å redusere tidligere vedtatt stilling jf. K-sak 23/15 til voksenopplæringen med 0,5 årsverk.

36. Kommunestyret vedtok å tilføre PPS 1 årsverk på barnehage til psykolog grunnet økende henvisninger på barnehageområdet.

37. Kommunestyret vedtok å fortsette økt undervisningssamarbeid med Vitenparken ved NMBU og grunnskolene i Ås kommune for å styrke naturfag og teknologiundervisningen med 0,3 mill.kr.

Sammendrag ramme:	2017	2018	2019	2020
Ramme 2017-2020	383 653	391 850	392 204	394 273

Vedlegg 2: Helse og sosialetaten, budsjetttrammer og konsekvenser

(Tall i hele 1000 kr)

A Konsekvenser av vedtatt budsjett:

A.	Rammer og tidligere vedtatte tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
A.	Vedtatt ramme 2016		338 532	338 532	338 532	338 532
	Vedtatte tiltak i HP 2016-2019					
1.	Besparelse forebyggende helsetjenester	3110	-700	-700	-700	-700
2.	Kjøp av institusjonsplasser	3341	-2 150	-5 650	-5 650	-5 650
3.	Oppstart Demenssenter fra 2017	3430	20 663	28 984	28 984	28 984
4.	Oppstart mottaksavdeling 2017	3400	2 557	4 082	4 082	4 082
5.	Oppjustering behov leasingbiler	3640	140	40	40	40
6.	Justering vekst befolkningsprognoser	3000	0	0	5 000	5 000
7.	Introduksjonsstønad/sosialhjelp - flere flyktninger	3221	4 378	4 378	2 243	2 243
	SUM VEDTATT RAMME 2017-20, JF. HP 2016-2019		363 420	369 666	372 531	372 531

For 2017 er det tatt utgangspunkt i vedtatt ramme for 2016 fra budsjettvedtaket 9.12.15. Vedtatte tiltak fra Handlingsprogrammet 2016-2019 legges til og gir vedtatt ramme for 2017-2020.

1. Besparelse i forbindelse med omorganisering av tjenesteområder av forebyggende helsetjenester økes i forhold til 2016 med 0,7 mill. kr.
2. Åpningen av det nye demenssenteret fører til redusert behov for kjøp av plasser ved andre institusjoner fra 2017. Rammen reduseres med 2,150 mill. kr.
3. Rammen til oppstart av det nye demenssenteret økes med 20,663 mill. kr.
4. Rammen til oppstart i 2017 av ny mottaksavdeling på Moer økes med 2,557 mill. kr i 2017.
5. I forbindelse med åpning av nye aktiviteter er det behov for å øke rammen til leasing av biler med 140 000 kr.
6. Rammen for HS økes med 5 mill. kr fra 2019 til nye behov som konsekvens av befolkningsvekst.
7. Som en konsekvens av vedtak om mottak av flere flyktninger er introduksjonsstønnen/sosialhjelpen økt med 4,378 mill. kr.

B Konsekvensjusteringer:

B	Konsekvensjusteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
8.	Helårseffekt av lønnsoppgjør 2016	3*	5 176	5 176	5 176	5 176
9.	Konsekvensjustert vikarutgifter lønnsoppgjøret 2016	3*	436	436	436	436
10.	Lønnsglidning	3*	2 950	2 950	2 950	2 950
11.	Avsluttet internfakturering porto	3*	-212	-212	-212	-212
12.	Økte kostnader ressurskrevende brukere jf. 1.tertial 2016	3*	7 500	7 500	7 500	7 500
13.	Tilskudds finansiert psykologstilling, jf. statsbudsjettet 2016	3*	420	420	420	420
14.	Ikke vedtatt: Nye behov befolkningsvekst	3000	0	0	4 000	8 000
15.	Follo LMS og Follo legevakt IKS	3010	3 138	3 138	3 138	3 138
16.	Follo LMS: Rus og psykisk helse, innlemmet i statsbudsjett	3010	350	350	350	350
17.	Reversering av tidligere innsparingsforslag jf.1. tertial 2016	3110	1 800	1 800	1 800	1 800
18.	Økt tilskudd til krise- og incestsenteret i Follo	3210	300	300	300	300
19.	Boligsosial forebyggende arbeid jf. statsbudsjettet	3210	413	413	413	413
20.	Bidrag sosialhjelp jf. 1. tertial 2016	3220	4 000	4 000	4 000	4 000
21.	1 årsverk Introduksjonsordningen jf. 23/15	3221	630	630	630	630
22.	Økte kostnader fosterhjem, jf. 1. tertial 2016	3230	4 500	4 500	4 500	4 500
23.	Enslige mindreårige flyktninger tilskudd	3231	-2 525	-2 525	-2 525	-2 525
24.	Enslige mindreårige flyktninger kostnad	3231	2 525	2 525	2 525	2 525
25.	Kjøp av institusjonsplasser	3341	-1 800	-1 260	-1 260	-1 260
26.	IT oppdateringer/Gerica/Erom (lisenser)	3341	323	323	323	323
27.	Merinntekt Ressurskrevende brukere	3342	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
28.	Økte vederlagsinntekter	3400	-1 145	-1 145	-1 145	-1 145
29.	7,64 årsverk til oppstart Moer 1E	3404	1 332	2 200	2 200	2 200
30.	Konsekvensjustering ramme demenssenteret	3430	-1 629	53	53	53
31.	Økt kostnad i forbindelse med ACT-team jf. 1.tertial	3510	350	350	350	350
32.	Prisvekst Driftsenheten Moer HP 2017-2020	36*	357	357	357	357
33.	Aktiv på dagtid, jf. 1. tertial	3800	150	150	150	150
34.	Frivilligsentralen - tilskudd innlemmet i rammen jf. Statsbudsjett 2017	3830	310	310	310	310
SUM KONSEKVENJUSTERINGER:			21 649	24 739	28 739	32 739

8. Etaten er tilført lønnsmidler i henhold til lønnsoppgjøret 2016. Dette utgjør 5,176 mill. kr.
9. Det er beregnet lønnsvekst på vikarmidler i henhold til lønnsveksten i 2016. Dette øker rammen med 436 000 kr.
10. Lønnsveksten i kommunen er større enn tilføringen etter lønnsforhandlingene. Dette skyldes endringer i sammensetning, ansiennitet, samt kompetanse. For etaten utgjør dette en økning på 2,958 mill. kr.

11. IT avslutter internfakturering av porto. Dette er et innsparingstiltak for kommunen for å oppfordre til å sende mer digital post. Etaten reduserer rammen med 212 000 kr.
12. Det har vært en økning i antall brukere som trenger større ressursinnsats i løpet av 2016 ved flere av Ås kommunes institusjoner/boliger. Jf. videreføring av K-sak 51/16 tilføres etaten 7,5 mill. kr.
13. Jf. Statsbudsjettet 2016 er det lagt inn 1 årsverk psykolog. Stillingen dekkes 50 % av tilskuddsmidler fra Staten. Kostnaden er beregnet til 420 000 kr.
14. Ikke vedtatt: Nye behov tilsvarende 4,0 mill. kr ventes fra 2019 som konsekvens av befolkningsveksten.
15. I fjorårets statsbudsjett ble det vedtatt at kommunene skulle tilby øyeblikkelig hjelp døgnopphold fra 1.1 2016. Dette medførte åpning av Follo Lokalmedisinske senter IKS. Ås kommunes andel til Follo Lokalmedisinske senter IKS økes med 3,138 mill. kr fra 2017.
16. I forslag til Statsbudsjett 2017 innlemmes satsing vedrørende rus og psykisk helse i rammetilskuddet. Overføringene til Follo LMS økes derfor med 0,35 mill. kr.
17. Kommunestyrets innsparingskrav i HP 2015-2018 på 1,8 mill. kr på helsetjenestene reverseres i henhold til kommunestyrets vedtak i K-sak 51/16.
18. Follo Krise- og Incestsenter melder om økning i overføringer fra eierkommunene. Ås kommunes andel av økningen er beregnet til 0,3 mill. kr.
19. I forslag til Statsbudsjett 2017 innlemmes tidligere øremerket tilskudd til Boligsosialt forebyggende arbeid i rammetilskuddet. Etatens ramme må derfor økes med 413 000 kr.
20. Behovet for bidrag til sosial omsorg har økt i takt med befolkningsveksten i de senere årene uten at rammene til formålet har økt tilsvarende. Rammen økes med 4,0 mill. kr i 2017 jf. K-sak 51/16
21. 1 årsverk, 0,63 mill. kr er tildelt Introduksjonsordningen grunnet økt antall flyktninger jf. K-sak 23/15.
22. Grunnet økt antall fosterhjem, økes rammen med 4,5 mill. kr. Dette er i tråd med K-sak 51/16.
23. Jf. forslag til Statsbudsjett 2017 er det lagt inn tilskudd i henhold til det antall enslige mindreårige flyktninger kommunen har bosatt i dag. Tilbakemelding fra IMDI tilsier ingen nye bosettinger av enslige mindreårige flyktninger i 2017. Tilskuddet gis fra 2017 som en sats per flyktning basert på alder. Refusjonen fra Bufetat faller da bort. 750 000 kr for barn fra 17 til 20 år, og 1,198 mill. kr for barn opptil 16 år. Dette er inkludert særskilt tilskudd til Enslige mindreårige. Barnevern sin andel av tilskuddet for 2017 er beregnet til 2,525 mill. kr.
24. Kostnaden knyttet til enslige mindreårige flyktninger er beregnet til 2,525 mill. kr i 2017 basert på det antall bosatte enslige mindreårige vi har i kommunen.
25. Kostnaden knyttet til kjøp av institusjonsplasser reduseres med 1,8 mill. kr i 2017.
26. Omfattende oppdateringer, samt innføring av nye systemer (helsekort, multidose og Erom), medfører økt ramme på 323 000 kr.
27. Økning i antall ressurskrevende brukere, samt økte ressurser til eksisterende brukere medfører økte refusjoner. Økningen er beregnet til 8 mill. kr i 2017.
28. Vederlagsinntektene økes med 1,145 mill. kr grunnet generell økning og økning i antall plasser.
29. Moer sykehjem reåpner mottaksavdelingen 1.3.2017. I den forbindelse er det behov for 7,64 nye årsverk, vedtatt i K-sak 64/16. Dette medfører økning av rammen i 2017 på 1,332 mill. kr.
30. Detaljbudsjettering knyttet til oppstart av Demenssenteret viser at vi kan ta ut i 1,629 mill. kr i 2017 i forhold til bevilget ramme.
31. I henhold til k-sak 51/16 økes rammen for kjøp knyttet til ACT-team i Follo med 350 000 kr.
32. Driftsenheten ved Moer sykehjem tilføres 357 000 kr grunnet prisvekst.
33. Jf. K-sak 51/16 innarbeides ramme for «Aktiv på dagtid» med 150 000 kr.
34. I forslag til Statsbudsjett 2017 innlemmes tidligere øremerket tilskudd til Frivillighetssentralen i rammetilskuddet. Etatens ramme må derfor økes med 0,31 mill. kr.

C. Nye tiltak og omprioriteringer:

C.	Nye tiltak og omprioriteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
35.	2 årsverk fastlegekontor	3010	850	1 700	1 700	1 700
36.	Refusjoner vedr. ny fastlege	3010	-200	-500	-1 700	-1 700
37.	7,5 årsverk psykiatribolig	3513	4 735	4 685	4 685	4 685
38.	1,87 årsverk barneboligen	3560	969	969	969	969
SUM NYE TILTAK OG OMPRIORITERINGER:			6 354	6 854	5 654	5 654

35. Det er behov for 1 årsverk fastlege grunnet mangel på fastleger i kommunen. Rådmannen foreslår å etablere et kommunalt fastlegekontor. Det er derfor ytterligere behov for 1 årsverk kontorleder/sykepleier. Tiltaket trenger en ramme på 0,85 mill. kr i 2017.
36. Opprettelse av kommunalt fastlegekontor gir HELFO-refusjoner. I 2017 anslås refusjonene å bli 0,2 mill. kr. På sikt blir kontoret selvfinansiert/selvkost.
37. Det er behov for 7,5 årsverk knyttet til bemanning av en Psykiatrisk bolig. Beregnet kostnad er 4,735 mill. kr. Tiltaket gir refusjon for ressurskrevende brukere.
38. Økt antall brukere (barn) ved barneboligen gir behov for styrking med 1,87 årsverk. Dette utgjør 969 000 kr.

D. Nye besparelser:

D.	Nye besparelser	Ansvar	2017	2018	2019	2020
39.	Besparelse driftsenheten	3640	-749	-749	-749	-749
SUM NYE BESPARELSER			-749	-749	-749	-749

39. Det er innarbeidet en reduksjon i rammen for driftsenheten på Moer med 0,749 mill. kr.

E. Kommunestyrets vedtak

E.	KOMMUNESTYRETS VEDTAK	Ansvar	2017	2018	2019	2020
40.	Ikke vedtatt: uspesifiserte vekstutgifter	3000	0	0	-4 000	-8 000
41.	Midler til innføring av Seniorekontakt	3000	100	250	250	250
Midler til elderrådet finansiert av						
42.	Fylkesmannen	3850	0	0	0	0
43.	0,6 årsverk til fysioterapitjenesten	3810	400	400	400	400
44.	Styrking frivillighetssentralen	3830	50	50	50	50
45.	Ny takheis i barneboligen	3560	50	0	0	0
SUM KOMMUNESTYRETS VEDTAK			600	700	-3 300	-7 300

40. Ikke vedtatt. Kommunestyret reverserer rådmannens forslag til økte driftsutgifter i helse- og sosialetaten på grunn av befolkningsveksten.
41. Kommunestyret vedtok å avsette midler til innføring av seniorkontakt. Tiltaket tilføres 250 000 kr i året. Bevilgningen for 2017 er 100 000 kr.
42. Kommunestyret vedtok å øke kostnadsrammen for elderrådet med 30 000 kr. Det forutsettes at elderrådet søker midler til dette hos Fylkesmannen.
43. Kommunestyret vedtok å øke Fysioterapeut tjenesten med 0,6 årsverk grunnet økende behov. Dette utløser muligheten for lønnstilskudd. Kostnaden for enheten blir 400 000 kr.
44. Kommunestyret vedtok å styrke Frivilligsentralen i Ås kommune med 50 000 kr.
45. Kommunestyret vedtok å tilføre barneboligen 50 000 kr til ny takheis. Dette for å forebygge skader hos ansatte og beboere ved barneboligen.

Sammendrag ramme:	2017	2018	2019	2020
Ramme 2017-2020	391 274	401 210	402 875	402 875

Vedlegg 3: Teknisk etat, budsjetterammer og konsekvenser

(Tall i hele 1000 kr)

A. Konsekvenser av vedtatt budsjett:

A.	Rammer og tidligere vedtatte tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
	Vedtatt ramme 2016		106 437	106 437	106 437	106 437
	Vedtatte tiltak i HP 2016-19					
1.	Bokollektiv demente utsatt til 1.1.2017	7*	1 732	1 981	1 981	1 981
2.	Driftskonsekvenser Solberg skole utsatt 1.7.2016	7*	0	227	227	227
3.	Fondsregulering Bygg og geodata	6080	65	120	163	163
4.	Avgiftsbelagt parkering i ÅS	6830	-600	-1 100	-1 100	-1 100
5.	Tiltaksplan trafiksikkerhet	6830	-341	-341	-341	-341
6.	Tiltaksplan for Idrett, nærmiljø og friluft	6860	-219	-219	-219	-219
7.	Styrket leverandøroppfølging TM	7000	-500	-500	-500	-500
8.	Ikke vedtatt: Økte driftsutgifter Åsgård	7101	-80	-80	-80	-80
9.	EPC prosjekt, klimaplanen	7101	-1 580	-1 990	-3 288	-3 288
10.	Opptopping av vedlikeholdsplan	7200	-656	-656	2344	2 344
11.	Tilskudd til belønning for satsning utslippskutt	7200	-100	-100	-100	-100
12.	Renhold økte kostnader nye arealer	7300	75	75	75	75
13.	Reguleringer inntekter og kostnader svømmebassengene	7500	-20	-20	-20	-20
	SUM VEDTATT RAMME 2017-20, JF. HP 2016-2019		104 213	103 834	105 579	105 579

For 2017 er det tatt utgangspunkt i vedtatt ramme for 2016 fra budsjettvedtaket 9.12.15. Vedtatte tiltak fra Handlingsprogrammet 2016-2019 legges til og gir vedtatt ramme for 2017-2020.

- I forbindelse med åpningen av demenssenteret i 2017 økes rammen med 1,732 mill. kr.
- Det er lagt inn økning på 227 000 kr i rammen til drift knyttet til oppstart av nye Solberg skole fra 2018.
- Det ble lagt opp til en reduksjon på 65 000 kr av oppspart fond for Bygg og geodata i 2017.
- Innføring av avgiftsbelagt parkering i Ås kommune gir økte inntekter med 0,6 mill. kr i 2017 jf. HP 2016-2019 punkt 48.
- Tiltaksplan – trafiksikkerhet ble lagt inn med effekt kun i 2016. Bortfallet av kostnaden fra 2017 gir redusert ramme med 0,341 mill. kr.
- Tiltaksplan – idrett, nærmiljø og friluftsliv ble lagt inn med effekt i 2016. Rammen reduseres med 219 000 kr som følge av at tiltaket ikke ligger inne i 2017.
- Tidligere vedtatt besparelser knyttet styrket leverandøroppfølging med effekt 2017.
- Innlagte økte driftsutgifter vedrørende Åsgård skole i K-sak 23/15 ble ikke vedtatt. Dette medfører en reduksjon av rammen med 80 000 kr.
- EPC-prosjektet hadde kun kostnadsramme i 2016. I tillegg ble det budsjettet med innsparing på 380 000 kr i 2017. Rammen reduseres derfor med 1,58 mill. kr.
- Opptopping av vedlikeholdsplan ble redusert med totalt 656 000 kr.
- I statsbudsjettet 2016 ble det avsatt midler til belønning for kommuner som satser på utslippskutt. For Ås kommune ble det beregnet besparelse på 0,1 mill. kr i 2017.
- Renhold ble styrket med 75 000 kr grunnet økte arealer.
- Konsekvenser av endring i svømmebassengdriften gir reduserte utgifter/økte inntekter fra 2017.

B. Konsekvensjusteringer:

B.	Konsekvensjusteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
14.	Helårseffekt av lønnsoppgjør	6* og 7*	1338	1 338	1 338	1 338
15.	Lønnsglidning	6* og 7*	-368	-368	-368	-368
16.	Avsluttet internfakturering porto	6* og 7*	-33	-33	-33	-33
17.	Flytting av inntekter jurist jf. HP 2016-2019	60*	-800	-800	-800	-800
18.	Flytting av ansvar jurist jf. HP 2016-2019	60*	564	564	564	564
19.	Ikke vedtatt: Uspesifiserte vekstutgifter	6000	0	0	1 000	2 000
20.	Inntektsøkning gebyrer Bygg og geodata	6080	-313	-462	-2 233	-27
21.	Driftsutgifter sandfang	6830	342	342	342	342
22.	Tiltaksplan trafiksikkerhet	6830	700	0	0	0
23.	Utsatt avgiftsbelagt parkering i Ås	6830	600	0	0	0
24.	Ny parkeringsordning i Ås sentrum	6830	30	30	30	30
25.	Tiltaksplan INF	6840	250	0	0	0
26.	Prisjustering IKS'er (brann)	6898	668	668	668	668
27.	Klasserom elever fra Solberg til Nordbytn	7*	250	125	0	0
28.	Videre drift klasserom Nordbytn	7*		125	250	250
29.	Økte lokaler nye Rustad skole	7*	0	0	1 000	1 000
30.	Økt ant leide arealer Moerveien 10	7*	1 260	1 260	1 260	1 260
31.	Nytt tilbygg Ljungbyveien	7100	0	84	84	84
32.	Driftskonsekvenser av utvidelse kulturskolen	7300	111	111	111	111
33.	1 årsverk boligkontoret økt antall flyktninger jf. 1.tertial	7400	640	640	640	640
SUM KONSEKVENSJUSTERINGER:			5 239	3 624	3 853	7 059

14. Etaten er tilført lønnsmidler i henhold til lønnsoppjøret 2016. Dette utgjør 1,338 mill. kr.
15. Lønnsveksten i kommunen er lavere enn tilføringen etter lønnsforhandlingene. Dette skyldes endringer i sammensetning, ansiennitet, samt kompetanse. For etaten utgjør dette en reduksjon på 368 000 kr.
16. IT avslutter internfakturering av porto. Dette er et innsparingstiltak for kommunen for å oppfordre til å sende mer digital post. Etaten reduserer rammen med 33 000 kr.
17. Det ble i HP 2016-2019 vedtatt hjemmel til ansettelse av 1 årsverk jurist. Denne skulle dekkes 80 % av gebyrinntekter. Inntektene flyttes fra Sentraladministrasjonen til teknikk og miljøetaten. Inntektskravet utgjør 0,8 mill. kr.
18. 0,6 årsverk av jurist vedtatt i Hp 2016-2019 lønnes i driftsregnskapet. Utgiften er beregnet til 564 000 kr. Resterende 0,4 årsverk flyttes til investering.
19. Ikke vedtatt: Rammen til etaten økes utover i perioden med 1,0 mill. kr fra 2019 som konsekvens av befolkningsveksten.
20. Justering av rammen til Bygg og geodata i henhold til beregnede satser for inntekter og avsetninger fra selvkostberegningen. For 2017 utgjør dette en besparelse/mindreutgift på 313 000 kr.
21. Det har kommet nye lovpålegg til kommunene vedrørende tømning av sandfang. For Ås kommune er driftsutgiftene beregnet til å utgjøre 342 000 kr.
22. For å få gjennomført vedtatt tiltaksplan for trafiksikkerhet i 2017 økes rammen med 0,7 mill. kr, jf. k-sak 47/16.
23. Jf. K-sak 51/16 er avgiftsbelagt parkering i Ås utsatt. Det er derfor nødvendig å redusere inntekten med 0,6 mill. kr i 2017.
24. I forbindelse med ny parkeringsforskrift etableres det et sentralt parkeringsregister og tilsynsfunksjon. Beregnede driftskostnader til denne funksjonen er 30 000 kr.
25. For å få gjennomført vedtatt tiltaksplan for idrett, nærmiljø og friluftsliv i 2017 økes rammen med 0,25 mill. kr, jf. K-sak 48/16.

26. Follo brannvesen IKS melder om økning i overføringer fra eierkommunene. Ås kommunes andel av økningen er beregnet til 0,668 mill. kr.
27. Driftskonsekvenser av flytting av elever fra Solberg skole til Nordbytn ungdomsskole er for 2017 beregnet til 250 000 kr.
28. I forbindelse med flytting av elever fra Nordbytn til nye Solberg skole, overtar Nordbytn lokalene til elevtallsvekst. Driftsutgiftene på 250 000 kr i året videreføres i fremtiden.
29. Driftskonsekvensene ved åpning av «nye» Rustad skole økes med 1,0 mill. kr i året. Totale årlige driftskostnader har dermed en ramme på 4,0 mill. kr fra 2019.
30. Driftsutgifter i forbindelse med leie av ny etasje i Moerveien 10 er beregnet til å bli totalt 1,26 mill. kr. Lokalene skal dekke behovet for utvidede arealer til voksenopplæringen, rus og psykisk helse, barnevernet, samt prosjektavdelingen.
31. Nytt tilbygg i Ljungbyveien medfører økte driftsutgifter fra 2018 med 84 000 kr i året.
32. Det er behov for å øke renholdskostnadene i 2017 med 111 000 kr i forbindelse med økte arealer til kulturskolen.
33. 1 årsverk, 0,64 mill. kr er tildelt boligkontoret grunnet økt antall flyktninger jf. K-sak 23/15.

C. Nye tiltak og omprioriteringer:

C.	Nye tiltak og omprioriteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
34.	1 årsverk til tømning av sandfang	6830	363	544	544	544
35.	Prisjusteringer Eiendomsavdelingen	7*	500	500	500	500
36.	1 årsverk drift demenssenter og andre nye lokaler	7100	600	600	600	600
37.	Omprioritering driftsmidler til årsverk	7100	-600	-600	-600	-600
38.	Ikke vedtatt: 1 årsverk grunnet Nye brannforskrifter	7100	328	500	500	500
39.	2 årsverk renhold Rustad skole/modulskole	7300	430	1 050	1 050	1 050
40.	Avslutning kjøp av renholdstjenester	7300	-430	-1 400	-1 400	-1 400
41.	Utvidede åpningstider svømmehaller	7500	440	440	440	40
SUM NYE TILTAK OG OMPRIORITERINGER:			1 631	1 634	1 634	1 634

34. Det er behov for 1 årsverk for å ivareta lovpålagt tømning av sandfang. Kostnaden er beregnet til 363 000 i 2017. Beregnet helårsvirkning fra 2018 er beregnet til 544 000 kr. Ressursen vil også inngå i generelt veivedlikehold knyttet til økt antall km. med kommunale veier.
35. Eiendomsavdelingen tilføres 0,5 mill. kr grunnet prisvekst.
36. Eiendomsporteføljen har vokst betydelig de siste årene. For å kunne forvalte og drifte veksten i eiendomsmassen, er det behov for en økning av medarbeiderressursene med 1,0 årsverk til en beregnet kostnad på 0,6 mill. kr. Kostnader knyttet til den nye stillingen dekkes inn ved hjelp av omprioriteringer i driftsbudsjettet.
37. Det foreslås en omprioritering på Drift av kommunale eiendommer ved å flytte 0,6 mill. kr fra budsjettet for varer og tjenester til lønnskostnader.
38. Ikke vedtatt: Det er behov for 1 nytt årsverk med beregnet årlig kostnad på 620 000 i forbindelse med håndheving av nye, strengere, brannforskrifter. Effekt for 2017 er 328 000 kr. Det er i tillegg lagt inn besparelser på kjøp av varer og tjenester med 120 000 kr fra 2018. Netto kostnad blir dermed 500 000 årlig.
39. Det er behov for 2 årsverk på renhold i forbindelse med Rustad skole/Modulskolen på Ås stadion. Kostnadene er beregnet til 0,43 mill. kr i 2017 med halvårseffekt. Kjøp av renholdstjenester på Rustad skole kan da avsluttes.
40. Ved bevilgning av 2 årsverk til renhold kan kjøp av renholdstjenester ved Rustad skole avsluttes. Dette gir en besparelse på 0,43 mill. kr i 2017.
41. Nye utvidede åpningstider jf. HTM 56/16 i de kommunale svømmehallene medfører en kostnadsøkning på 0,44 mill. kr.

D Nye besparelser:

D.	Nye besparelser	Ansvar	2017	2018	2019	2020
42.	Besparelse drift	7100	-500	-500	-500	-500
SUM NYE BESPARELSER			-500	-500	-500	-500

42. En gjennomgang av driftsbudsjettene viser at det historisk sett har vært mindreforbruk på Drift av kommunale eiendommer. Det foreslås derfor å legge inn en besparelse på 0,5 mill. kr fra 2017.

E. Kommunestyrets vedtak:

E.	KOMMUNESTYRETS VEDTAK	Ansvar	2017	2018	2019	2020
43.	Ikke vedtatt: Nye behov befolkningsvekst	6000	0	0	-1 000	-2 000
44.	Tussebo - riving avventes	7200	-250	0	0	0
45.	Vedlikehold styrking, inkl. 2 årsverk	7200	3 000	3 000	3 000	3 000
46.	Reduksjon av 2 årsverk til 1 årsverk	6* og 7*	-350	-600	-600	-600
47.	Bekjempelse av fremmede arter	6860	100	50	50	50
48.	Plan for biologisk mangfold	6860	150	0	0	0
SUM KOMMUNESTYRETS VEDTAK			2 650	2 450	1 450	450

43. Ikke vedtatt: Kommunestyret reverserer rådmannens forslag til økte driftsutgifter i teknikk- og miljøetaten på grunn av befolkningsveksten.

44. Kommunestyret vedtok å avvente riving av «Tussebo». Dette reduserer rammen med 250 000 kr.

45. Kommunestyret vedtok å tilføre vedlikeholdsbudsjettet 3 mill. kr. Inkludert i dette ligger midler til 2 årsverk.

46. Kommunestyret vedtok å redusere rådmannens forslag om 2 nye årsverk til 1 årsverk ved teknisk etat. Virkningen i 2017 er beregnet til 350 000 kr. mens helårvirkningen fra 2018 blir 600 000 kr.

47. Kommunestyret vedtok å bevilges 50 000 kr. pr år til bekjempelse av fremmede arter. For 2017 er bevilgningen 100 000 kr. til formålet.

48. Kommunestyret vedtok å bevilge 150 000 kr. til å etablereplan for biologisk mangfold i 2017.

VAR**A. Konsekvenser av vedtatt budsjett:**

A.	Rammer og tidligere vedtatte tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
A.	Vedtatt ramme 2016		-15 940	-15 940	-15 940	-15 940
Vedtatte tiltak i HP 2016-19						
1.	Inntekts- og gebyrendring	69*	-1 226	-3 771	-3 771	-3 771
2.	Avsetning og bruk av selvkostfond	69*	-2 585	-2 373	-2 373	-2 373
3.	Lønnsomfordelinger	69*	214	435	435	435
4.	Økte kostnader og overføringer	69*	772	1 564	1 564	1 564
SUM VEDTATT RAMME 2017-20, JF. HP 2016-2019			-18 765	-20 085	-20 085	-20 085

For 2017 er det tatt utgangspunkt i vedtatt ramme for 2016 fra budsjettvedtaket 09.12.2015. Vedtatte tiltak fra Handlingsprogrammet 2016-2019 legges til og gir vedtatt ramme for 2017-2020.

1. Prognostiserte endringer på inntekter/gebyrer utgjør 1,226 mill. kr i 2017
2. Netto virkning på avsetning/bruk av selvkostfond i henhold til generasjonsprinsippet utgjør for 2017 2,585 mill. kr.
3. Det er lagt inn lønnsvekst i perioden med 214 000 kr.
4. Kostnadene til IKS øker med 772 000 kr i 2017.

B. Konsekvensjusteringer:

B. Konsekvensjusteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
5. Endring inntekter HP 2017-2020	69*	-10 995	-2 471	-4 861	-7 101
6. Endring avsetning og bruk av fond	69*	15 330	3 524	2 809	2 067
7. Lønnsglidning	69*	837	840	840	840
8. Lønnsvekst 2016 kap 4	69*	85	85	85	85
9. Ekstrautgifter pumpestasjoner	6970	500	500	500	500
SUM KONSEKVENSTJUSTERINGER:		5 757	2 478	-627	-3 609

5. Inntektene justeres i tråd med forventning fra selvkostmodellen. For 2017 utgjør dette en økning på inntektene på 10,995 mill. kr.
6. Endring i avsetninger og bruk av selvkostfond i henhold til selvkostmodellen utgjør en økt avsetning i 2017 på 15,33 mill. kr.
7. Lønnsjustering etter lønnsforhandlingene. Endringen på 0,837 mill. kr skyldes endringer i sammensetning, ansiennitet og kompetanse.
8. Helårseffekten av lønnsoppjøret 2016 er 85 000 kr.
9. Det er behov for kapasitetsøkning av pumpestasjoner på 0,5 mill. kr.

C. Nye tiltak og omprioriteringer:

C. Nye tiltak og omprioriteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
10. 1 årsverk for å redusere lekkasjer	6950	850	850	850	850
SUM NYE TILTAK OG OMPRIORITERINGER:		850	850	850	850

10. For å redusere lekkasjer økes VAR-enheten med 1,0 årsverk, noe som totalt utgjør 0,85 mill. kr.

Sammendrag ramme:	2017	2018	2019	2020
Ramme 2017-2020 – Teknikk og miljø uten VAR	113 233	111 042	112 016	114 222
Ramme 2017-2020 – VAR	-12 158	-16 757	-19 862	-22 844
Ramme 2017-2020	101 075	94 285	92 154	91 378

Vedlegg 4: Sentraladministrasjonen, budsjettrammer og konsekvenser

(Tall i hele 1000 kr)

A. Konsekvenser av vedtatt budsjett HP 2016-2019

A. Rammer og tidligere vedtatte tiltak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
Vedtatt ramme 2016		98 185	98 185	98 185	98 185
Vedtatte tiltak i HP 2016-19					
1. Stortingsvalg 2017 og valgkostnader i 2019	11*	600	-	686	686
2. Ad-hoc utvalg Miljø	1100	-100	-100	-100	-100
3. Justering reguleringsplaner	1410	1 800	1 800	1 800	1 800
4. Innbyggerundersøkelsen	1410	-100	-100	-100	-100
5. 0,5 årsverk organisasjonsrådgiver	1500	180	180	180	180
6. Kurs KSS internrevisjon	1500	-50	-	-50	-50
7. Overgangsordning endring seniorpolitikk	1504	-250	-500	-750	-750
8. Sette ut scanning av fakturaer til private	1600	-150	-150	-150	-150
9. Styrke arbeid med redusert sykefravær og uføre	1701	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
10. 3,5 årsverk flyktninger	1701	667	667	667	667
11. Ikke vedtatt innføring av eiendomsskatt	1701	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
SUM VEDTATT RAMME 2017-20, JF. HP 2016-2019		98 782	97 982	98 368	98 368

For 2017 er det tatt utgangspunkt i vedtatt ramme for 2016 fra budsjettvedtaket 9.12.2015 Vedtatte tiltak fra Handlingsprogrammet 2016-2019 legges til og gir vedtatt ramme for 2017-2020

1. Det er lagt inn 600 000 kr til gjennomføring av stortingsvalg i 2017 og valg i 2019.
2. I budsjettet for 2016 ble det vedtatt 100 000 kr til et ad-hoc utvalg som skal gjennomgå kommunens miljøorganisering. Det ble ikke vedtatt midler fra og med 2017 i HP 2016-19.
3. Det ble i budsjettet for 2016 forutsatt at inntekter fra reguleringsplaner ville gå ned i 2017 med 1,8 mill. kr.
4. Det var lagt inn 100 000 kr i midler til innbyggerundersøkelsen i 2016. Disse midlene tas ut fra og med 2017.
5. 0,5 årsverk rådgiver Organisasjon og personal er innarbeidet og rammen til lønnsmidlene økes med 180 000 kr.
6. Midler til kurs i KSS internrevisjon utgår i 2017.
7. Overgangsordning til ny seniorpolitikk medfører reduserte kostnader på 250 000 kr i 2017.
8. Tiltaket om å sette ut scanning av fakturaer til private er en innsparing på Økonomiavdelingen. Tiltaket skulle gi en innsparing på 150 000 kr.
9. Det er innarbeidet en innsparing på 1 mill. kr som en del av satsingen på redusert sykefravær. Innsparingen dekkes inn med redusert behov for å tilføre enhetene ekstra midler til kjøp av vikarbyrå, vikarer og overtid som følge av sykefravær.
10. Det ble i budsjettet for 2016 vedtatt 3,5 årsverk til bosetting av flyktninger. Midlene ble lagt inn med halvårseffekt i 2016 og legges inn med helårseffekt i 2017. Dette gir en økning av rammen med 667 000 kr.
11. Det ble i budsjettet for 2016 avsatt 1 mill. kr til taksering av boliger, våningshus og fritidseiendommer med sikte på å innføre eiendomsskatt i 2017. Takseringsarbeidet er planlagt avsluttet i løpet av 2016. Midlene tas ut i 2017.

B. Konsekvensjusteringer

B.	Konsekvensjusteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
12.	Helårs effekt av lønnsoppgjør 2016	1*	822	822	822	822
13.	Lønns glidning SA	1*	261	261	261	261
14.	Avsluttet internfakturering porto	1*	349	349	349	349
15.	Folloråd - økt driftstilskudd	1100	27	27	27	27
16.	Nytt politisk utvalg Klima og miljø (KMU)	1100	100	100	100	100
17.	Tv-aksjon	1130	50	50	50	50
18.	Økt utgifter til revisjon	1210	27	27	27	27
19.	Lønnsmidler jurist og gebyrinntekter flyttes til TM	1300	-75	-75	-75	-75
20.	Viltvakt - prisjustering	1421	10	10	10	10
21.	Tjenesteyting landbrukskontoret - prisjustering	1420	-9	-9	-9	-9
22.	Økte lønns- og IKT kostnader grunnet flere lærlinger	1505	445	445	445	445
23.	Agresso, Felles innkjøpskontor og kemneren i Follo -prisjustering	1600	292	292	292	292
24.	Lisenser	1600	78	78	78	78
25.	Reduserte purregebyr	1600	90	90	90	90
26.	Lønnsjustering til Kirkelig Fellesråd	1620	221	221	221	221
27.	Økt bidrag andre trossamfunn	1620	400	400	400	400
28.	KS kontingenter	1630	500	500	500	500
29.	Fordeling av midler til flyktninger jf. K-sak 23/15	1701	-1 970	-1 970	-1 970	-1 970
30.	Lønnsoppgjør 2017	1701	-2 073	-2 073	-2 073	-2 073
31.	Redusert pensjonspremie	1703	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
32.	Netto effekt premieavvik	1703	-12 144	0	0	0
33.	Uspesifiserte vekstutgifter	1701	0	0	1 000	2 000
SUM KONSEKVENJUSTERINGER:			-13 599	-1 455	-455	545

12. Effekten etter lønnsoppjøret 2016 er beregnet til 822 000 kr. for etaten.
13. Som følge av at lønnsveksten i kommunen øker mer enn det som er tilført enhetenes rammer grunnet blant annet endringer i sammensetning, ansiennitet og økt kompetanse tilføres etaten 261 000 kr. i lønns glidning.
14. Internfakturering av porto avsluttes. Budsjett for porto overføres fra de andre enhetene i kommunen til Service og kommunikasjon. Dette øker rammen for etaten med 349 000 kr.
15. Tilskuddet til Follorådet økes med 27 000 kr. Økningen gjelder økningen i kontingent fra 2015 til 2016. Det forventes ikke økning fra 2017.
16. Det settes av 100 000 kr årlig fra 2017 til nytt miljøutvalg. Det forutsettes at utvalget har mindre møtehyppighet enn hovedutvalgene.
17. Det settes av 50 000 kr årlig i overføring til frivillig organisasjon som skal gjennomføre TV aksjonen for Ås kommune jf. K-sak 11/16.
18. Utgifter til revisjon øker med 27 000 kr som følge av lønnsjustering.
19. Ny jurist ble vedtatt i budsjettet for 2016. Denne skulle delvis dekkes av gebyrinntekter, og er nå ansatt i Teknikk og Miljø jf. HP 2016-2017. Midlene og inntektskravet ble opprinnelig avsatt hos Rådmannen. Rammen reduseres derfor med 75 000 kr.
20. Utgifter til viltvakt prisjusteres med 10 000 kr.
21. Landbrukskontoret kjøper støttetjenester fra Ås kommune. Inntektene økes med 9 000 kr som følge av prisjustering.
22. Lønns- og IKT utgifter til lærlinger samt økt behov for IKT-utstyr grunnet flere lærlinger gjør at rammen må økes med 0,445 mill. kr.
23. Utgiftene til kjøp fra andre kommuner til Felles innkjøpskontor, felles Agresso system og kemneren i Follo økes med 0, 292 mill. kr som følge av lønns- og prisvekst.

24. Lisenskostnader øker med 78 000 kr.
25. Inntekter fra purregebyrer forventes redusert med 90 000 kr. Dette skyldes overgang til ny ordning for låneforvaltning.
26. Lønnsjustering av tilskuddet til Kirkelig Fellesråd er beregnet til 221 000 kr.
27. Bidrag til trossamfunn beregnes ut fra kommunes utgifter til den norske kirke, som gir en sats per medlem. Utgiftene er anslått å øke med 0,4 mill. kr som følge av at posten var underbudsjettet i 2016.
28. Kommunene betaler årlig kontingent til Kommunenes Sentralforbund. Posten er for lavt budsjettet i 2016 og må økes med 500 000 kr i 2017.
29. Det er avsatt midler til nye stillinger som følge av mottak av flere flyktninger. Midlene er fordelt ut til enhetene og rammen for etaten reduseres med 1,97 mill. kr.
30. Enhetene er tilført lønnsmidler etter lønnsoppgjøret for 2016. Det er budsjettet med en lønnsvekst på 2,7 % fra 2016 til 2017. Overhenget er anslått til 0,9 %. En reserve på 1,8 % er satt av på felles lønnspost, denne er til dekning av lønnsoppgjøret for 2017. I statsbudsjettet er det forutsatt en årslønnsvekst på 2,7 %. Dette er avsatt på egen post for lønnsreserven. Posten reduseres med 2,073 mill. kr.
31. Potten som er satt av til reserve for pensjonskostnader kan reduseres med 1 mill. kr.
32. Netto effekt av premieavvik pensjon gir en netto inntektsføring på 12,144 mill. kr. Det budsjetteres med inntektsføring av premieavvik på pensjon på 14,31 mill. kr. Amortifisering av tidligere års premieavvik er på 17,166 mill. kr. Det budsjetteres med bruk av premiefond på 15,0 mill. kr.
33. Grunnet befolkningsvekst i kommunen er det lagt inn uspesifiserte vekstutgifter fra 2019.

C. Nye tiltak og omprioriteringer

C.	Nye tiltak og omprioriteringer	Ansvar	2017	2018	2019	2020
34.	1 årsverk regulering, inkl. driftsutgifter	1410	413	928	928	928
35.	Ikke vedtatt: Videreføre bruk av konsulenter jf. konsekvensjustert budsjett 1.tertial	1410	1 000	500	500	500
36.	Reelt anslag reguleringsgebyr på 2 mill. kr	1410	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
37.	1 årsverk plan og utvikling	1410	450	800	800	800
38.	0,2 årsverk til vederlagsberegning og forvaltning i forb. med vekst demens	1600	85	150	150	150
39.	Prosess og organisasjonsgjennomgang prosjekt	1600	1 000	1 000	0	0
40.	Ikke vedtatt: Nedleggelse Bjørnebekk	1701	5 000	0	0	0
SUM NYE TILTAK OG OMPRIORITERINGER:			6 548	1 978	978	978

34. Grunnet stor pågang på nye reguleringsplaner og mange komplekse saker er det behov for å styrke bemanningen på reguleringsplanområdet. Stillingene finansieres med inntekter fra reguleringsgebyrer. Det settes av 413 000 kr i ½ års effekt fra 2017.
35. Ikke vedtatt: I arbeidet med arealplaner både på overordnet og detaljert nivå vil det være behov for å gjennomføre utredninger og oppgaver hvor det kreves spesiell kompetanse som kommunen ikke har. Konsulentbruk videreføres med 1 mill. kr i 2017.
36. Inntekter fra reguleringsgebyrer forventes å øke med 1,4 mill. kr i forhold til fremskrevet budsjett. Det budsjetteres med totalt 2 mill. kr i reguleringsgebyrer i 2017. Dette forutsetter ny stilling innen regulering.
37. Det er behov for å styrke plankompetansen innenfor overordnet planlegging og samfunnsutvikling med en ny stilling. Det settes av 450 000 kr i ½ års effekt fra 2017.
38. Med åpning av nytt demenssenter og stort belegg på Moer sykehjem er det behov for å styrke arbeidet med vederlagsforvaltning med 0,2 årsverk. Dette omfatter beregning av oppholdsutgifter på sykehjem i henhold til forskrifter. Det settes av 85 000 kr i ½ års effekt fra 2017.
39. Det foreslås satt av 1 mill. kr til et prosjekt for prosesskartlegging i kommunen.. Gjennom en systematisk og kontinuerlig forbedringsprosess skal flaskehalser reduseres, prosesser forbedres og

organisasjonen effektiviseres. Alle enheter vil bli gjennomgått for å kartlegge mulighet for å redusere rammer.

40. Ikke vedtatt: Rådmannen forutsetter at driften av Bjørnebekk asylmottak avsluttes når kontrakten med UDI utløper 1.7.2017. Dette fordi UDI nå legger ned asylmottak og at det derfor ikke kan forventes at det legges ut anbud på nye plasser. Videre er nødvendige investeringer i renovering av bygningene på Bjørnebekk så omfattende at det vil være krevende å legge frem et konkurransedyktig anbud. Rådmannen legger frem en egen sak om fremtiden for Bjørnebekk asylmottak sammen med Handlingsprogram 2017-20.

D. Nye besparelser:

D.	Nye besparelser	Ansvar	2017	2018	2019	2020
41.	Innsparinger ifb. Prosess og organisasjonsgjennomgang prosjekt		-5 000	-5 000	-10 000	-15 000
SUM NYE BESPARELSER			-5 000	-5 000	-10 000	-15 000

41. Innsparing i forbindelse med prosess og organisasjonsgjennomgang prosjekt. I 2017 gjennomgås alle enhetenes budsjetter systematisk med sikte på å identifisere mulighet for reduksjoner i rammer. Dette er forutsatt å gi en årlig innsparing på 5 mill. kr fra og med 2017. Samtidig starter kartlegging av arbeidsprosesser som skal gi innsparinger fra og med 2018. Innsparinger vil realiseres gjennom reduksjoner i rammer og reduksjon i nye tiltak i planperioden.

E. Kommunestyrets vedtak:

E.	Kommunestyrets vedtak	Ansvar	2017	2018	2019	2020
42.	Bruk av konsulenter	1410	-500	-250	-250	-250
43.	Nedleggelse av Bjørnebekk	1701	-2 000	3 000	3 000	3000
SUM KOMMUNESTYRETS VEDTAK			-2 500	2 750	2 750	2 750

42. Kommunestyret halverer rådmannens forslag om bruk av konsulenter til arbeidet med arealplaner i reguleringsplanområdet. Opprinnelig var budsjettforslaget på 1 mill.kr. i 2017.
43. Budsjettvedtaket forutsetter nedleggelse av Bjørnebekk, som behandles i februar 2017. Kommunestyret vedtok å redusere utgiften i 2017 med 2 mill.kr så utgiften totalt kommer på 3 mill.kr. Utover i perioden settes det av 3 mill. kr for å dekke tapte inntekter i hovedsak til husleie.

Sammendrag ramme:	2017	2018	2019	2020
Ramme 2017-2020	84 231	96 255	91 641	87 641

Vedlegg 5: Hovedoversikt, drift

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	R2015	B2016	B2017	P2018	P2019	P2020
DRIFTSINNTEKTER						
Brukerbetalinger	-66 135	-65 399	-73 250	-71 800	-71 800	-71 800
Andre salgs- og leieinntekter	-111 267	-110 148	-122 570	-118 627	-114 697	-114 137
Overføringer med krav til motytelse	-175 074	-120 771	-132 168	-131 146	-132 089	-131 889
Rammetilskudd	-390 231	-414 720	-425 223	-435 868	-446 779	-457 963
Andre statlige overføringer	-40 327	-38 338	-38 449	-36 449	-36 449	-36 449
Andre overføringer	-416	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	-473 176	-494 600	-542 500	-557 000	-570 900	-585 100
Eiendomsskatt	-21 180	-21 000	-23 000	-23 500	-24 000	-24 500
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	-1 277 806	-1 264 976	-1 357 160	-1 374 390	-1 396 714	-1 421 838
DRIFTSUTGIFTER						
Lønnsutgifter	624 365	608 333	662 695	696 566	696 066	696 066
Sosiale utgifter	153 798	186 257	190 847	186 808	186 808	186 808
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	140 456	134 549	141 454	139 287	140 875	140 875
Kjøp av tjenester som erstatter kommunens tjenesteproduksjon	192 633	186 043	196 742	192 342	192 342	192 342
Overføringer	62 777	71 010	79 374	85 505	85 710	83 779
Avskrivninger	53 187	56 348	63 191	65 315	76 009	76 009
Fordeelte utgifter	-3 342	-2 215	-2 224	-2 224	-2 224	-2 224
Sum driftsutgifter	1 223 874	1 240 325	1 332 079	1 363 599	1 375 586	1 373 655
Brutto driftsresultat	-53 931	-24 651	-25 081	-10 791	-21 128	-48 183
EKSTERNE FINANSINNTEKTER						
Renteinntekter og utbytte	-19 289	-17 709	-17 010	-17 602	-18 193	-19 376
Mottatte avdrag på lån	-243	-80	-80	-80	-80	-80
Sum eksterne finansinntekter	-19 532	-17 789	-17 090	-17 682	-18 273	-19 456
EKSTERNE FINANSUTGIFTER						
Renteutgifter og låneomkostninger	31 121	35 926	39 743	45 626	50 323	52 441
Avdrag på lån	48 433	49 909	64 823	69 546	78 443	89 548
Utlån	259	100	100	100	100	100
Sum eksterne finansutgifter	79 814	85 935	104 666	115 272	128 866	142 089
Resultat eksterne finansransaksjoner	60 281	68 146	87 576	97 590	110 593	122 633
Motpost avskrivninger	-53 187	-56 348	-63 191	-65 315	-76 009	-76 009
Netto driftsresultat	-46 837	-12 853	-696¹	21 484	13 456	-1 559

¹Netto driftsresultat er redusert med ca. 0,5 mill.kr grunnet PURA-budsjettet som først ble mottatt og innarbeidet etter kommunestyrets vedtak 14. desember 2016.

	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Økonomiplan		
	R2015	B2016	B2017	P2018	P2019	P2020
BRUK AV AVSETNINGER						
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-5 273	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-476	0	-7 721	-17 257	-8 423	5 402
Bruk av bundne fond	-3 853	-5 546	-4 125	-6 912	-7 634	-7 409
Bruk av likviditetsreserven	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	-9 601	-5 546	-11 846	-24 169	-16 057	-2 007
AVSETNINGER						
Overført til investeringsregnskapet	864	0	0	0	0	0
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	18 009	17 201	980	980	980	2 006
Avsatt til bundne fond	21 153	1 198	11 562	1 705	1 621	1 560
Avsatt til likviditetsreserven	0	0	0	0	0	0
Sum avsetninger	40 026	18 399	12 542	2 685	2 601	3 566
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-16 412	0	0	0	0	0

Vedlegg 6: Budsjettskjema 1A og 1B – drift

Budsjettskjema 1A – Driftsbudsjettet (tall i hele 1000)

	R2015	B2016	B2017	P2018	P2019	P2020
Frie disponible inntekter						
Skatt på inntekt og formue	-473 176	-494 600	-542 500	-557 000	-570 900	-585 100
Ordinært rammetilskudd	-390 231	-414 720	-425 223	-435 868	-446 779	-457 963
Skatt på eiendom	-21 180	-21 000	-23 000	-23 500	-24 000	-24 500
Andre generelle statstilskudd	-40 327	-38 338	-38 449	-36 449	-36 449	-36 449
Sum disponible inntekter	-924 913	-968 658	-1 029 172	-1 052 817	-1 078 128	-1 104 012
Finansinntekter/utgifter						
Renteinntekter og utbytte	-19 289	-17 709	-17 010	-17 602	-18 193	-19 376
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	31 121	35 926	39 743	45 626	50 323	52 441
Avdrag på lån	48 433	49 909	64 823	69 546	78 443	89 548
Netto finansinntekter/utgifter	60 266	68 126	87 556	97 570	110 573	122 613
Avsetninger og bruk av fond						
Til ubundne avsetninger	18 009	17 201	980	980	980	2 006
Til bundne avsetninger	21 153	1 198	11 562	1 705	1 621	1 560
Bruk av tidl. års regnskapsmessige mindreforbruk	-5 273	-	-	-	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-476	-	-7 721	-17 257	-8 423	5 402
Bruk av bundne avsetninger	-3 853	-5 546	-4 125	-6 912	-7 634	-7 409
Netto avsetninger	29 562	12 853	1 232	-20 948	-12 920	2 095
Fordeling						
Overført til investeringsregnskapet	864	-	-	-	-	-
Til fordeling drift	-834 222	-887 679	-940 920	-976 731	-981 011	-979 840
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	817 811	887 679	940 920	976 731	981 011	979 840
Sum fordeling til drift (fra skjema 1B)	-16 412	-	-	-	-	-

Budsjettskjema 1B - Driftsbudsjettet (tall i hele 1000)

	R2015	B2016	B2017	P2018	P2019	P2020
Sentraladministrasjonen						
Driftsutgifter	63 240	169 229	161 170	175 318	181 398	177 398
Driftsinntekter	-13 077	-66 474	-72 369	-74 493	-85 187	-85 187
Sentraladministrasjonen	50 164	102 755	88 801	100 825	96 211	92 211
Oppvekst- og kultur						
Driftsutgifter	458 639	443 748	465 634	473 556	473 853	475 922
Driftsinntekter	-96 280	-73 576	-81 481	-81 206	-81 149	-81 149
Oppvekst- og kultur	362 359	370 172	384 153	392 350	392 704	394 773
Helse- og sosial						
Driftsutgifter	435 170	404 554	474 857	485 762	488 627	488 627
Driftsinntekter	-96 257	-65 899	-83 583	-84 552	-85 752	-85 752
Helse- og sosial	338 913	338 655	391 274	401 210	402 875	402 875
Andre						
Driftsutgifter	26 022	24 461	17 629	17 629	17 629	17 629
Driftsinntekter	-26 022	-24 763	-17 395	-17 395	-17 395	-17 395
Andre	-	-302	234	234	234	234
Teknikk og miljø						
Driftsutgifter	267 646	200 648	215 113	213 658	216 403	216 403
Driftsinntekter	-181 354	-105 824	-122 209	-114 900	-118 970	-119 910
Teknikk og miljø	86 293	94 824	92 904	98 758	97 433	96 493
Sentrale inntekter og utgifter						
Driftsutgifter	96 768	-	-	-	-	-
Driftsinntekter	-950 907	-18 425	-16 446	-16 646	-8 446	-6 746
Sentrale inntekter og utgifter	-854 140	-18 425	-16 446	-16 646	-8 446	-6 746
Som fordelt til drift (Skjema 1 A)	-16 412	887 679	940 920	976 731	981 011	979 840

Vedlegg 7: Budsjett fellesinntekter – utgifter

(Tall i tusen)

Ansvar	Konto nr og tekst	Funksjon	Sum B 2016	Sum B 2017
8 - Sentrale inntekter og utgifter				
8000	6 Salgsinntekter			
	163060 - Vederlag grunneier	285	-11500000	-9000000
	7 Refusjoner eks sykepenger/momskompinntekter			
	170010 - Øremerkede tilskudd fra staten	275	0	-621000
	170090 - Andre refusjoner fra staten	840	-6800000	-6700000
	72 Moms.komp.inntekter			
	172900 - Momskompensasjon	840	25000	25000
	8 Overføringer fra andre			
	180000 - Rammetilskudd	840	-414720000	-425223000
	181010 - Vertskommunetilskudd	840	-12500000	-12500000
		850	-2072000	-2000000
	181020 - Integreringstilskudd	850	-19196000	-19379000
	187000 - Skatt på inntekt og formue	800	-494600000	-542500000
	187400 - Eiendomsskatt verker og bruk	800	-21000000	-23000000
Totalt 8000 - Skatter, rammetilskudd			-982 363 000	-1 040 898 000
9000	5 Finansutgifter			
	151000 - Avdragsutgifter	870	49909000	64823000
	150000 - Renteutgifter lån	870	30326000	34143000
	9 Finansinntekter			
	190000 - Renteinntekter	870	-4133000	-5803000
Totalt 9000 - Renter og avdrag			76 102 000	93 163 000
9100	5 Finansutgifter			
	150010 - Renteutgifter lån til videre utlån	283	100000	100000
	9 Finansinntekter			
	190010 - Renter på lån til videre utlån	283	-100000	-100000
Totalt 9100 - Formidlingslån			-	-
9120	5 Finansutgifter			
	150010 - Renteutgifter lån til videre utlån	283	5500000	5500000
	154000 - Avsetning til generelt disposisjonsfond	283	150000	150000
	6 Salgsinntekter			
	162010 - Gebyrinntekter	283	-150000	-150000
	9 Finansinntekter			
	190010 - Renter på lån til videre utlån	283	-5500000	-5500000
Totalt 9120 - Startlån			-	-
9210	9 Finansinntekter			
	190500 - Aksjeutbytte	870	-7976000	-5607000
Totalt 9210 - Aktiv kapitalforvaltning			-7 976 000	-5 607 000
9400	5 Finansutgifter			
	154000 - Avsetning til generelt disposisjonsfond	880	16221000	0
	154010 - Avsetning til tap på utlån til videre utlån	880	530000	530000
	155000 - Avsetninger til bundne driftsfond	880	300000	300000
	9 Finansinntekter			
	194000 - Bruk av disposisjonsfond generelt	880	0	-7721000
Totalt 9400 - Fond			17 051 000	-6 891 000
Totalsum			-897 186 000	-960 233 000

Vedlegg 8: Totaloversikt funksjoner

(Tall i tusen)

Funksjon	Sentral- adm.	Oppvekst og kultur	Helse og sosial	Teknikk og miljø	B2017	B2016	Endring %
100 Politisk styring	28 570	-	-	-	28 570	29 499	-3 %
110 Kontroll og revisjon	1 768	-	-	-	1 768	1 741	2 %
120 Administrasjon	38 164	2 072	3 438	2 907	46 581	51 084	-9 %
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	-	-	-	3 101	3 101	4 344	-29 %
130 Administrasjonslokaler	63 191	-	-	22 278	85 469	78 532	9 %
170 Årets premieavvik	-14 310	-	-	-	-14 310	-	*
171 Amortisering av tidligere års premieavvik	17 166	-	-	-	17 166	-	*
173 Premiefond	-15 000	-	-	-	-15 000	-	*
180 Diverse fellesutgifter	6 151	-	-	-	6 151	6 633	-7 %
201 Førskole	711	141 876	-	-	142 587	141 401	1 %
202 Grunnskole	2 124	203 758	-	-	205 882	194 615	6 %
211 Styrket tilbud til førskolebarn	-	9 211	-	-	9 211	8 316	11 %
213 Voksenopplæring	-	4 389	-	-	4 389	3 725	18 %
215 Skolefritidstilbud	-	-1 525	-45	-	-1 570	-741	112 %
221 Førskolelokaler og skyss	-	29	-	6 464	6 493	7 654	-15 %
222 Skolelokaler	-	-	-	25 878	25 878	25 445	2 %
223 Skoleskyss	-	2 728	-	-	2 728	2 728	0 %
231 Aktivitetstilbud barn og unge	-	3 655	-	211	3 866	3 758	3 %
232 Forebygging,helsestasjons-og skolehelsetjeneste	-	-	13 906	1 755	15 661	13 375	17 %
233 Forebyggende arbeid,helse og sosial	-	-	1 783	-	1 783	1 598	12 %
234 Aktivisering og servicetj. ovenfor eldre og funksjonsh.	-	-	14 369	815	15 184	14 482	5 %
241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	-	-	34 087	-	34 087	29 227	17 %
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	-	-	12 012	1 242	13 254	12 400	7 %
243 Tilbud til personer med rusproblemer	-	-	8 600	-	8 600	3 543	143 %
244 Barneverntjeneste	-	-	10 407	2 034	12 441	9 321	33 %
251 Barneverntiltak i familien	-	-	5 833	-	5 833	4 047	44 %
252 Barneverntiltak utenfor familien	-	-	11 183	-	11 183	10 719	4 %
253 Pleie, omsorg, hjelp og re-/habilitering i institusjon	1 187	-	150 579	-	151 766	131 890	15 %
254 Kjernetjenester knyttet til pleie,omsorg,hjelp til hjemmeboende	307	-	95 332	-	95 639	95 938	0 %
255 Medfinansiering somatiske tjenester	-	-	-	-	-	-	*
256 Akutthjelp helse- og omsorgstjenesten	-	-	350	-	350	100	250 %
261 Institusjonslokaler	-	-	-	13 155	13 155	4 786	175 %
265 Kommunalt disponerte boliger	-	-	-	-12 214	-12 214	-11 175	9 %
273 Kommunale sysselsettingstiltak	-	-	1 318	-	1 318	1 368	-4 %
275 Introduksjonsordningen	500	62	10 668	-	11 230	7 175	57 %
276 Kvalifiseringsordningen	-	-	4 263	-	4 263	4 787	-11 %
281 Økonomisk sosialhjelp	-	-	13 200	-	13 200	8 200	61 %
283 Bistand til etablering og opprettholdelse av egen bolig mv.	305	-	-	1 913	2 218	305	627 %
285 Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde	3 000	-	-	2 176	5 176	1 651	214 %
290 Interkommunale samarbeid (§27-samarbeid)	-	-	-	-	-	-	*
301 Plansaksbehandling	2 567	-	-	-	2 567	9	28422 %
302 Byggsaksbehandling og eierseksjonering	305	-	-	-622	-317	-82	287 %
303 Kart og oppmåling	-	-	-	1 974	1 974	2 346	-16 %

Funksjon	Sentral- adm.	Oppvekst og kultur	Helse og sosial	Teknikk og miljø	B2017	B2016	Endring %
315 Boligbygging og fysiske bomiljøtiltak	-	-	-	84	84	84	0 %
325 Tilrettelegging og bistand til næringslivet	-261	-	-	-	-261	-239	9 %
329 Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	1 139	-	-	-	1 139	1 139	0 %
332 Kommunale veier, miljø- og trafiksikkerhetstiltak og parkering	-	-	-	13 363	13 363	13 366	0 %
335 Rekreasjon i tettsted	-	-	-	3 284	3 284	2 975	10 %
338 Forebygging av branner og andre ulykker	-	-	-	-161	-161	-161	0 %
339 Beredskap mot branner og andre ulykker	-	-	-	12 747	12 747	12 079	6 %
340 Produksjon av vann	-	-	-	6 483	6 483	5 638	15 %
345 Distribusjon av vann	-	-	-	-11 349	-11 349	-13 651	-17 %
350 Avløpsrensing	-	-	-	14 586	14 586	14 844	-2 %
353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	-	-	-	-21 212	-21 212	-22 158	-4 %
354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l	-	-	-	-11	-11	-	*
355 Innsamling av husholdningsavfall	-	-	-	-494	-494	-452	9 %
360 Naturforvaltning og friluftsliv	401	-	-	1 382	1 783	1 714	4 %
370 Bibliotek	-	7 301	-	546	7 847	7 722	2 %
375 Museer	-	70	-	-	70	70	0 %
377 Kunstformidling	-	135	-	-	135	135	0 %
380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	-	-	-	-165	-165	-165	0 %
381 Kommunale idrettsbygg og anlegg	-	-	-	6 123	6 123	5 031	22 %
383 Musikk og kulturskoler	-	6 933	-	-	6 933	6 646	4 %
385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg	-	3 442	-9	-	3 433	1 230	179 %
386 Kommunale kulturbygg	-	-483	-	2 802	2 319	4 127	-44 %
390 Den norske kirke	7 960	-	-	-	7 960	7 739	3 %
392 Andre religiøse formål	1 477	-	-	-	1 477	1 077	37 %
860 Motpost avskrivinger	-63 191	-	-	-	-63 191	-56 348	12 %
SUM	84 231	383 653	391 274	101 075	960 233	897 186	7 %

Vedlegg 9: Budsjettskjema 2A og 2B – investeringer

(Tall i tusen)

Budsjettskjema 2A – investeringsbudsjettet

Tall i 1000 kroner	Oppr. budsjett 2017	Oppr. budsjett 2016	Regnskap 2015
INVESTERINGSBEHOV			
Investeringer i anleggsmidler	431 562	229 593	132 244
Utlån og forskutteringer	30 000	20 000	19 873
Avdrag på lån	0	0	5 032
Avsetninger	0	0	0
Årets finansieringsbehov	461 562	249 593	157 149
FINANSIERT SLIK:			
Bruk av lånemidler	-370 692	-189 593	-107 856
Inntekter fra salg av anleggsmidler		-40 000	-4 571
Tilskudd til investeringer	-60 870	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-30 000	-20 000	-43 859
Andre inntekter	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-461 562	-249 593	-156 285
Overføring fra driftsbudsjettet	0	0	-864
Bruk av avsetninger	0	0	0
Sum finansiering	-461 562	-249 593	-157 149
Udekket / Udisponert	0	0	0

Budsjettskjema 2B – detaljert oversikt (Tall i tusen)

Investeringsbudsjettet for 2017 fordelt på prosjekter

Fra budsjettskjema 2A, investering i anleggsmidler		-461 562	-249 593	-157 149
NR	Prosjektbeskrivelse	Oppr. Budsjett 2017	Oppr. budsjett 2016	Regnskap 2015
0673	Solberg skole, nybygg	140 000	47 600	11 731
0600	Rustad skole, nybygg	90 000	17 510	4 770
0690	Modulskole Ås stadion	40 000	-	-
0994	Startlån/formidlingslån	30 000	20 000	24 905
0780	EPC	17 000	5 000	43
0624	Solfallsveien, nye omsorgsboliger	12 360	2 000	100
0233	Investering Follo Barne og ungdomskole	12 000	5 200	-
0805	Hovedplan Vannforsyning	11 000	10 000	-
0806	Hovedplan Kloakksanering	10 000	10 000	-
0621	Utvidelse Moer sykehjem, trinn 1	10 000	2 060	-
0691	Ny barnehage Nordby	8 000	-	-
0700	Standardheving/Påkostning	7 000	10 000	150
0675	Demenssenteret, nybygg	5 334	62 418	38 088
0105	Pott for fullfinansiering av prosjekter etter anbudskonkurranse	5 000	5 000	-
0816	Nytt høydebasseng	5 000	4 000	167
0825	Oppgradering vann	5 000	-	-
0826	Oppgradering avløp	5 000	-	-
0248	Oppgradering kinosal	4 000	-	-
0506	Rehabilitering kunstgressbane Ås	3 850	-	-
0618	Ljungbyveien, nye omsorgsboliger	3 700	4 100	590
0511	Tiltaksplan friluftsliv	3 200	-	-
0114	E.kap tilskudd KLP	3 000	2 400	2 072
0100	Info teknologi	2 600	2 600	4 150
0662	Biler/Maskiner. Vei, idrett og natur	2 580	1 475	-
0817	Biler/Maskiner, VAR	2 500	500	598
0201	It-utstyr skoler	2 400	2 400	2 539
0502	Tiltaksplan trafiksikkerhet	2 070	-	1 391
0508	Oppgradering veilysanlegg	2 000	2 000	670
0117	Velferdsteknologiprojekt	2 000	-	-
0626	Ås stadion modulskole, trafiksikkerhet	2 000	-	-
0301	Inventar og ikt-utstyr, demenssenteret P-06	1 648	10 300	-
0809	Mindre investeringsprosjekter VA	1 500	2 000	-
0249	Trådløst nett og kabling på skolene	1 250	-	-
0252	Oppgradering utearealer skoler og barnehager	1 000	-	-
0323	Fastlegekontor på Moer, inventar og utstyr	1 000	-	-
0510	Tiltaksplan Lillebrand og Storebrand	1 000	-	-
0824	Utskiftning vannmålere	1 000	-	-
0118	IKT ny terminalserver plattform	850	-	-
0103	Mindre invest.prosjekt	750	750	937
0119	Digitaliseringsprosjektet	500	-	-
0250	Biblioteket Ås kulturhus, Automatisk inn/-utsjekk	500	-	-
0823	Nytt driftsstyringsanlegg	500	-	-
0505	Hurtigladedepunkt for El-bil	400	450	-
0251	Ventilering og klimakontroll, kjeller kulturhus	400	-	-
0316	IT utstyr HS	320	320	45
0324	Utskiftning av senger på Moer	250	-	-
0102	Kirkelig Fellesråd	100	100	18

NR	Prosjektbeskrivelse	Oppr. Budsjett 2017	Oppr. budsjett 2016	Regnskap 2015
0240	Åsgård skole, nybygg	-	8 000	926
0778	Utvendig renovering - Ås og Nordby kirke	-	6 500	293
0205	Planlegging ny barnehage	-	5 000	-
0781	Utvidelse Nordby kirkegård	-	4 300	-
0509	Standardheving parkeringsplasser og etablering av parkeringsautomater	-	2 800	-
0750	Universell utforming	-	800	244
0304	Kjøp av transportmiddel ved utvidelse av dementsenteret	-	700	-
0773	Videreutvikling av SD-anlegg	-	660	1 130
0701	Bjørnebekk	-	500	807
0309	Carport Granheim	-	500	-
0660	Asfaltering grusveier	-	500	-
0689	Ny svømmehall	-	350	-
0241	Biblioteket Vinterbro Automatisering inn/-utsjekk	-	300	-
0319	Nye IP-DECT telefoner / sykehusanlegg - Moer	-	100	-
0099	Besparelser konsulentbruk	-	-800	-
0658	Tomtekjøp	-	-4 300	2 465
0239	Sjøskogen skole, utvidelse	-	-6 500	636
0811	Sentralholtet	-	-	15 777
0669	Borggården Kulturhuset	-	-	6 055
0777	Åshallen - nytt tak og gulv	-	-	5 235
0726	Fjellveien 8, brukerboliger	-	-	4 835
0813	Åsulvs vei	-	-	2 742
0776	Opparbeidelse av tomt - Riving av Åsgård pav 2	-	-	2 548
0774	Kroer skole ventilasjon, Låven	-	-	2 337
0504	Oppgradering av offentlige arealer	-	-	2 039
0762	Ås Klubbhus	-	-	1 704
0744	Brønnerud skole fasader	-	-	1 503
0819	Dysterlia VAR	-	-	1 299
0765	Oppgradering uteområder skoler	-	-	1 128
0787	Granheimtunet, balkonger	-	-	869
0767	HMS innklima	-	-	868
0616	Solbergtunet barnehage, utvidelse	-	-	852
0500	Tiltaksplan for idrett, nærmiljø og friluftsliv	-	-	821
0789	Skoleveien 3 - Klimaskal	-	-	671
0769	Anleggsprosjekt	-	-	552
0788	Skolehusveien 1-3, rehab	-	-	543
0760	Åshallen	-	-	517
0659	Asfaltering Fålesloråsen	-	-	512
0821	Møller Nordby	-	-	498
0242	Scenerigg Kulturhuset	-	-	482
0799	Påkostning Leieboliger	-	-	425
0203	Inventar Solbergtunet barnehage	-	-	277
0307	Moer sykehjem 1 byggetrinn 2016-2021	-	-	266
0623	FDV system	-	-	248
0820	Nordbyveien VAR	-	-	248
0244	Inventar Åsgård moduler	-	-	244
0311	Sikringstiltak av NAV	-	-	240
0749	Radontiltak	-	-	229
0993	Kjøp og salg av boliger	-	-	137
0702	ENØK-tiltak	-	-	129
0108	Fjernarkivet	-	-	127
0751	Fjernvarmeanlegg	-	-	125

NR	Prosjektbeskrivelse	Oppr. Budsjett 2017	Oppr. budsjett 2016	Regnskap 2015
0775	Utskiftning renholdsmaskiner	-	-	121
0766	Utredning administrasjonslokaler	-	-	114
0402	Bjørnebekk rehabilitering 2016-2018	-	-	109
0113	Innløsning festetomter	-	-	69
0223	Planlegging rehabilitering skoler	-	-	62
0800	Togrenda VAR	-	-	50
0401	Minnelund	-	-	38
	Avsluttes - Rehabilitering aktivitetsbygget på Rustad skole -			
0741	K-sak 20/09	-	-	27
0237	RFID, biblioteket	-	-	9
	Barnehagetiltak - Brønnerud, Solbergtnet, Nordbyskole og			
0771	Skolehusvn	-	-	4
0216	Avsluttet - Kjøkkenutstyr til kulturhuset	-	-	3
	Feilføring uten prosjektnr			4
	SUM FORDELT	461 562	249 593	157 149

Vedlegg 10: Utviklingen i totale årsverk for 2017

OVERSIKT OVER TOTALE ÅRSVERK

Oversikten inkluderer helårseffekt av nye stillinger/omgjøringer fra 2017.

OMRÅDE	STILLINGER DRIFT 2016	STILLINGER DRIFT 2017	STILLINGER INVESTERING 2016	STILLINGER INVESTERING 2017
Sentraladministrasjonen	63,7	66,9	1,0	2,0
Oppvekst og kultur	506,2	513,6*	0	
Helse og sosial	397,7	456,3	0	
Teknikk og miljø	103,8	112,6	6,9	7,9
Totalt	1071,4	1149,4	7,5	9,9

*1 årsverkslisten ligger antall lærere planlagt fra 1.1.2017. Det er lagt inn 2,267 mill. kroner i potten for elevtallsvekst, som skal dekke økning i antall lærere for høsten 2017.

Nye stillinger

Ansvar	Stillinger	Stillings- størrelse	Finansiering
1410	1 årsverk Reguleringsrådgiver	100 %	413 000 kr tilføres rammen
1410	1 prosjektmedarbeider 3 år, regulering	100 %	450 000 kr tilføres rammen i 2017
1600	1 prosjektmedarbeider 2 år, omstilling	100 %	650 000 kr tilføres rammen i 2017
1600	0,2 årsverk vederlag demens	20 %	85 000 kr tilføres rammen i 2017
2060	2 årsverk spesialpedagogiske tiltak	200 %	1485 000 kr tilføres rammen i 2017
2108	0,5 årsverk VO flyktning jf. K-sak 23/15	50 %	350 000 kr tilføres rammen i 2017
2511	1 årsverk PPS k-sak 103/16	100 %	350 000 kr tilføres rammen i 2017
2431	0,10 årsverk lokalhistorisk arkiv K-sak 43/16	10 %	68 000 kr tilføres rammen i 2017
3010	2 årsverk fastlegekontor	200 %	850 000 kr tilføres rammen i 2017
3110	0,5 årsverk psykologi stilling jf. K-sak 51/16	50 %	Innarbeidet i 1.tertial 2016
3221	1 årsverk intro ordning flykning jf. K.23/15	100 %	600 000 kr tilføres rammen i 2017
3231	1 årsverk enslige mindreårige	100 %	Innarbeidet i HP 2016-2019
3404	7,64 årsverk til Moer 1E jf. K-sak 64/16	764 %	1 332 000 kr tilføres rammen i 2017
3430	35,22 årsverk til Moer Skjermet enhet jf. K-sak 64/16	3522 %	Innarbeidet i HP 2016-2019
3510	0,5 årsverk psykologi stilling jf. K-sak 51/16	50 %	Innarbeidet i 1.tertial 2016
3513	7,5 årsverk psykiatribolig Nordby	750 %	4 735 000 kr tilføres rammen i 2017
3560	1,87 årsverk barneboligen	187 %	969 000 kr tilføres rammen i 2017
3810	0,6 årsverk opptrapping fysioterapitilskudd	60 %	700 000 kr tilføres rammen i 2017
6950/70	1 årsverk på VAR	100 %	850 000 kr tilføres rammen i 2017
6*/7*	1 årsverk teknisk (Sandfang/brannforskrift)	100 %	341 000 kr tilføres rammen som ½ års effekt i 2017
7*	1 årsverk drift demenssenter	100 %	600 000 kr tilføres rammen i 2017
7200	2 årsverk vedlikehold	100 %	1 300 000 kr tilføres rammen i 2017
7300	2 årsverk renhold Rustad skole	200 %	430 000 kr tilføres rammen i 2017
7300	1,8 årsverk renhold demenssenter	180 %	Innarbeidet i HP 2016-2019
7400	1 årsverk boligkontor flykninger jf. K-sak 23/15	100 %	640 000 kr tilføres rammen i 2017

Omgjøring av stillinger

Fra ansvar	Til ansvar	Stillinger
1300	6000	0,4 årsverk jurist investering
1300	6*	0,6 årsverk jurist drift
2290		4 årsverk Tunveien stengt avdeling ligger i oversikten men planlegges åpen høsteffekt.

Vedlegg 11: Kommunale avgifter, gebyrer og gebyrregulativ

Tabellen gir en samlet oversikt over avgiftene og inntektene på de respektive tjenester sammenlignet med foregående år:

Vedlegg 11 A: Kommunale avgifter og gebyrer

OPPVEKST- OG KULTUR	Sats 2016	Sats 2017	% Endring - der endring forekommer
Barnehagene			
Foreldrebetaling maksimalpris	2655	2730	2,8%
Inntekt under 50 000 kr			
Inntekt under 100 000 kr			
Inntekt under 150 000 kr			
Inntekt under 200 000 kr	0	0	
Inntekt under 250 000 kr	272	272	
Inntekt under 300 000 kr	545	545	
Inntekt under 350 000 kr	818	818	
Inntekt under 400 000 kr	1 090	1 090	
Inntekt under 450 000 kr	1 363	1 363	
Inntekt under 505 000 kr	1 636	1 636	
Inntekt over 505 000 kr	1 909	1 909	
	2 181	2 181	
Fra 1. august 2017 blir det gitt fritak i foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer per uke til alle tre-, fire- og femåringer i husholdninger med skattepliktig kapital- og personinntekt på under 428 000 kr per år, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 § 3.	2 455	2 455	2,8%
	2 655	2 730	
Kostpenger	400	400	0 %
Tilskuddssats drift - til private barnehager pr heltidsbarn under tre år	178 076	192 029	7,8 %
Tilskuddssats drift - til private barnehager pr heltidsbarn over tre år	84 402	91 681	8,6 %
Tilskuddssats kapitaltilskudd per pr heltidsbarn – byggeår tom 2007	9 500	8800	
Tilskuddssats kapitaltilskudd per pr heltidsbarn – byggeår 2008-2010		14100	
Tilskuddssats kapitaltilskudd per pr heltidsbarn – byggeår 2011-2013		17400	
Tilskuddssats kapitaltilskudd per pr heltidsbarn – byggeår 2014 -2017		18300	
Tilskuddssats til familiebarnehager - nasjonal sats inkl. kapital barn under tre år	164 900	162 400	
Tilskuddssats til familiebarnehager - nasjonal sats inkl. kapital barn over tre år	128 700	126 600	
Skolefritidsordningen			
Deltidsplass (til og med 10 timer per uke) inkl kost	1960	2009	2,5 %
Heltplass (mer enn 10 timer) inkl kost	2900	2970	2,5 %
Enkelt dag når skolen er stengt	460	470	2,5 %
Enkelt dag når skolen er åpen	255	260	2,5 %
Inntekt under 260 000 (hel/deltidsplass)		1525 / 850	
Inntekt under 261 000 - 450 000 (hel/deltidsplass)		2288 / 1275	
Kulturskolen			
Elevkontingent gruppetilbud pr år	3560	3650	2,5 %
Individuell opplæring - instrumentalopplæring pr år	4290	4400	2,5 %
Musikal (sang + dans)		5475	
Kurs	740	760	2,5 %
Kulturhuset inkl. Ås eldrecenter og Åsgård (festsal)			
Store sal	2360	2419	2,5 %
Store salong	900	923	2,5 %
Lille salong	575	590	2,5 %
Lille sal	900	925	2,5 %
Seniorsenteret	1060	1085	2,5 %
Festsalen Åsgård	5150	5280	2,5 %
Rigging/pynting av lokalet (pr dag ekstra)	500	515	2,5%

HELSE- OG SOSIAL	Sats 2016	Sats 2017	% Endring - der endring forekommer
Pleie- og omsorg og miljøarbeidertjenesten			
Egenbetaling hjemme-, miljøarbeider- og vaktmestertjenesten Inntekt inntil 2G:			
Fra 2G til 3G	50 – 186	53-195	5,0 %
Fra 3G til 4G	242 – 1.100	254-1155	5,0 %
Fra 4G til 5G	300 – 1.445	315-1517	5,0 %
Fra 5G til 6G	422 – 3.010	443-3161	5,0 %
Over 6 G	537 – 3.645	564-3827	5,0 %
Hjelp til handling	50	50	0%
Korttidsopphold pr. døgn	Faste satser følger statsbud.	Faste satser følger statsbud.	
Dagopphold pr. dag, uten transport, Aktivitetssenteret Moer	120	126	4,3 %
Dagopphold pr. dag, med transport, Aktivitetssenteret Moer	155t	163	3,3 %
Egenbetaling døgnopphold	50 – 186 242 – 1.100 300 – 1.445 422 – 3.010 537 – 3.645	53-195 254-1155 315-1517 443-3161 564-3827	0 5,0 % 5,0 % 5,0 % 5,0 %
Døgnpris for sykehjemsplass			
Middag - 2 retters liten porsjon – servert kald	55	58	5 %
Middag - 2 retters liten porsjon – servert varm	67	70	5 %
Middag - 2 retters stor porsjon – servert kald	66	69	5 %
Middag - 2 retters stor porsjon – servert varm	78	82	5 %
Egenbetaling trygghetsalarm kommunal	3 760	3948	5 %
GSM (ny fra 01.01.2014)	4 104	4309	5 %
privat	3 173	3332	5 %
Egenbetaling for bruk av bil	3 000 (kr. 250 pr. mnd)	3 150 (kr. 260 pr. mnd)	5 %
Frisklivssentralen			
Kurs- og aktivitetstilbud	250	250	0,0 %
Fritidstiltak for funksjonshemmede			
Semesteravgift - varmtvannsbading	1 000	1 000	0,0 %

TEKNISK	Sats 2016	Sats 2017	% Endring - der endring forekommer
Åshallen og Nordbyhallen			
Timesats, trening voksne (fl.tall over 20 år)	200	205	2,5 %
Timesats trening utenbygds	260	270	3,8 %
Kamper/arr. barn og voksne utenbygds	715	730	2,1 %
Timesats stevner/arrangementer barn og ungdom innenbygds tom 19 år (vedtak HTM 21.9.16)	260	0	-
Timesats kamper/arrangementer voksne innenbygds	260	270	3,8 %
Ås og Nordbytn svømmehall	Fra 1.1.2016		
Enkeltbillett voksne	60	65	8,3 %
10 klippekort voksne	470	490	4,3 %
Barn under 16 år (barn/trygd pr.time)	35	40	14,3 %
Halvårskort (personlige)voksne	835	850	1,8 %
Halvårskort (personlige) barn	460	490	3,8 %
Halvårskort fam. (2 voksne og 2 barn)	1700	1750	2,9 %
10 klippekort, barn	215	230	7,0 %
Utleie			
Timesats, trening barn og ungdom innenbygds tom 19 år	0	0	0,0 %
Timesats, trening voksne innenbygds (fl.tall over 20 år)	70	205	192,9 %
Timesats trening utenbygds	260	270	3,8 %
Timesats stevner/arrangementer barn og ungdom innenbygds tom 19 år, jf.vedtak HTM 21.9.16)	260	0	-
Timesats stevner/arrangementer voksne innenbygds	260	270	3,8 %
Timesats stevner/arrangementer barn utenbygds	715	730	2,1 %

TEKNISK	Sats 2016	Sats 2017	% Endring - der endring forekommer
Kommunale leiegårder			
Husleieinntekter og husleie omsorgsboliger	Årlig indeksregulering ca. 2,5 % gjennomføres i 2016. Ses konkret hen til den enkelte leieavtale.	Årlig indeksregulering ca. 2,0 % gjennomføres i 2017. Ses konkret hen til den enkelte leieavtale.	2,0 %
Bygnings- og Oppmålingsvesenet			
Oppmålingsgebyr	Gebyrene endres i henhold til foreslått prisendring i prosent	Økes med 5 %	5,0 %
Gebyr byggesak	Gebyrene endres i henhold til foreslått prisendring i prosent	Reduseres med 5 %	-5,0 %
Reguleringsgebyr	Gebyrene endres i henhold til foreslått prisendring i prosent	Reduseres med 5 %	-5,0 %
Vann, avløp og renovasjon (eks mva)			
Vann			
Basert på 120 nye abonnenter			
Årsavgift, vann, pr m ³ , variabel del	10,29	10,97	6,6 %
Bolig på 150m ² bruksareal (inkl. fastabonnementspris); forbruk 150m ³ /år	2 043	2145	5,0 %
Fast abonnementspris	500	500	0,0 %
Tilkoblingsgebyrer vann, pr m2, lav sats	100	100	0,0 %
snitt 180 m2 lav sats	18 000	18000	0,0 %
Tilkoblingsgebyrer vann, pr m2, høy sats	200	200	0,0 %
snitt 180 m2 høy sats	36 000	3600	0,0 %
Avløp			
Basert på 120 nye abonnenter			
Årlig kloakkavgift pr. m ³ , variabel del	18,47	18,47	0,0 %
Bolig på 150m ² bruksareal (inkl. fastabonnementspris); forbruk 150m ³ /år	3 520	3520	0,0 %
Abonnementspris	750	750	0,0 %
Tilknytningsavgifter kloakk, lav sats	110	110	0,0 %
snitt 180 m2 bruksareal	19 800	19800	0,0 %
Tilknytningsavgifter kloakk, høy sats	220	220	0,0 %
snitt 180 m2 bruksareal	39 600	39600	0,0 %
Kontrollgebyr avlesning vannmålere	1000	1000	0,0 %
Eiendommer med slamavskiller og tilknyttet WC; tømning 1ggr/2.år	1 274 kr/år	1727 kr/år	35,6 %
Eiendommer med slamavskiller uten tilknyttet WC ; tømning 1ggr/4.år	685 kr/år	925 kr/år	35,0 %
Eiendommer med minirensanlegg; tømning 1ggr/år	2 548 kr/år	3454 kr/år	35,6 %
Eiendommer med tette tanker, 4m3; tømning 1ggr/år	2 548 kr/år	3454 kr/år	35,5 %
Eiendommer med slamavskiller/tett tank med våtvolum over 4m3	250 kr/påbegynt m ³	300 kr påbegynt m ³	20 %
Eiendommer med fellesanlegg			
Saksbehandlingsgebyr utslippstillatelser	2 500		0,0 %
Tilsynsgebyr spredt avløpsanlegg	2 000		0,0 %
Renovasjon			
Renovasjonsavgift	2 016	2016	0,0 %
Hytterrenovasjon	1 008	1008	0,0 %
Feiervesen			
Feie- og tilsynsgebyr	420(210+210)	420 (210+210)	0 %
Samferdsel			
Saksbehandlingsgebyr gravesøknad vei	2 600	2 600	0 %
Foringelsesgebyr pr kvm asfaltert trafikkareal	100 kr/kvm	100 kr/kvm	
Foringelsesgebyr pr kvm ikke-asfaltert trafikkareal	50 kr/kvm	50 kr/kvm	

SENTRALADMINISTRASJONEN (eks mva)	Sats 2016	Sats 2017	% Endring - der endring forekommer
Meglerpakke	1285	1318	2,6 %
Eiendomsinformasjon	149	153	2,6 %
Bygningsdata	131	134	2,6 %
Grunnkart	197	202	2,6 %
Ledningskart	131	134	2,6 %
Målebrev	247	253	2,6 %
Godkjente bygningstegninger	297	305	2,6 %
Midlertidig brukstillatelse og ferdigattest	272	279	2,6 %
Seksjoneringstillatelse	175	180	2,6 %
Naboliste	123	126	2,6 %
Gjeldende regulering m/ bestemmelser	247	253	2,6 %
Gjeldende kommuneplan	131	134	2,6 %
Ortofoto	123	126	2,6 %
Skråfoto/flyfoto	446	458	2,6 %
Tilknytning til offentlig vann og avløp	48	49	2,6 %
Adkomst til eiendommen	79	81	2,6 %
Kommunale avgifter og gebyrer	127	130	2,6 %
Legalpant	48	49	2,6 %
Fakturagebyr	50	51	2,6 %

Vedlegg 11 B: Gebyrregulativ etter matrikkelloven for Ås kommune for året 2017

Vedtatt av Ås kommunestyre --.--.16.

Gjelder fra 01.01.17

Gebyrer for arbeider etter lov om eiendomsregistrering av 17.06.05 (matrikkelloven) - Lovens § 32, forskriftens § 16 fastsettes som følger:

A - Generelle bestemmelser

A.1 Betalingsplikt

Den som får utført tjenester etter dette regulativet, skal betale gebyr etter satser og retningslinjer som fremgår av regulativet. Gebyrkravet rettes mot rekvirent hvis ikke annet er skriftlig avtalt.

Saksgebyrer etter matrikkelloven skal betales selv om saken ikke blir fullført, men etter en redusert gebyrsats. Se pkt B.5

Dersom rekvirent av forskjellige årsaker har betalt for mye i gebyr, skal kommunen så snart forholdet er klarlagt, tilbakebetale for mye betalt gebyr. Det kan ikke kreves rentetillegg for mye betalt gebyr.

A.2 Hvilket regulativ som skal brukes

Gebyrene for arbeider etter matrikkelloven skal beregnes etter det regulativet som gjelder den dato kommunen mottar en fullstendig rekvisisjon.

A.3 Betalingstidspunkt

Matrikkelforskriften § 16 Gebyr for arbeid etter matrikkelloven, 5. ledd sier:

Kommunen kan kreve gebyr innbetalt forskuddsvis. Dersom kommunen oversitter fristen for oppmålingsforretning eller matrikkelføring, skal gebyret avkortes etter reglene i §§ 18 og 19. Avkortningen gjelder ikke gebyr for utstedt matrikkelbrev, jf. fjerde ledd. Dersom kommunen krever forskuddsbetaling, skal avkortet gebyr tilbakebetales så snart fristene er oversittet

A.4 Urimelig gebyr

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn, og det arbeidet og de kostnadene kommunen har hatt, kan administrasjonssjefen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmaktshaver kan under samme forutsetninger og med bakgrunn i grunnlagt søknad fra den som har fått krav om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr.

Det gjøres i denne sammenheng oppmerksom på at det i betalingsprinsippet er ment at noen saker i en viss grad skal subsidiere andre saker.

A.5 Fritak for gebyr

Når særlige grunner tilsier det, kan administrasjonen etter rimelighetshensyn helt eller delvis gi fritak for betaling av gebyret i en konkret sak.

“Særlige grunner” kan være f.eks være at rekvirenten er en humanitær eller spesielt samfunnsnyttig organisasjon.

A.6 Klage

Enkeltvedtak etter dette regulativet kan påklages. Fylkesmannen er klageinstans.

Klage på gebyrfastsettelse eller søknad om helt eller delvis fritak for å betale gebyr, medfører ikke utsettelse av betalingsfrist.

Det er ikke adgang til å klage på kommunestyrets vedtak om gebyrregulativ.

Ved klage skal forvaltningslovens regelverk følges. Klagefristen er 3 uker.

Jf. Matrikkellovens § 46.

A.7 Avbrutt arbeid

Når en rekvirent forårsaker at kommunens arbeid må avbrytes eller avsluttes før det er fullført, skal det betales en andel av tilhørende gebyr tilsvarende det arbeidet kommunen har eller må utføre. Se pkt B.5

A.8 Endring av regulativet eller gebyrsatsene

Konkrete endringer av gebyrregulativet vedtas av kommunestyret, som vurderer disse i forhold til selvkostprinsippet, normalt i forbindelse med kommunestyrets behandling av økonomiplan og budsjett for kommende år.

Årlige oppjusteringer av regulativsatsene skal følge Statens Kartverks indekstall for kart og oppmålingsarbeider og justeres pr.1. januar hvert år. Slik justering trenger ikke politisk behandling. (Indekstall for 1.januar år 2010 er 411,5)

A.9 Gebyr til statlige etater

Der kommunen skal kreve inn gebyrer til statlige etater som f.eks tinglysingsgebyr og dokumentavgift for saker etter dette regulativet, skal utskrivning og innkreving av statlige og kommunale gebyrer skje samordnet.

Kostnader som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i forbindelse med oppmålingsforretning, viderefaktureres til rekvirenten.

A.10 Timepris

Timekostnadene skal dekke både de direkte og de indirekte kostnadene. Satsene skal således dekke: brutto lønnskostnader, forbruksmateriell, reisekostnader + forholdsvis del av utstyrs- og inventarkostnader, kontorutgifter, renhold, lys, varme og husleie, opplærings-, utviklings-, fraværs- og administrasjonskostnader + andel av sentraladministrasjonens kostnader som vedkommer aktuell(e) arbeidstaker(e) og aktuelt arbeid.

Timeprisen settes til kr 1 100,-.

A.11 Merkemateriell og transport

Slike kostnader er innbakt i de øvrige satsene og skal ikke faktureres spesielt.

A.12 Unntak fra tidsfrister (Vintertid)

Gjennomføring av oppmålingsforretning har en tidsfrist på 16 uker etter matrikkelforskriften §18. første ledd. Denne tidsfristen løper ikke i perioden 1. desember til 1. april.

Hensikten med denne regelen er å utsette fristen for gjennomføring av oppmålingsforretning i en periode på vinteren da snø og tele gjør det vanskelig eller umulig å utføre oppmålingsarbeid.

B - Gebyrer

B.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn

areal fra 0 – 1000 m ²	kr	26 964,-
areal fra 1001 – 2000 m ²	kr	33 187,-
areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	kr	2 076,-
oppretting av punktfeste, med markarbeid	kr	26 964,-
oppretting av punktfeste, uten markarbeid	kr	17 527,-

For samtidig fradeling av tilgrensende eiendommer reduseres gebyret med 20% fra og med tomt 3 til og med tomt 9. Deretter reduseres gebyret med 35 % pr tomt.

B.2 Matrikulering av eksisterende umatrikulert grunn

Per ny registrering i matrikkelen	kr	6 222,-
-----------------------------------	----	---------

B.3 Oppmåling av uteareal på eierseksjon

Gebyr for oppmåling av uteareal til eierseksjon følger satsene i pkt B.1 pr seksjonsenhet. Også prisreduksjon som nevnt i pkt B.1

B.4 Oppretting av anleggseiendom

Gebyr som for oppretting av grunneiendom (B.1)

B.5 Registrering av jordsameie

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid. Minstepris kr 3 951,-

B.6 Oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning

Gebyr pr. matrikkelenhet	kr	6 222,-
--------------------------	----	---------

I tillegg kommer gebyr for å utføre oppmålingsforretning som pkt B.1

B.7 Avbrudd i oppmålingsforretning eller matrikulering

Gebyr for utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, ikke lar seg matrikkelføre på grunn av endrede hjemmelsforhold eller av andre grunner ikke kan fullføres, settes slik i forhold til ordinært gebyr:

Ferdig innkalt forretning:	50 %
Ferdig avholdt forretning:	75 %
Ferdig matrikkelbrev:	100 %

B.8 Når deler av arbeidet overlates til andre

Der det etter avtale ikke er kommunen som utfører alt arbeidet, settes gebyrsatsene slik i forhold til ordinært gebyr:

Fremskaffe datagrunnlaget:	30 %.
Varsling og oppmålingsforretning:	15 %
Tekniske arbeider og dokumentasjon:	30 %
Registreringsarbeidene:	25 %

B.9 Når oppmålingsforretningen utføres uten markarbeid

Der det etter avtale eller kommunens skjønn ikke er nødvendig med noen form for markarbeid, settes gebyret til 65 % av ordinært gebyr.

B.10 Grensejustering av grunneiendom, festegrunn, jordsameie og anleggseiendom		
areal fra 0-100m ²	kr	9 168,-
areal fra 101-500m ²	kr	14 022,-
areal fra 501-1000m ² *)	kr	23 189,-

Gebyr for slik forretning er pr. berørt naboeiendom.

Også prisreduksjon som nevnt i pkt.B1.

*) Gjelder kun anleggseiendom jf. Matrikkelforskriften § 34.

B.11 Arealoverføring

av grunneiendom, festegrunn, jordsameie og anleggseiendom

Gebyr for slik forretning er som arealsatsene i pkt. B.1 per berørt naboeiendom.

Arealoverføring utløser dokumentavgift.

Også prisreduksjon som nevnt i pkt. B.1

B.12 Klarlegging av eksisterende grense der grensen tidligere er

tilfredsstillende koordinatbestemt ved oppmålingsforretning

For ett punkt kr 3 850,-

For overskytende grensepunkter, pr. punkt kr 2 173,-

B.13 Klarlegging av rettigheter og / eller eksisterende grense der grensen

Ikke tidligere er tilfredsstillende koordinatbestemt.

For inntil 2 punkter kr 12 447,-

For overskytende grensepunkter, pr. punkt kr 4 149,-

Dersom hele eiendommen skal måles, gjelder regulativets pkt B.1.

Gebyr for klarlegging av rettigheter faktureres etter medgått tid.

B.14 Privat grenseavtale

Gebyr for denne sakstype beregnes etter medgått tid.

Minstepris er kr 4 008,-

B.15 Forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken

Gjør rekvirenten under sakens gang forandringer i grunnlaget for matrikkelføring av saken, opprettholdes likevel gebyret. Dette ses også i sammenheng med pkt B.5

B.16 Utstedelse av matrikkelbrev (statens satser)

Matrikkelbrev inntil 10 sider kr 175,-

Matrikkelbrev over 10 sider kr 350,-

Endring i maksimalsatsene reguleres av Statens kartverk i takt med den årlige kostnadsutviklingen.

B.17 Timepris

Der det etter regulativet skal betales timepris, settes denne til kr 1 100,-.

B.18 Disposisjonsrett til kartdata

For salg av disposisjonsrett for kart og geodata betales gebyr i samsvar med satser anbefalt av geovekstforum, ref. Geovekst veiledning kap. 15 (prisene fremgår av Geovekst priskalkulator).

Der priskalkulatoren ikke benyttes, legges følgende priser til grunn pr. dekar:

FKB, situasjon og høyde	kr 11
Ortofoto	kr 2
Reguleringsdata	kr 3
VA data	kr 3
I tillegg kommer ekspedisjonsgebyr	kr 1 100

Ortofoto leveres i hele bilder (480 dekar).

Leveranse av fastmerker gjøres ved uttak av fastmerkerapport som inkl. koordinater for fastmerkene, kvalitet på fastmerkene og oversiktskart. Det betales gebyr kr. 363,- pr fastmerkerapport.

Ved større salg av digitale reguleringsdata, fastmerker og eventuelt andre kartdata fremforhandler kommunens administrasjon en separat avtale (for eksempel en abonnementsordning) med de berørte parter.

C – Betalingsregulativ for kart, planer og tegninger på papir eller i digitalformat

C.1 Papirkopier av analoge kart eller tegninger

Med analoge kart menes kart som finnes i kommunens arkiver på papir eller folie. Eksempler på hva som kan finnes av analoge kart er tekniske kart (1:1000), økonomiske kart (1:5000) og adressekart. Med tegninger menes byggetegninger, skisser o.a. De analoge kartene ajourføres normalt ikke.

Enkeltstående kopier i arkformatene A4 og A3 er ikke gebyrbelagt. For større kopibestillinger eller kopier i arkformater gjelder følgende gebyrsatser:

Kart-/tegningskopier	Pris pr. stk.
A4	kr 10
A3	kr 15
A2	kr 62
A1	kr 77
A0	kr 88

C.2 Utskrift på papir fra digitale kartdatabaser

Utskrift på papir fra kommunens digitale kartdatabaser (kartplott) leveres i farger.

Eksempler på hva som kan finnes av digitale kartdatabaser er tekniske kart, markslagskart og kommuneplankart. Kartplott er basert på kommunens foreliggende kartdatabaser og tegneregler, uten behov for bearbeiding eller tilrettelegging. Dersom kartbaser eller tegneregler må bearbeides eller tilrettelegges, gjelder regulativets pkt. B.17.

For kartplottbestillinger eller kartplott i gjelder følgende gebyrsatser:

	Arkformat, pris pr stk papir	Arkformat, pris pr stk PDF	Kundetilpasset kartplott. Arkformat, pris pr stk
A4	kr 108	kr 52	Kr. 52 + time
A3	kr 160	kr 62	Kr. 62 + time
A2	kr 319	kr 129	Kr. 129 + time
A1	kr 449	kr 190	Kr. 196 + time
A0	kr 536	kr 237	Kr. 237 + time

C.3 Flybilder på papirutskrift eller PDF

Med flybilder menes ortofoto og skråfoto. Ortofoto er målestokkholdige flybilder som kan presenteres sammen med andre kartdata. Skråfoto er flybilder som er tatt med en vinkel i forhold til vertikal akse, er ikke måleriktige og kan ikke presenteres sammen med andre kartdata som et ortofoto. Fotograferingsdato og bildemålestokk som er brukt ved

fotografering angis på utskriften. papirutskrift av ortofoto er gebyrbelagt etter følgende satser:

	Flybilder Arkformat, pris pr stk papir	Arkformat, pris pr stk PDF-fil	Papirutskrift av skråfoto er gebyrbelagt etter følgende satser. Arkformat, pris pr stk
A4	kr 118	kr 82	kr 309
A3	kr 150	kr 108	kr 309
A2	kr 319	kr 216	kr 474
A1	kr 427	kr 319	
A0	kr 536	kr 427	

C.4 Forsendelse, porto og ekspedisjonsgebyr

Utskrifter eller kopier som er bestilt emballeres og forsendes. For nødvendig emballasje og porto gjelder følgende satser:

Enhet Pris pr. enhet/forsendelse

Katrull/kartong/cd eller lignende kr. 26,-.

Porto – postens gjeldende satser.

Dersom betaling for kartprodukter på papir og kopier på papir skjer ved bruk av faktura, påløper fakturagebyr for utsending av fakturaen:

Enhet Pris pr. faktura

Fakturagebyr påløper etter kommunale satser.

Vedlegg 11 C: Gebyrregulativ for behandling av bygge-, dele- og plansaker etter plan- og bygningslovens § 33-1 for år 2017

Ås kommune

Vedtatt av Ås kommunestyre --.--.16.
Gjelder fra 01.01.17

GENERELT

Dette regulativet er vedtatt med hjemmel i § 33-1 i plan og bygningsloven av 2008. Regulativet gjelder for saker innkommet fra og med 1. januar 2017

Av byggesaksgebyrene utgjør ca.10 % av satsene utgifter til tilsyn.

Areal som nyttes i regulativet er bruksareal (BRA) og beregnes i henhold til Norsk Standard 3940.

Betalingsbetingelser:

1. Betaling kreves når vedtaket er fattet og forfaller til betaling umiddelbart.
Eksempelvis: Når rammetillatelse er gitt, når tillatelse til tiltak er gitt, når tillatelse til opprettelse av ny grunneiendom er gitt, når avslag på søknad foreligger, når reguleringsplan legges ut til offentlig ettersyn.
2. Ved avslag kreves 70 % av fullt gebyr.
Dersom det innsendes revidert søknad innen 3 måneder etter vedtaket om avslag, vil innbetalt gebyr trekkes fra på den nye søknaden.
3. Når en sak trekkes etter at første gangs vedtak er fattet, skal 70 % av fullt gebyr betales.
4. Gebyr for behandling av private reguleringsforslag fastsettes ut fra de satser som gjelder ved forhåndsvarsling av igangsetting av reguleringsarbeid.
5. Gebyret kan fravikes når det er åpenbart urimelig. Øvre beløpsgrense for gebyr er kr. 1.500.000 per tiltak /plan.

BYGGESAKER

1	Tiltak som behandles etter søknad i h.h.t. plan- og bygningslovens §§ 20-1, 20-3.
----------	--

1.1 Bolig – / fritidseiendom	
1.1.1 Enebolig	25 477
1.1.2 Enebolig med sekundærleilighet.	31 847
1.1.3 Tomannsboliger	38 216
1.1.4 Andre boligbygg, per boenhet utover 1.1.3.	8 740
1.1.5 Tilbygg, påbygg, underbygging, ombygging:	
Inntil 15 m ²	4 539
16 – 30 m ²	5 269
31 – 50 m ²	7 681
51 – 70 m ²	10 534
71 – 100 m ²	12 838
Over 100 m ²	17 556
1.1.6 Andre tiltak på bolig- og fritidseiendom (som ikke går under 1.8)	8 175

1.2 Bygninger til andre formål enn bolig, - gjelder nybygg, til-, på-, under- og ombygging.	
1.2.1 0 – 300 m ²	57 000
1.2.2 301 – 600 m ²	81 000
1.2.3 501 – 1000 m ²	95 000
1.2.4 Til-, på-, under- og ombygging:	
Inntil 50 m ²	19 000
51 – 100 m ²	28 500
100 – 300 m ²	47 500
301 – 1000 m ²	57 000
Tillegg per m ² for areal over 1000 m ² :	
1001 – 10 000 m ²	28
10 001 – 20 000 m ²	19
Over 20 001 m ²	9

1.3 Tekniske installasjoner	
1.3.1 VVS-tiltak, heis, antenner, master, o.l.	6 113
1.3.2 Skorsteiner, brannmurer, andre mindre tiltak	2 247

1.4 Veianlegg og røranlegg i grunnen	
1.4.1 Ny /endret avkjørsel (ikke knyttet til byggesak)	3 335
1.4.2 Mindre anlegg	5 225
1.4.3 Større anlegg	9 025

1.5 Riving	
1.5.1 Riving < 100 m ²	3 800
1.5.2 Riving > 100 m ²	7 600
Når riving søkes og gjennomføres samtidig med oppføring av nytt bygg på samme eiendom betales halvt gebyr for riving.	

1.6 Bruksendring som behandles etter i h.h.t. plan- og bygningslovens §§ 20-1, 20-3.	6 688
Ved bygningsmessige tiltak kommer tillegg i h.h.t. regulativets 1.1 og 1.2.	

1.7 Skilt- og reklameinnretninger	
1.7.1 Enkeltskilt, per skilt	3 344
1.7.2 Skiltplan (flere enn to skilt)	7 210

1.8 Andre tiltak, diverse	
1.8.1 Fasadeendring, støttemur, gjerde, levegg, støyskjerm, svømmebasseng, brønn, dam, o.l.	4 441
1.8.2 Terrenginngrep, brygger, moloer, naust, o.l.	6 688
1.8.3 Massedeponi Inntil 10 000 m ³	11 077
For hver overskytende 1 000 m ³ over 10 000 m ³ ;	570
1.8.4 Midlertidig brukstillatelse	1 425

1.9 Endringer	
1.9.1. Reviderte tegninger, - fast pris. Gjelder ikke småhus og fritidsboliger.	2 375
1.9.2 Endring av tidligere innvilget tillatelse; 25 % av opprinnelig gebyr, minimum kr. 2 375.	

1.10 Igangsettingstillatelse	
1.10.1	Gebyr for hver igangsettingstillatelse (rammesøknad) 2 850

1.11 Gebyr ved mangelfull søknad	
Dersom søker ikke har komplettert søknad etter første brev fra bygningsmyndigheten med angitte mangler, påløper det et tilleggsgebyr på kr. 1 900 for hvert påfølgende mangelbrev som må skrives. Gebyret faktureres søker.	

2	Tiltak som behandles etter søknad i h.h.t. plan- og bygningslovens § 20-1, jf. § 20-4, tiltak som kan forestås av tiltakshaver, jf. SAK §§ 3-1, 3-2.
2.1 Mindre tiltak på bebygd eiendom, midlertidige bygninger, konstruksjoner og anlegg samt alminnelig driftsbygninger i landbruket. Nybygg, tilbygg, endring, bruksendring, riving og annet.	
Inntil 15 m ²	4 539
16 – 30 m ²	5 269
31 – 50 m ²	7 681
51 – 70 m ²	10 534
71 – 100 m ²	12 838
Over 100 m ²	17 556
Tillegg per m ² for areal over 100 m ² : 19	

3	Godkjenning av selvbygger etter saksbehandlingsforskriftens § 6-8.
3.1	Godkjenning av person for ansvarsrett som selvbygger av egen bolig eller fritidsbolig. 4 750

4	Deling etter plan- og bygningslovens § 20-1, bokstav m
4.1	Ved søknad om fradeling av inntil to nye parseller 10 022
4.2	Ved søknad om fradeling av flere enn to nye parseller 15 723

5	Ulovlig byggearbeid
5.1 Saksbehandling som påløper i forbindelse med ulovlig arbeid og bruksendring og /eller arbeid som er utført i strid med tillatelser /bestemmelser/ satt i gang uten tillatelse faktureres etter medgått tid; timepris kr. 1000,-	
5.2 Overtredelsesgebyr: Det vises til plan- og bygningslovens 32-8 og til kapittel 16 i Forskrift om byggesak m/ veiledning, om utmåling av overtredelsesgebyr.	

6	Dispensasjonssøknad i h.h.t. plan- og bygningslovens §§ 19-1, 29-4, første ledd.
6.1	Søknad som avklares uten regionale myndigheters uttalelse. 5 225
6.2	Søknad som krever regionale myndigheters uttalelse. 8 075
I tilfeller hvor det er nødvendig med flere dispensasjoner for samme tiltak betales 50 % av satsen for dispensasjoner utover den første.	

7	Sakkyndig bistand
Der kommunen leier inn sakkyndig bistand for kontroll, uttalelser, vurderinger i henhold til lov- og forskriftskrav og lignende, settes gebyr lik kostnader for slik bistand. I tillegg påløper et gebyr på kr. 3 300.	

PLANSAKER

Betalingsbetingelser

- Gebyr for oppstartsmøte kreves når oppstartsmøte er gjennomført og forfaller til betaling umiddelbart
- Gebyr for planprogram kreves når saken legges fram til politisk behandling og forfaller til betaling umiddelbart
- Gebyret for høringsforslag kreves når saken legges fram for politisk behandling og forfaller til betaling umiddelbart.

Gebyret er uavhengig av resultatet av behandlingen.

§ 1 Gebyrbelagte planoppgaver

Det betales gebyr for saksbehandling av følgende tiltak:

Tiltak	Plan- og bygningsloven
Oppstart av reguleringsarbeidet - Oppstartsmøte	§ 12-8
Planprogram	§ 4-1
Forslag til detaljregulering - høringsforslag	§ 12-3
Forslag om mindre endring i reguleringsplan	§ 12-14

Det kan mottas tilsvarende gebyr for detaljreguleringsplan utarbeidet av kommunen i henhold til pbl. § 12-3 dersom arbeidet omfatter privat grunn og skjer etter avtale med privat tiltakshaver eller andre private interesser. Dette vil gjelde tilfeller hvor private interesser ser det som en fordel at kommunen utarbeider planen, og hvor kommunen ser fordel ved selv å utføre planarbeidet. I slike tilfeller gjøres avtalen før arbeidet starter.

§ 2 Oppstart av reguleringsarbeidet – Oppstartsmøte

Gebyr for avholdelse av oppstartsmøte	10 000 kr
---------------------------------------	-----------

§ 3 Planprogram

Gebyr for fastsettelse av planprogram	25 000 kr
---------------------------------------	-----------

§ 4 Forslag til detaljregulering – høringsforslag

Grunnbeløp	60 000 kr
------------	-----------

Tillegg per m² for planområder over 5 000 m²

5 001 – 15 000 m ²	kr 8
15 001 – 30 000 m ²	kr 4
30 001 – 50 000 m ²	kr 2
over 50 000 m ²	kr 1

Det betales gebyr for all ny bebyggelse innenfor planområdet, både over og under terreng.

Tillegg for bebyggelsen, per m²

0 – 1 000 m ² BRA	kr 15
1 001 – 5 000 m ² BRA	kr 10
5 001 – 10 000 m ² BRA	kr 5
over 10 000 m ² BRA	kr 3

§ 5 Tilleggsgebyr

Tillegg for endring av planforslag etter at forslaget er fremmet til politisk behandling, eventuelt med ny begrenset høring og ny fremleggelse for planutvalget.	25 000 kr
Tillegg for detaljregulering som ikke samsvarer med arealbruken fastsatt i overordnet plan 25 000	25 000 kr

Digitalt materiale skal være i henhold til gjeldende SOSI-standard (jf. Kart- og planforskriften og Nasjonal produktspesifikasjon for arealplan og digitalt planregister). Dersom materialet trenger bearbeidelse fordi det ikke er i henhold til disse standardene, kan kommunen påta seg dette, dersom en har kapasitet. Slikt arbeid vil bli fakturert for medgått tid. Timeprisen er kr 1 100 eks mva.

§ 6 Forslag om mindre endring i reguleringsplan

Små endringer som godkjennes administrativt, jf.pbl. § 12-14	10 500
Endringer som godkjennes ved politisk behandling etter pbl. §12-14	18 000
Ved avslag betales 70%	

§ 7 Reduksjon eller fritak fra gebyr

Jord- og skogbruksområder, Friluftsområder og naturvernområder hvor det ikke skal gjennomføres tiltak, jf. pbl. § 12-5 nr.5, inngår ikke i beregningsgrunnlaget for plangebyr

Gebyret kan fravikes når det er åpenbart urimelig.

§ 8 Øvre tak på reguleringsgebyr

Øvre grense for samlet gebyr er kr 1 500 000,-

Vedlegg 12: Interkommunalt samarbeid i Follo, oversikt over diverse organer

ORGANISASJONSFORM/ ORGANER	DELTAKENDE KOMMUNER	VERTS- KOMMUNE
Regionråd:		
Follorådet	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Roterer hvert år. 2017: Ski
Aksjeselskaper:		
Follo Futura AS	Enebakk, Frogn, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ås
Alarmsentral Brann Øst As	Moss, Rygge, Råde, Våler, Vestby, Sarpsborg, Fredrikstad, Halden, Skiptvet, Spydeberg, Askim, Trøgstad, Eidsberg, Rakkestad, Marker, Aremark, Enebakk, Frogn, Oppegård, Ski og Ås	Moss
Interkommunale selskaper:		
Follo Barnevernvakt IKS	Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ski
Follo distriktsrevisjon IKS	Enebakk, Ski, Ås, Nesodden	Ski
Follo Legevakt IKS	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Ås	Ski
Follo lokalmedisinske senter IKS	Nesodden, Enebakk, Ski, Oppegård, Frogn, Ås	Ski
Follo Ren	Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Ås	Ås
Follo Kvalifiseringssenter IKS	Frogn, Ski, Vestby	Ski
Krise- og incestsenteret i Follo IKS	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ås
Follo Brannvesen IKS	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Ås	Ski
Nordre Follo Renseanlegg IKS	Oppegård, Ski, Ås	Ås
Søndre Follo Renseanlegg IKS	Vestby, Ås	Vestby
Kommunelovens § 27-organer:		
Follo Omsorgsboliger	Enebakk, Ski, Vestby	Ski
Follo økonomiske rådgivningstjeneste	Oppegård, Ski, Vestby	Ski
Follo Interkommunale kontrollutvalgssekretariat (FIKS)	Enebakk, Frogn, Oppegård, Ski, Vestby, Ås, Nesodden	Ås
Kemneren i Follo	Enebakk, Frogn, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Oppegård
Samarbeidsavtale:		
Follo landbrukskontor	Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ås
Felles innkjøpskontor (FIK)	Frogn, Nesodden, Vestby, Ås	Vestby
Tolketjenesten i Follo (TiF)	Enebakk, Frogn, Oppegård, Ski, Vestby og Ås	Ski
Follo barne- og ungdomsskole	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ski
Felles opplæringstilbud innen ulike områder (Kompetansejulet i Follo)	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Ås
Fagrådet for vann- og avløpsteknisk samarbeid i indre Oslofjord	Hurum, Røyken, Asker, Bærum, Oslo, Oppegård, Ski, Ås, Nesodden, Frogn og Vestby	Oslo ivaretar det daglige arbeid
IKT-Follo	Ski, Ås, Vestby, Frogn, Nesodden og Oppegård	Ski
Stiftelse:		
Follo Museum	Enebakk, Frogn, Nesodden, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	Frogn

Vedlegg 13: Budsjett for kontroll og tilsyn

Særutskrift

Budsjett for kontroll og tilsyn 2017

Saksbehandler:	Jan T. Løkken	Saksnr.:	16/00260-1
Saksgang			Møtedato
1 Ås kontrollutvalg		30/16	27.09.2016

Ås kontrollutvalgs behandling 27.09.2016:

Votering:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Ås kontrollutvalgs vedtak 27.09.2016:

1. Ås kommunes utgifter til kontroll og tilsyn for 2017 budsjetteres til 1 710 000 kr.
2. Budsjettforslaget oversendes Ås kommunestyre og skal inngå i kommunens budsjett for 2017

Særutskriften bekreftes, 28. september 2016

Jan T. Løkken

Saksfremlegg Kontrollutvalg

Sekretariatets innstilling:

1. Ås kommunes utgifter til kontroll og tilsyn for 2017 budsjetteres til 1 710 000 kr.
2. Budsjettforslaget oversendes Ås kommunestyre og skal inngå i kommunens budsjett for 2017.

Avgjørelsesmyndighet:

Kommunestyret

Saksfremlegg:

Kontrollutvalget skal innstille om budsjett for kontroll og tilsyn i kommunen, jf. forskrift om kontrollutvalg §18: ” *Kontrollutvalget utarbeider forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen eller fylkeskommunen. Kontrollutvalgets forslag til budsjetttramme for kontroll- og revisjonsarbeidet skal følge formannskapetets/kommunerådets eller fylkesutvalgets/fylkesrådets innstilling til kommunestyret eller fylkestinget.*

Der kommunen eller fylkeskommunen har en egen revisjon avgir revisjonen innstilling til kontrollutvalget om budsjett for revisjonen”

Forslaget skal inneholde budsjetterte utgifter til revisjonen, sekretærfunksjonen og direkte utgifter til kontrollutvalget.

Kostnader til Follo distriktsrevisjon - FDR

FDR er kommunens regnskapsrevisor og står for den årlige forvaltningsrevisjonen. Budsjettet for FDR bygger på 6,5 årsverk, hvorav 2,75 årsverk er avsatt til forvaltningsrevisjon. Ås kommune har rett til 2,25 forvaltningsrevisjoner pr. år. Sekretariatet har avtalt med revisjonen at utvalget etter dette kan bestille 3 revisjoner en gang i hver 4-årsperiode og to i hvert av de andre årene. FDR planlegger å fusjonere med Østfold kommunerevisjon fra 1.1. 2017, jf. egen sak til kontrollutvalget. Dette skal ikke påvirke omfanget av omfanget av tjenestene eller kostnadene for deltakerkommunene.

Budsjetterte driftsutgifter for FDR beløper seg til ca 6,6 mill. kr. Av inntektene er ca 5,5 mill. kr refusjoner fra eierkommunene. Kr 900 000 er honorarinntekter fra andre klienter. Finansinntekter og bruk av disposisjonsfond balanserer budsjettet. Eierkommunenes bidrag fordeles i forhold til innbyggertall. Ås kommunes andel av utgiftene blir etter dette kr 1 309 000,-. Dette gir en økning på 2,6 % fra 2016.

Kostnader til sekretariatet - FIKS

FIKS forbereder og følger opp kontrollutvalgets møter, har sekretæransvaret og utreder saker. Sekretariatet tar også hånd om selskapskontrollen for kommunene. Alle syv Follo-kommuner deltar i FIKS og sekretariatet har 1,6 årsverk. Sekretariatets driftsutgifter fordeles med et likt basistilskudd på hver kommune for 50 % av driftskostnadene og de resterende 50 % av driftskostnadene fordeles etter folketall. Styret for FIKS har fastsatt budsjettet for FIKS for 2017 med 1 823 000 kr i driftsutgifter. Ås kommunes andel av kostnadene til sekretariatet for 2017 blir **256 000 kr**. Budsjettet har nesten ikke økt fra 2016 og dette skyldes hovedsakelig at styret omgjorde sin oppfølging av Follorådets forslag om å harmonisere styrehonorarene i de interkommunale selskapene i Follo.

Kontrollutvalgets egne kostnader

Budsjettforslaget baserer seg på at utvalget skal ha 8 møter, inkludert ett møte i faglig forum for kontrollutvalga i Follo.

Kommunens reglement setter rammene for godtgjørelsen til utvalget. Lederen skal ha en godtgjørelse tilsvarende 3 % av ordførerens godtgjørelse. I tillegg skal lederen ha møtegodtgjørelse. Møtegodtgjørelsene for medlemmene utgjør 0,1 % av ordførerens godtgjørelse. Ordførerens lønn skal tilsvare 119 % av stortingsrepresentantens, jf. pkt. 13.2.1. Stortingsrepresentantlønnen ble pr 1.5.16 regulert til kr 906 928,- pr. år og vår beregning av godtgjøring for utvalget tar utgangspunkt i dette beløpet.

Kontrollutvalget er medlem av Forum for kontroll og tilsyn (FKT) og utvalget har vært representert på deres fagkonferanse og årsmøte. Dessuten har utvalget pleid å delta i NKRFs landskonferanse for kontrollutvalg. Forslaget til budsjett gjør at alle medlemmene kan delta på ett av disse tilbudene.

Budsjett for kontrollutvalgets egne utgifter:

	2016	2017
Leder	32 000	32 377
Utvalgsmedlemmer	42 000	43 169
Arbeidsgiveravgift	10 000	11 000
Konferanser FKT eller NKRF	35 000	36 000
Oppstartkurs	17 000	
Abonnement Kommunal rapport	10 000	11 000
Medlemskap i FKT	4 200	4 300
Andre driftsutgifter (bl.a. servering)	6 000	7 000
Sum	156 200	144 846

145 000 kr budsjetteres for utvalgets egne kostnader.

Oppsummering

Budsjett for 2016 og for tre foregående år (kr).

	2013	2014	2015	2016	2017
FDR	1 101 000	1 133 000	1 130 000	1 285 000	1 309 000

FIKS	217 000	225 000	235 000	253 000	256 000
Utvalgets egne utgifter	133 000	123 000	151 000	156 000	145 000
SUM	1 451 000	1 481 000	1 516 000	1 694 000	1 710 000

Ås, 14.09.2016

Jan T. Løkken/s./
Sekretær

Vedlegg:

1. FDRs til budsjett for 2017
2. FIKS budsjett for 2017 og utdrag økonomiplanen for 2017– 2020.

RAMMEBUDSJETT 2017 - Styremøte 30.08.2016
FOLLO DISTRIKTSREVISJON IKS

	Budsjett 2017	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Budsjett 2014
Beregnete lønnsutgifter	5 482 000	6 557 000	8 151 000	7 500 000
Lønn-trygdeutførelser mv	-130 000	-590 000	-847 000	-120 000
Vikarhjelp	-	-	200 000	200 000
Beregnete øvrige driftsutgifter	1 211 000	1 238 000	1 354 000	1 340 000
Beregnet budsjett 2015	6 563 000	7 205 000	8 858 000	8 920 000

Beregning av deltakerkommunenes andel:

Totalt budsjett 2017 - 2016 - 2015 - 2014	6 563 000	7 205 000	8 858 000	8 920 000
Bruk av disposisjonsfond	-50 000	-43 000	-251 000	-300 000
Finansinntekter	-77 000	-80 000	-80 000	-90 000
Honorarinntekter fra andre selskaper mv	-900 000	-900 000	-990 000	-990 000
Til fordeling	5 536 000	6 182 000	7 537 000	7 540 000

Fordeling:

	Innbyggertall		Til fordeling kommunene	
	01.01.2016	01.01.2015	Budsjett 2017	Budsjett 2015
Ski kommune	30 261	29 775	29 542	2 068 000
Oppegård kommune	-	-	26 255	505 000
Enebakk kommune	10 870	10 760	10 626	747 000
Frogn kommune	-	-	15 671	301 000
Ås kommune	18 992	18 503	17 696	1 335 000
Nesodden kommune	18 623	18 372	18 297	1 285 000
Sum	78 746	77 410	118 097	5 536 000
				6 182 000
				7 537 000

Ski, 31. august 2016

 Steinar Nebby
 revisjonssjef

Saksutskrift FIKS

Sak 15/16 BUDSJETT 2017

Styret i FIKS – behandling 16.06.2016:

Votering: Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Styret i FIKS – vedtak 16.06.2016:

1. Styret vedtar følgende driftsbudsjett for FIKS for 2017:

Lønnsutgifter	kr 1 366 000
Godtgjørelse til styret	kr 40 000
Øvrige driftsutgifter	kr 417 000
Sum	kr 1 823 000
Refusjon fra kommunene	kr 1 823 000
Resultat	kr 0

2. Driftsutgiftene refunderes av deltakerkommunene med følgende fordeling (budsjettet for 2016 i parentes):

3.

	(2016)	2017
Enebakk	(kr 201 000)	kr 202 000
Frogn	(kr 234 000)	kr 234 000
Nesodden	(kr 252 000)	kr 253 000
Oppegård	(kr 307 000)	kr 307 000
Ski	(kr 328 000)	kr 330 000
Vestby	(kr 238 000)	kr 241 000
Ås	(kr 253 000)	kr 256 000

4. Styret slutter seg til forslaget til økonomiplan 2017 – 2020.

Saksutskriften bekreftes

Ås, 23. august 2016

Jan T. Løkken/s./
Kontrollsjef

Sekretariatets innstilling:

1. Styret vedtar følgende driftsbudsjett for FIKS for 2017:

Lønnsutgifter	kr	1 366 000
Godtgjørelse til styret	kr	40 000
Øvrige driftsutgifter	kr	417 000
Sum	kr	1 823 000
Refusjon fra kommunene	kr	1 823 000
Resultat	kr	0

2. Driftsutgiftene refunderes av deltakerkommunene med følgende fordeling (budsjettet for 2016 i parentes:

	(2016)	2017
Enebakk	(kr 201 000)	kr 202 000
Frogn	(kr 234 000)	kr 234 000
Nesodden	(kr 252 000)	kr 253 000
Oppegård	(kr 307 000)	kr 307 000
Ski	(kr 328 000)	kr 330 000
Vestby	(kr 238 000)	kr 241 000
Ås	(kr 253 000)	kr 256 000

3. Styret slutter seg til forslaget til økonomiplan 2017 – 2020.

SAKSUTREDNING:

Budsjettet er en videreføring av aktivitetene på 2016-nivå. Budsjettet for lønn økes i tråd med Follorådets anbefaling med utgangspunkt i lønnen pr 1.7.16 med 2,7 % for å dekke lønnsoppgjøret 2017. Vi har justert lønnen pr 1.7.16 i tråd med forventet lønnsoppgjør med 1,5 % på årsbasis. Feriepenger og pensjon er økt tilsvarende.

Mens budsjettet for 2016 bygde på Follorådets anbefaling, baserer forslaget for 2017 seg på dagens vedtekter, jf. annen sak til styret. Forslaget bygger på en møtesats på kr 1100,- pr. møte.

Kjøp av varer og tjenester er justert ut fra erfaringer, men basert på 2016-priser. Vi er i ferd med å gå over til utsending av innkallinger til alle kontrollutvalg via e-post og dette vil redusere portoutgiftene radikalt. Fra april -16 opphørte leien av egen kopimaskin og skriver og vi deler maskin med personal- og økonomiavdelingen i kommunen. Også her forventer vi reduserte utgifter.

Kompetanseutviklingstiltak gjelder primært faglig forum og utgiftene vil variere noe avhengig av programmet. Denne posten er derfor vanskelig å budsjettere. Posten kurs og opplæring for de ansatte holdes uforandret. FIKS er en kunnskapsbasert bedrift og vi har erfaring for at denne posten er noe snau. Basisen for husleieberegningen ble, pga flytting til mindre kontorer, avtalt justert til kr 100 000 for 2016. Dette blir basisåret for framtidige endringer.

Serviceavtalen med Ås kommune (lønn og regnskapsføring, arkiv, IKT og noe rådgivning) justeres i tråd med prisstigningen.

Under posten Diverse utgifter foreslår vi at kr 15 000 avsettes ekstern hjelp til å ordne og sette på fjernarkiv dokumenter for 2012 og 2013. Dette er først og fremst innkallinger til kontrollutvalgsmøtene og styret i FIKS, samt brevkopier for noen år. Da vil vi ha fullført arkiveringen av alle årene fram til vi gikk over til elektronisk arkivering.

Utgiftene til driftsbudsjettet refunderes av medlemskommunene. 50 % av driftsbudsjettet fordeles likt mellom kommunene og 50 % i forhold til folketallet. I fordelingen for 2017 har vi lagt folketallet i kommunene pr 1.1. 16 til grunn.

Refusjonene fra kommunene holdes nesten uforandret fra 2016.

Eventuelle ekstraordinære tiltak, som for eksempel utlysning av stilling ved sekretariatet, bør tas fra disposisjonsfondet.

Ås, 08.06.2016

Jan T. Løkken/s./
sekretær

Utdrag av økonomiplan 2017 – 2020, vedtatt av FIKS-styret 16.6.16
Refusjon fra kommunene:

	R 2015	B 2016	B 2017	B 2018	B 2019	B 2020
Oppegård	288	307	307	312	320	328
Ski	308	328	330	335	344	352
Enebakk	189	201	202	205	210	215
Ås	235	253	256	259	265	272
Vestby	222	238	241	244	250	257
Frogn	221	234	234	237	243	248
Nesodden	237	252	253	256	262	269
Samlet tilskudd	1700	1813	1823	1848	1894	1941

Ås, 08.06.2016

Jan T. Løkken/s./
sekretær

Vedlegg 14: Årsbudsjett 2017 og handlingsprogram for kirken 2017-2020

ÅS KIRKELIGE FELLESRÅD
Arkiv: 112
Handlingsprogram 2017-2020

Sak nr.: 14/2016
Saksbehandler: ahk
Møtedato: 20.9.16

1. Innledning

Framdriftsplanen for arbeidet med handlingsprogram og økonomiplan 2017-2020 er beskrevet i sak til formannskapet 15.6.2016. Ås kommunes handlingsplan og årsbudsjett behandles i én og samme prosess i høst, og kommunestyrebehandling finner sted onsdag 14. desember 2016.

De foreløpige økonomiske rammene for etatene 2017-2020 er en videreføring av rammene for 2016-2019, justert for lønnsvekst. Det gis ikke kompensasjon for prisvekst i 2017. Dette innebærer et reelt kutt for enhetene og kuttet må dekkes gjennom omprioriteringer i budsjettet.

Kirkelig fellestråd ble i 2016 tildelt et rammetilskudd på 7 389 000 kr. Utenom rammetilskuddet kommer i tillegg kalkulatoriske utgifter til kommunal tjenesteyting med 300 000 kr.

For 2017 beregnes det en pott på 3 % til lønnsoppgjøret pr 1.5.17. Av et samlet lønnsbudsjett for kirken på 7 375 000 kr vil dette utgjøre 222 000 kr for hele året, og ca. 150 000 kr for 8 måneder. Etter avtale med økonomisjef blir imidlertid denne økningen ikke tillagt driftstilskuddet i forkant, men tildelt i etterkant etter at lønnsoppgjøret pr. 1.5.17 er gjennomført.

Med utgangspunkt i rammetilskudd 2016, justert for helårsvirkning for lønnsjustering, beregnes rammetilskudd 2017 til å bli 7 460 000 kr. Dette er utregnet slik:

2016 rammetilskudd	7 389 000 kr
Lønnsøkning 2016, 8/12 – trekkes ut	-142 000 kr
Lønnsøkning 2016, helårsvirkning – legges inn	213 000 kr
Beregnet rammetilskudd 2017	7 460 000 kr

2. Spesielle utfordringer

Ås kirkelige fellestråd vil spesielt peke på følgende utfordringer den neste fireårsperioden:

- Kroer kirke – tilstandsregistrering, reparasjoner og maling
- Økning av kirkemusikerstillinger
- Montering av ringemaskiner og lukeåpnere i kirkene
- Vedlikehold av alle trærne og felling av noen trær rundt Ås kirkegård
- Etablere permanent rullestolrampe ved Kroer kirke
- Organisering av fellestrådsansatte, inkludert lokalisering av kontorer og ansatte

Disse punktene blir nærmere beskrevet under de ulike kapitlene.

3. Rammevilkår

Ås kommune har høy befolkningsvekst. Dette merkes også for arbeidet i Ås kirkelige fellestråd. Mange av kirkens tjenester er hendelsesstyrt, og det er viktig at vi er godt organisert med tilstrekkelig bemanning slik at vi kan ivareta de nødvendige oppgavene i årene som kommer.

Ås kirkelige fellestråd har hovedtyngden av sitt økonomiske tilskudd fra kommunen. De siste årene er det bare gitt kompensasjon for lønnsvekst, og det innebærer at prisvekst har ført til nedprioritering av tiltak i rammen. Det er imidlertid grenser for hvor lenge en så liten organisasjon som Ås kirkelige fellestråd kan redusere på driften samtidig som lovpålagte oppgaver skal ivaretas.

4. Kirken – Område 7951

Ansvarsområdet for Ås kirkelige fellesråd omfatter disse hovedformålene:

1. Kirkens administrasjon
2. Kirker og menigheter
3. Kirkegårder og gravstell
4. Andre kirkelige formål.

Overordnet visjon:

Ås kirkelige fellesråd skal i sitt arbeid legge til rette for at Den norske kirke i Kroer, Nordby og Ås sokn ivaretar sin oppgave som en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

Konkrete målsettinger:

- Kirkene er viktige kulturbygg i bygda. De skal være velholdte og fungere som et godt og tjenlig sted for feiring av gudstjenester, kirkelige handlinger og øvrige kulturarrangementer.
- Kirkegårdene skal være velstelte og vakre og gi en verdig ramme rundt gravferden.
- Ås kirkelige fellesråds tilsatte skal gis gode rammebetingelser for arbeidet og samsvare med det som er fastsatt i lov og avtaleverk og vanlig i arbeidslivet for øvrig.
- Økonomiforvaltningen skal være ryddig og korrekt og gi en god og ansvarlig utnyttelse av tildelte ressurser.
- Menighetenes planer og behov overfor kommunen og andre offentlige myndigheter skal samordnes på en adekvat og konstruktiv måte.
- Samarbeidspartnere og brukere av kirkens tjenester skal få best mulig service.

Ås kirkelige fellesråd fokuserer i alt sitt arbeid på trivsel, samarbeid og sikkerhet for lønnede og frivillige medarbeidere, medlemmer i råd og utvalg og kommunens innbyggere, politikere og administrasjon.

4.1. Hovedformål 1: Kirkens administrasjon

Omfatter underkapittel 100 – Kirkens administrasjon

Bemanning:

- Kirkeverge i 100 % stilling.
- Saksbehandler for kirkevergekantoret, 100 % stilling.
- Saksbehandler for kirkekantoret i Ås og Søndre Follo prosti, 100 % stilling. Ca 30 % av lønnsmidlene for stillingen kommer fra Borg bispedømme.
- Saksbehandler for kirkekantoret i Nordby, 36 % stilling.
- Saksbehandler for Ås og Kroer menighetsråd, 100 % stilling. 20 % av stillingen lønnes av Ås menighetsråd, 20 % av stiftelsen Ås arbeidskirke.
- Saksbehandler for Nordby menighetsråd, 15 % stilling.

Beskrivelse av tjenester og aktiviteter:

1. Kirkevergekantoret i Ås

Her administreres all drift og vedlikehold av kirkene og kirkegårdene med tilhørende bygningsmasse. Gravfortegnelse, innkreving av festeavgifter og gravstellavtaler. Arbeidsgiveransvar for alle tilsatte med unntak av prestene.

2. Kirkekantorene for Kroer, Nordby og Ås

Førstelinjetjeneste for alle henvendelser vedrørende menighetene i Ås og for Søndre Follo prosti. Administrasjon av gudstjenester, kirkelige handlinger og kirkebokføring. Saksbehandling for menighetsrådene i Kroer, Nordby og Ås. Saksbehandlerstillingene er påkrevet for at prestene og de øvrige kirkelige ansatte skal få utført sine arbeidsoppgaver. De er også helt nødvendige for å kunne yte alle våre brukere en tilfredsstillende service.

Handlingsmål og ressursbehov:

1. **Ås kirkekontor**

Kontoret samlokaliserer arbeidet for kirkevergen, menighetene i Ås og for Søndre Follo prosti. Vi har siden høsten 1990 hatt tilhold i Sagaveien 3. Her disponerer vi for tiden 12 kontorer, samt to møterom. Nåværende leiekontrakt løper fram til 1. august 2017. Kommunen har formidlet en intensjon om videre leie, i alle fall for en 5-års periode. Kontoret har tilknytning til kommunens IKT-system, sentralbord og servicetorg. Dette fungerer svært godt og gir god utnyttelse av de samlede ressursene i kirke og kommune.

2. **Nordby kirkekontor**

Dette har tilhold i Nordby menighetscenter med totalt 5 kontorer til disposisjon. Kontoret har åpent for henvendelser tirsdager og torsdager. Fellesrådet betaler husleie til menighetscenteret, men halvparten av utgiften dekkes gjennom statlige midler til trosopplæring.

3. **Stillinger**

Vi har i dag 3,51 årsverk som saksbehandlere. Stillingene er viktige, internt for frivillige og lønnede medarbeidere, og eksternt for å yte alle våre brukere en god og tilfredsstillende service. Med økt folketall og økende aktivitet/antall tjenester kan det være nødvendig å øke årsverkstallet noe. Men vi kan også, ved naturlig avgang i stillingene, se på hvordan oppgaver og ansvarsområder fordeles mellom de ansatte.

4.2. Hovedformål 2: Kirker og menigheter

Omfatter underkapittel 210 – Ås kirke, 220 – Nordby kirke, 230 – Kroer kirke

Bemanning:

- Prosten i Søndre Follo prosti, kontor plass i Ås, lønnet av Borg bispedømmeråd.
- To 100 % soknepreststillinger, lønnet av Borg bispedømmeråd.
- Prostiprest 50 % samt 50 % prest i Ås, lønnet av Borg bispedømmeråd.
- Ungdomsprest i Nordby, 100 % stilling. Lønnet av Nordby menighetsråd ved innsamlede midler + årlig tilskudd på kr 200 000 fra Ås kommune.
- Kateket i Nordby, 100 % stilling. Lønnet av statlige midler, trosopplæring.
- Menighetspedagog Kroer/Ås, 45 % stilling.
- Kateket i Kroer/Ås, 100 % stilling.
- Tre kantorer/organister; 100 %, 80 %, 35 %. (10 % av sistnevnte lønnes av Ås MR)
- Tre kirketjenerstillinger; 50 %, 30 %, 5 %
- Tre klokkerstillinger; 10 %, 6 %, 5 %
- Renholder i Ås kirke, 20 % stilling.
- Ungdomsarbeidere, Klubb og Ten-Sing, sum 32 %. Lønnes av Ås menighetsråd.
- Dirigent for Ten-Sing, 16 %. Lønnes av Ås menighetsråd.

Beskrivelse av tjenester og aktiviteter:

1. **Gudstjenester og kirkelige handlinger**

Dette er lovpålagte tjenester, og alle de lovhjemlede stillingene er direkte forbundet med administrasjon og gjennomføring av gudstjenester og kirkelige handlinger.

Nøkkeltall for årene 2013, 2014 og 2015 viser stort sett stabilitet i tallene:

	Ås	Nordby	Kroer	Sum
Gudstjenester	88 / 78 / 84	82 / 77 / 72	26 / 22 / 33	196 / 177 / 189
Vielser	10 / 4 / 8	13 / 3 / 6	1 / 4 / 1	24 / 11 / 15
Døpte	47 / 34 / 39	37 / 40 / 32	3 / 12 / 6	87 / 86 / 77
Konfirmanter	62 / 32 / 55	40 / 53 / 48	7 / 5 / 6	109 / 90 / 109
Begravelser/bisettelser / nedsetting av kiste	67 / 56 / 52	32 / 25 / 28	5 / 7 / 8	95 / 88 / 95

2. Trosopplæringsreformen

I henhold til Stortingsmelding nr 7 (2002-2003) "Trusopplæring i ei ny tid - Om reform av dåpsopplæringa i Den norske kyrkja" skal det utvikles et åpent, systematisk og gjennomgående tilbud om trosopplæring i Den norske kirke. Nordby menighet fikk statlige midler allerede fra 1.8.2007 til å starte dette arbeidet, og fra 1.4.2014 får alle tre menighetene økonomisk tilskudd. Beløpet er midlertid ikke økt etter at alle tre menighetene ble en del av reformen. Men menighetspedagogstillingen på 45 % har fom sommeren 2016 et særskilt ansvar for Kroer og Ås menigheter.

3. Barne- og ungdomsarbeidet

Kirkelovens § 9 pålegger menighetsrådet å samle ungdommen om gode formål. Kirken i Ås har alltid innsett betydningen av å drive et holdningsskapende barne- og ungdomsarbeid, og det har vært god oppslutning om de ulike aktivitetene. For å få optimal utnyttelse av de frivillige medarbeidere, vedtok Ås kommune tidlig å opprette tre halve menighetssekretærstillinger. To av disse er slått sammen til hel stilling som kateket for Ås og Kroer. Den tredje stillingen er menighetspedagogstillingen.

4. Konfirmantarbeidet

Kirkelovens § 9 pålegger også menighetene å drive konfirmantundervisning. Utgifter til lokaler, utstyr og materiell skal dekkes av kommunen (Kirkeloven § 15, bokstav e). Kateket og menighetspedagog står sentralt i dette arbeidet. Sammen med prestene og menighetsrådene forestår de planlegging og gjennomføring av undervisningen, og de rekrutterer og veileder frivillige gruppeledere.

5. Diakoniarbeidet

Diakoni er kirkens omsorgstjeneste, og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. (Plan for diakoni i Den norske kirke, 2007.) Kirkelovens § 9 pålegger menighetsrådene å innarbeide og utvikle diakoniarbeidet i soknene. Dette arbeidet er det siste året styrket gjennom opprettelse av stillingen som prostidiakon i Søndre Follo prosti.

6. Kirkemusikalsk arbeid

Kirkeloven gir menighetsrådet ansvar for at det utvikles et kirkemusikalsk arbeid i soknet (§ 9, 2. ledd), og fellesrådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til dette formålet (§ 15, 2. ledd).

Dette har ikke vært omtalt i tidligere lovverk, noe som er et sterkt signal om at kantorene/organistene gis muligheter til å drive et mer omfattende kirkemusikalsk arbeid enn før:

- Korarbeid og forsangergrupper med barn og voksne.
- Konserter, i samarbeid med kulturskolen, lokale krefter eller med Rikskonsertene.
- Samarbeid med solister, sang og instrumentalt.
- Opplæring av elever/vikarer i orgelspill.
- Øvelser med konfirmanter og skoleklasser.

Kantor i Ås tilbyr også nå timer i orgelundervisning for barn og unge.

7. Frivillige medarbeidere og dugnadsarbeid

Kirkens tjenester og aktiviteter skapes gjennom et godt samspill mellom fellesråd og menighetsrådene. Fellesrådet stiller faste lønnede medarbeidere til menighetenes disposisjon. Imidlertid er en vesentlig del av kirkens arbeid på lokalplan helt avhengig av frivillige medarbeideres innsats. De lønnede medarbeiderne er helt nødvendige for at forholdene skal kunne legges godt til rette for god utnyttelse av og gode arbeidsforhold for de frivillige. Dette gjelder spesielt i barne- og ungdomssektoren - deriblant innen deler av konfirmantarbeidet.

De frivillige medarbeideres arbeid skaper også økonomiske behov, men disse dekkes nesten utelukkende av frivillige gaver og forskjellige former for dugnadsinnsats. I de tre menighetene er det i størrelsesorden ca.180 frivillige medarbeidere.

Handlingsmål og ressursbehov:

1. Generelt for alle kirkene

a. Tilstandsanalyse av kirkebyggene

De siste årene har vi hatt tilstandsregistrering av Nordby kirke og Ås kirke. For begge kirkebyggene ble det avdekket store vedlikeholdsbehov. Det særskilte reparasjonsarbeidet på disse to kirkene blir slutført i 2016. Det er nå behov for å ha en grundig gjennomgang og tilstandsregistrering av Kroer kirke.

b. Strømprisen:

Gjennom mange år har vi ved hjelp av energiøkonomisering og temperaturstyring redusert forbruket i samme tempo som prisen har økt. Det siste året er det i tillegg installert fjernstyring av varmeanlegget i Kroer kirke via mobil. All energi kjøpes gjennom Ås kommune til gunstige priser.

c. Takrenner og nedløp:

Det er inngått avtale med firma om årlig rensing/ettersyn av alle takrenner og nedløp.

2. Ås kirke

Et stort arbeid med utvendig vedlikehold av tak og vegger med opprinnelig kostnadsramme på kr 5 320 000 ble igangsatt i 2015. Arbeidet blir slutført i 2016.

Elektroniske ringemaskiner + lukeåpnere må innarbeides i planperioden, kostnad ca kr 500 000. Dette er nødvendig å få på plass av HMS-hensyn for ansatte.

3. Nordby kirke

Det har i 2016 vært utført nødvendig utvendig vedlikeholdsarbeid på kirken. Kostnad for disse utbedringene er estimer til kr 398 000 eks mva. Arbeidet avsluttes i 2016.

Elektriske ringemaskiner, ca kr 250 000. Dette er nødvendig å få på plass av HMS-hensyn for ansatte.

Teppet i midtgangen i Nordby kirke begynner å bli slitt og bør skiftes ut.

4. Kroer kirke

Her er det prosjektert en permanent rampe for rullestoler på kirkens sydside. Riksantikvaren har godkjent å lage en ny inngangsdør i våpenhusets sydvegg, der vinduet er plassert i dag. Det er også anlagt en ny vei med fast dekke tvers over kirkegården fra parkeringsplassen mot kirkens baktrapp. Som en midlertidig løsning er det montert en enkel rampe på nordsiden av kirkens hovedtrapp.

Det er montert ringemaskiner i tårnet, men det må også skaffes automatiske lukeåpnere. Kostnad for dette er anslått til ca kr 150 000. Dette er nødvendig å få på plass av HMS-hensyn for ansatte.

Det er dessuten behov for å få gjennomført en tilstandsanalyse på Kroer kirke.

5. Ny arbeidskirke ved Sjøskogen / Vinterbroenteret

Beboere i området drøfter underhånden muligheter for oppstart av kristent barne- og ungdomsarbeid i denne delen av bygda. Til dette er det ønskelig med lokaler – enten i et utvidet Vinterbroenteret – eller i en ny arbeidskirke. Nordby menighetsråd har arbeidet med et forprosjekt til en framtidig kirke i Sjøskogen-området.

Menighetsrådet utfordres dessuten til å inngå samarbeid med skole og/eller handelsstand for å se på muligheten av å arrangere noen gudstjenester pr år i Sjøskogen-området.

6. Stillinger

Det er behov for å øke organiststillingen i Nordby og kantorstillingen i Kroer, begge med 20 prosentpoeng. Dette fordi aktiviteten på det kirkemusikalske felt har stor økning. Det er et variert og godt kirkemusikalsk arbeid i alle tre menigheter, og samarbeidet med kulturskolen gir også økt aktivitet.

Vi ser dessuten at ønskene/kravene til særskilt musikk ved de kirkelige handlinger øker. Dette medfører økt arbeidspress på de ansatte og gir i perioder mye ekstraarbeid.

For å gi rom for å øke stillingsressursen til kirkemusikk anbefaler kirkevergen derfor å innføre brukerbetaling for enkelte tjenester i kirka, noe som allerede gjøres i fire Follokommuner. Det gjelder musikk som er utenfor det som ligger i liturgiens ledd i alterboka; preludering v/gravferder samt orgelsolo eller akkompagnement:

	Vestby	Frogn	Ski	Oppegård
Preludering (inngangsmusikk)	675	600	550	400
Orgelsolo eller akkompagnement	0	600	800	600

Kirkevergen foreslår å innføre tilsvarende brukerbetaling for kirkene i Ås:

Preludering ved gravferd	750
Orgelsolo eller akkompagnement v/gravferd eller vielse	750
Spesielle ønsker mht inngang/utgangsmusikk ved vielse (dersom det er utenom standard-repertoaret som presenteres fra oss)	750

Dersom det er preludering eller orgelsolo/akkompagnement ved halvparten av seremoniene, kan det innkreves et årlig beløp på kr 80 000. Med det kan vi øke stillingsressursen til kirkemusikk med 10 %.

Kirkevergen anbefaler at stillingen i Kroer økes med 10 %.

4.3. Hovedformål 3: Kirkegårdene

Omfatter underkapittel 300 – Kirkegårder og 310 – Gravstell.

Bemanning:

- Kirkegårdsforvalter, 100 % stilling.
- Kirkegårdsarbeider, 50 % stilling.
- I tillegg engasjeres noen ungdommer hvert år som sommerhjelp.

Nøkkeltall:	Ås	Nordby	Kroer	Sum
Innbyggere pr 1.1.2016	10 665	7 130	1 197	18 992
Kirkegårdsarealer i dekar	25,7	10,5	4,1	40,3
Arealbehov ny kirkegård	0	7,0	0	7,0
Antall begravelser i 2015	58	29	8	95
- derav kister	34	13	5	52
- derav urner	24	16	3	43
Kremasjonsprosent	41 %	55 %	37,5 %	45 %
Antall gravplasser	4 000	1 000	425	5 425
Antall ledige graver pr.1.1.2016	ca 840	ca 60	ca 70	ca 970

Gravferdsloven krever at det til enhver tid er ledige graver for minst 3 % av kommunens befolkning. På våre tre kirkegårder er det nå ca 970 ledige graver, noe som tilsvarer ca 5,1 % av befolkningen.

I Nordby er det regulert 7,0 dekar til utvidelse. Området ble ervervet i 2016, og utvidelsen skal opparbeides i 2017.

Handlingsmål og ressursbehov

1. Generelt for alle kirkegårdene

- a. Gravfelt "tilrettelagt for muslimer" er opparbeidet på Ås kirkegård. Man anser at dette foreløpig fyller behovet for denne type gravfelt for fellesrådsområdet.
- b. "Navnet minnelund" blir nå anlagt på flere kirkegårder i Norge. Det er i løpet av 2015 utarbeidet tegninger for navnet minnelund for alle tre kirkegårder i Ås. Navnet minnelund blir etablert høsten 2016 på Ås kirkegård, deretter følger Nordby og Kroer.
- c. Verneverdig gravminne og gravutstyr blir tatt vare på. Kirkevergen ønsker å få utarbeidet en bevaringsplan for alle tre kirkegårder.
- d. Sikkerhet på kirkegårdene ivaretas, ved å påse at alle gravstøtter er tilstrekkelig sikret mot å velte.
- e. Maskinparken er gjennomgående god. Men det er et stort behov for å skifte ut den lille lastebilen de nærmeste 2-3 årene.

2. Ås kirkegård og bårehus

Den gamle delen av kirkegården er omkranset av store, gamle asketrær. Alle trærne får jevnlig ettersyn, men det bør snarest mulig avsettes et betydelig beløp til beskjæring og felling av enkelte skadede trær. Dette kommer fram i en rapport som ble laget i 2015. Når det gjelder kirkegården er det ikke behov for utvidelse her de første årene. Bårehuset på Ås kirkegård trenger innvendig rehabilitering.

3. Nordby kirkegård og bårehus

Arbeidet med utvidelse av Nordby kirkegård er igangsatt etter at kommunen har bevilget midler til dette. Utvidelsen er planlagt ferdigstilt i 2017. Bårehuset på Nordby kirkegård trenger innvendig oppgradering.

4. Kroer kirkegård og bårehus

Rundt Kroer kirkegård ble det i 1987 satt opp et vakkert hvitmalt stakittgjerde. Dette krever mye vedlikehold – oppretting, vasking og maling. På litt sikt bør det byttes ut med tregjerde med samme utforming som vi har på Ås og Nordby. Dette står godt og krever minimalt vedlikehold.³

4.4. Hovedformål 4: Andre kirkelige formål

Omfatter underkapittel 400–Andre kirkelige formål, 410–Trosopplæring, 430–Prostidiakon

Bemanning:

- Ungdomsprest, 100 % stilling. Lønnsmidlene dekkes av Nordby menighetsråd + et årlig tilskudd på kr 200 000 fra Ås kommune.
- Kateket, 100 % stilling. Lønnsmidlene dekkes av statlige trosopplæringsmidler.
- Prostidiakon 100 % stilling. Lønnsmidlene dekkes 50 % av Borg bispedømme og 50 % av de fire fellesrådene i Søndre Follo. Ås kirkelige fellesråd er vertsfellessråd for stillingen, og dekker sin del på 12,5 % av lønnskostnaden.

Beskrivelse av tjenester og aktiviteter:

Underkapittel 400 besto fram til 2012 av et årlig driftstilskudd, først til Nordby menighetscenter, senere fordelt mellom Nordby menighetscenter og Arbeidskirken i Ås.

Fra og med 2001 kom et inn en ny post prioritert stillingen som ungdomsprest i Nordby. Stillingen ble opprettet i 1997, da med 50 %, men ble utvidet til 100 % fra mars 2002. Den lønnes med innsamlede midler + et årlig kommunalt tilskudd på kr 200 000 fom 2006. Underkapittel 410 gjelder trosopplæring. Nordby menighetsråd fikk i 2008 tildelt midler for å utvikle sitt prosjekt "På vandring gjennom skaperverket", og det ble da ansatt en kateket for å ivareta det daglige arbeidet i prosjektet. Kateketstillingen går nå inn i ordinært trosopplæring i hele fellesrådsområdet, primært i Nordby menighet.

Underkapittel 430 gjelder prostidiakon i Søndre Follo prosti. Stillingen ble opprettet i 2015. Ås kirkelige fellesråd har arbeidsgiveransvar for stillingen, og den økonomiske forpliktelsen for lønn er delt mellom bispedømmerrådet (inntil 50 %) og de fire fellesrådene i Søndre Follo prosti deler på det resterende. Det innebærer at Ås kirkelige fellesråd finansierer 12,5 %.

Handlingsmål og ressursbehov:

1. Fra og med 2014 er alle tre menighetene i Ås tildelt trosopplæringsmidler. Tildelingsbeløpet beregnes ut fra antall døpte 0-18 år, og det er et faktum at Ås kirkelige fellesrådsområde ikke får noen stor økning i årlig overføring sammenlignet med hva Nordby fikk som egen prosjektmenighet. Prester og råd har derfor det siste året hatt en gjennomgang av stillingsressursene spesielt i trosopplæringsarbeidet. Dette har medført noe endring av hovedansvarsområdet for enkelte stillinger, samt et større samarbeid for alle de ansatte. Vi mener vi med dette utnytter ressursene bedre, og vi får samlet fagmiljøet på en god måte.
2. Det er ønskelig å få inn en ny tilskuddspost: Arbeidskirken i Ås. Arbeidskirken eies og drives av Stiftelsen Ås arbeidskirke. Bygningen stod ferdig i 1985, og den ble oppført ved hjelp av innsamlede midler og stor dugnadsinnsats.

Ås menighetsråd har valgt å legge ca 20 av de forordnede gudstjenestene til arbeidskirken hvert år. Beliggenheten på Rustadfeltet er god, kirken ligger nært der mange folk bor. Selve kirkebygget møter dessuten en annen del av befolkningen enn Ås kirke, spesielt barnefamilier og ungdom. Kirken bidrar dessuten til at kommunen nærmer seg den prosentandel sitteplasser i hht innbyggertall som vi skal ha - jfr Kirkelovens § 21.

Inntektene for Stiftelsen består i dag av utleie og ofringer. I tillegg arrangeres det hvert år loppemarked noe som gir inntekt på rundt kr 200 000. Inntekten deles mellom arbeidskirken og Ås menighet.

Årlige utgifter til strøm, renhold, forsikringer og avgifter er på ca kr 250 000.

Det meste av vedlikeholdet er i alle år utført på dugnad. En ser nå likevel det er behov for et årlig drifts- og vedlikeholdstilskudd på kr 100 000.

4.5. Vedlikehold/rehabilitering

Etter vedtak i kommunestyret den 8.12.99 (sak nr. 99/02740) ble det opprettet konto 0.1480 – Rehabilitering, kirkelige formål, som blir tildelt kr 100 000 hvert år.

Disse midlene har vært år blitt brukt til planlagte og helt nødvendige utbedringer i de tre kirkene. Elektriske anlegg er utbedret, nye brannalarmsentraler er på plass og kirkene er malt. Dessuten har disse midlene blitt avsatt til delvis finansiering av innvendig oppussing i Ås kirke.

For 2017 prioriterer fellesrådet å avsette disse midlene på fond til utvendig maling Kroer kirke.

Handlingsmål og ressursbehov:

Kirkene er viktige kulturbygg for mange i Ås kommune. Det er gamle bygninger, og det er mange hensyn som må ivaretas når de skal vedlikeholdes. Kirkene er også listeført hos Riksantikvaren. Det bes derfor om at den årlige bevilgning til rehabilitering økes fra kr 100 000 til kr 200 000. Dette fordi vi de siste årene har erfart at kirken har et etterslep av relativt kostnadskrevenne rehabiliteringsprosjekter det er viktig å få utført.

4.6. Investeringer – utenom rammen

1. **Kroer kirke**

Det er behov for å få en tilstandsregistrering av Kroer kirke, og dette kan gjennomføres med midler fra prosjekt 0102. Tilstandsregistreringen vil gi grunnlag for å sette ressursene inn på nødvendig vedlikehold av kirkebygget. Vi vet allerede at det er lekkasje i tårnet, og det er behov for å skifte alle vinduene samt male yttervegger. Noe av malingen dekkes innenfor eget budsjett.

2. **Ringemaskin og lukeåpnere til alle tre kirkene**

Det er viktig å få på plass med tanke på HMS-tiltak for ansatte.

3. **Vedlikehold av gamle trær rundt Ås kirkegård**

En ekstern rapport anbefaler oss å felle noen trær og beskjære de øvrige. Dette må gjøres av sikkerhetsmessige hensyn for besøkende og ansatte på kirkegården.

4. **Kroer kirkegård, nytt gjerde og rullestolrampe**

En permanent rullestolrampe er viktig for å gjøre kirken tilgjengelig for alle. Og gjerdet rundt kirkegården trenger en grundig oppgradering.

Ny investeringsplan utenom rammene (stipulerte beløp i 1 000 kr og eks mva):

	2017	2018	2019	2020
Kroer kirke, reparasjoner ,vinduer og maling	400			
Kroer kirke, lukeåpnere		150		
Nordby kirke, ringemaskiner		250		
Ås kirkegård, stell/felling av gamle trær			150	
Ås kirke, ringemaskiner + lukeåpnere			500	
Kroer kirkegård, nytt gjerde				100
Kroer kirke, permanent rullestolrampe				350
Nordby kirke, nytt teppe i midtgang				100
Bårehus Nordby kirkegård, oppgradering				200
Bårehus Ås kirkegård, rehabilitering				500

4.7. Kutt og omprioriteringer

Rådmannen foreslår ikke nye rammekutt for etatene for 2016. Vi blir imidlertid oppfordret til å komme med forslag til nye måter å løse oppgaver på som setter kommunen i stand til å møte befolkningsveksten uten økte ressurser.

Ås kirkelige fellesråd melder dette tilbake:

- Antall gudstjenester og kirkelige handlinger er styrt gjennom hhv biskopens forordning og eksterne henvendelser. Vi må se på nye måter å løse deler av oppgavene her, f.eks. elektronisk påmelding til dåp, standard gudstjenesteprogram m.m.
- Administrative oppgaver kan løses mer effektivt med nye dataløsninger. Dette er noe vi jobber med kontinuerlig.

Fellesrådets vedtak 20.9.16:

1. Fellesrådet oversender forslaget til driftsbudsjett for 2017 og ber Ås kommune om en rammeoverføring eks. kommunal tjenesteyting på kr 7 460 000, som er en videreføring av 2016-nivå. Tillegg for lønnsøkning pr 1.5.17 blir tildelt i etterkant etter at lønnsoppjøret er gjennomført.
2. Rehabilitering – prioriterte tiltak innenfor tildelt ramme på kr 100 000 årlig:
  - a. For 2017 avsettes de kr 100 000 på fond til tilstandsregistrering samt planlagt maling av Kroer kirke.
  - b. Det bes om at den årlige bevilgning til rehabilitering økes fra kr 100 000 til kr 200 000. Dette fordi kirken har et etterslep av relativt kostnadskrevenende rehabiliteringsprosjekter det er viktig å få utført. Kirkene er forøvrig viktige kulturbygg for mange i bygda.
3. Investeringsbehov i perioden 2017-2020 (utenom tildelt ramme):

	2017	2018	2019	2020
Kroer kirke, reparasjoner ,vinduer og maling	400			
Kroer kirke, lukeåpnere		150		
Nordby kirke, ringemaskiner		250		
Ås kirkegård, stell/felling av gamle trær			150	
Ås kirke, ringemaskiner + lukeåpnere			500	
Kroer kirkegård, nytt gjerde				100
Kroer kirke, permanent rullestolrampe				350
Nordby kirke, nytt teppe i midtgang				100
Bårehus Nordby kirkegård, oppgradering				200
Bårehus Ås kirkegård, rehabilitering				500

4. Brukerbetaling kirkemusikk: Det foreslås å innføre brukerbetaling på følgende tjenester for kirkene i Ås fom 1.1.2017:

Preludering ved gravferd	750
Orgel solo eller akkompagnement v/gravferd eller vielse	750
Spesielle ønsker mht inngang/utgangsmusikk ved vielse (dersom det er utenom standard-repertoaret som presenteres fra oss)	750

Ås, 21.9.2016

Astrid Holmsen Krogh
kirkeverge